

هونډه‌ری جهنگ

يک‌مېن کتیبې ټواري سربازي له ميژوودا

نووسينی: سون قزو

وهرگيراني: نياز مستي

هونه‌ری جه‌نگ

ناوه ندى ره‌ها
بو چاپ و بلاوکردنه‌وه

به‌پړتوه به‌رى گشتى ناوه‌ند:
زامدار قادري
به‌پړتوه به‌رى چاپ و بلاوکردنه‌وه:
ئه‌ياد نادر
به‌پړتوه به‌رى هونه‌رى ناوه‌ند:
محمد جبار

هه‌ولير - بازاری روشنيری - تهنشت پارتزگا

هه‌ولير / Raha

٠٧٥٠ ٤٠٦ ٦٦٧٤

هونه‌ری جه‌نگ

یه‌که‌مین کتییی بواری سه‌ربازی له میژووودا

نووسینی: سون تزو
وه‌رگیرانی: نیاز مه‌ستی

ژماره‌ی بلاوکراوه: 5

ناوهندی رها
بو چاپ و بلاوکراوه

نساوی کتیب: هونه‌ری جه‌نگ

نووسینی: سون تزو

وه‌رگیرانی: نیاز مه‌ستی

دیزاینی به‌رگ: محمد جبار

سالی چاپ: ۲۰۱۹

تیراژ: ۱۰۰۰ دانه

نرخ: ۳ هه‌زار

له به‌رنوه به‌رایه‌تی گشتی کتیخانه گشتیه‌کان ژماره‌ی سپاردنی (۶۶۸) سالی ۲۰۱۵

پیشکش به :

به هموو کوردیک له سەر پووی زهوی ، به هموو
ناستیخوازیکی دنیا

به پارێزه رانی خاکی کوردستان ، پیشمه رگه نه بهرده کان که
هموان وامداری نه وانین.

هموو نه وانیهی له کاروانی زانست باریویان کردین به
تایبته : م.علی حاجی خدر ، م.هیوا نه حمه د ، م.نهرۆ عوسمان

دهستخوێنی :

له هموو نه و هاوڕێیانه ده که م به دهست خوێشیه کیش بێت
یارمهتیاں دام ، به تایبته تی نه و مامۆستا به پێزانیهی که نه رکی
چاوپێداخشانده وهیاں له نه ستۆ گرت : م.هیوا علی و م.ئاسۆ و
دایکی و م.دهشتی رسول و م.شهوقی زرار و د.ههردی شیروانی
و م.عبدالخبیر بکر و شوان حه سه ن

- ۷..... بارودوخ و سه‌رده‌می نویسنی ئەم کتێبه
- ۱۰..... نو سین و وه‌رگێرانی ئەم کتێبه
- ۲۰..... ژياننامه‌ی سون ترو.....
- ۲۵..... به‌شی یه‌که‌م: نه‌خشه‌دانان.....
- ۳۲..... به‌شی دووه‌م: شه‌ر به‌ریاکردن.....
- ۳۹..... به‌شی سێیه‌م: هێرش بردن به‌ فیله‌وه.....
- ۴۶..... به‌شی چواره‌م: پێچ و په‌نای سه‌ریازی.....
- ۵۲..... به‌شی پێنجه‌م: هێز و توانا.....
- ۵۹..... به‌شی شه‌شه‌م: خاله‌ لاوازه‌کان، خاله‌ به‌هێزه‌کان.....
- ۷۱..... به‌شی حه‌وته‌م: مانۆفه‌ر.....
- ۸۲..... به‌شی هه‌شته‌م: هه‌مه‌چه‌شنه‌یی فرتوفیلی سه‌ریازی.....
- ۹۰..... به‌شی نۆیه‌م: پێشپه‌ویکردنی سوپا.....
- ۱۰۵..... به‌شی ده‌یه‌م: به‌رز و نزمی پووی زه‌وی.....
- ۱۱۵..... به‌شی یازده‌هه‌م: تو هه‌ریم.....

به‌شی دوازده‌ه‌م: هیرشکردن به‌ئاگر..... ۱۳۶

به‌شی سیزده‌ه‌م: به‌کارهینانی سیخوپ..... ۱۴۳

بارودۇخ وسەردەمى نوسىنى ئەم كىتەپ

ئەم كىتەپى بەردەستت بەزمانى چىنى و لەولاتى پان و بەرىنى
چىن نوسراوہ. شاينى باسە چىن ولاتىكە كەوتوتە پۇژھەلاتى
كىشورەى ئاسيا. چىن پووبەرىكى زورى بۇخوى داگىركدوہ كە ۹, ۵
مليۇن كم^۲ يە. ئەم ولاتە لەئەلفى شارستانى و ئاودەدانى بەشداربووہ
و تا ئىستاش لەمەيدانى وجوددا كارايە. پيشنيارم بۇ خوینەرى
بەپىز ئەوہىە كە بچىت كىتەپكى گشتگىرى ولاتان بخوینىتەوہ ئاخو
سەرسام دەبىت يان نا لەئەنجامىش دەلەت وای ئەم ولاتە كەونارايە
چەندە پەگىكى دىرۆكى چەسپاوى ھەيە؟! ھەمىشە چىن
لەيەكلاكردەوہى پەوتى مېژو پۆلى ھەبووہ. ھەروہا چىن
مېژوہىكى ئىجگار دوورودرىژى لەگەل داگىركردن و شەپو پىكدادانى
دەرەكى و ناوخوى، سەرکەوتن و تىكشكاندننى سياسى و سەربازى،
شەپى پزگاربخوازى و شەپى ئايدۆلۆژيا ھەيە.

بو زانیاریت!

ئەم کتیبە لەسەردەمی فەرمانرەوایی تسۆ Zhou نوسراوە. ئەم فەرمانرەوایە لەنیوان سالانی ۱۰۴۶ تا ۲۵۶ پ.ز حوکمرانی کردووە. ئەم فەرمانرەوایە لەلایەن خێڵی Zhou دروست کراوە. لەسالی ۱۰۴۶ پ.ز توانیان گۆتایی بە حوکمی فەرمانرەوایی شانگ Shang بهێتن. لەسایەى ئەم فەرمانرەواییەدا شارستانی چینی مەنگاویکی ئیجگار گەورەى هاویشت.

فەرمانرەوای تسۆ توانیان بەشیکی زۆری باکوری چین داگیربکەن و حوکمی بکەن تاسنوریان گەیشته کەنارەکانی پووباری جانگ تسی کیانگ (jantse kiang): پووباریکە لەنزیک شاری شانگەهایە و دەپرژێتە زەریای هیمنەوە).

به گشتی حوكمى تسۆ توندوتولییه کی دهوله تی گه وده ی پیوه
 دیار بوو. هه رچه نده نه مانه ش نه یاننوانی کوتایی به حوكمی ناوچه یی
 بهینن، لی توانیان حوكمی کی سه نترالی به هیز دروست بکه ن و شاری
 هایۆ (hao) که نه مپۆ خیای (xia) پیده لئین بکه نه پایته ختیان.
 ههروه ها له پۆژه هه لاتیش له شاری لۆیی (LOYI) پایته ختیکی تریان
 دروست کرد.

کشتوکال برپیره ی پشتی نه م فه رمانپه وایه بوو هه ر بۆیه
 حکومه تیکی ده ره به گایه تییان هه بوو.

نوسين و وەرگىڭپانى ھونەرى شەپ

خويىنەر ماقى ھەيە پرسىيار بىكات:

بۇچى سون تىزۇ ئەم كىتېبەى نوسىيۇ؟

ئەم كىتېبە چۇن وەرگىڭپىراو؟

ھونەرى شەپى بەكەلكى چى دىت؟

بابىيىنە سەر وەرەمى كوتى يەكەمى پرسىيارەكە:

مىژوو دەلىت نوسىنى ئەم كىتېبە لەسەر داواى پاشا ھوو لوو
بوو. ئەمە وەلامىكى كورت و خىرايە بەلام كە بچىنە بناوانى ھۆى
نوسىن پىم وايە ھەويرىكە ئاوى نۆرى گەرەكە چ جا باسى شەپ بىت.

خۇ لەوئەتەى دانىشتوانى زەوى لە پىنچ شەس كەس زىادى
كردوو تاوەكو ئىستا كەلەھوت مليارد تىپەرى كردوۋە مۇۋۋ وازى
لەبەرەكەكانى و ملشكاندى يەكتر نەھىناو. لەوئەش سەيرتر
بەھانەشى بۇ ئەو شەپ و ئاكۆكىە ئۆزىوئەو. جا بەھانەكە چ
ئايىنى بىت يا كۆمەلايەتى يا سىياسى ... ھتد.

لە سۆنگەى ئەوئەى مۇۋۋ خاۋەنى ئاۋەز و ھزىكى گەرەپە
ھەرچارە و پەندىك يا وانەيەكى لەو شەپانە وەدەست كەوتو. جا
ھەرشتىك نۆر ئوبارە بىيىتەو پاز و كۆدەكانى ئاشكرا دەبن.

بۆنەۋەي پازى ئەر پەندانە لەبىرى خەلك نەچنەۋە سون تىزۈ
ھەستاۋە ئەم بىرۆكانەي خۆي و خەلكى پىش خۆي ياداشت كىرۈە
و ماندوبونىكى بەبەرھەمى ئەجامداۋە تا كىتەپكى ئاۋاي لى بەرھەم
ھاتوۋە.

ئەم كىتەپە لە ۶۰۰۰ نىشانەي چىنى پىكھاتوۋە (زمانى چىنى بە
نىشانە دەنوسرىت ئەم زمانە لە ۵۰ ھەزار نىشانە (۷شە) پىك ھاتوۋە
لى تەنھا ۸۰۰۰ ھەزارى بۆ كارى پۆزانە بەكار دىت). سون ئەم كىتەپەي
لە ۱۳ بەشدا نوسىۋە ھەربەشىكى بۆ كاروبارىكى شەپ نوسراۋە .
جگە لەناۋى (ھونەرى شەپ) چەندەھا ناۋى تر بەسەر ئەم كىتەپە
بىراۋە لەوانە: يەكەمىن كىتەپى سەربازى لە جىھان، كىتەپى پىرۋى
سەربازى ھتە. لەم كىتەپە چەندەھا شىۋازى ستراتىژ^(۱) و
تاكتىك^(۲) باسيان لىۋە كراۋە.

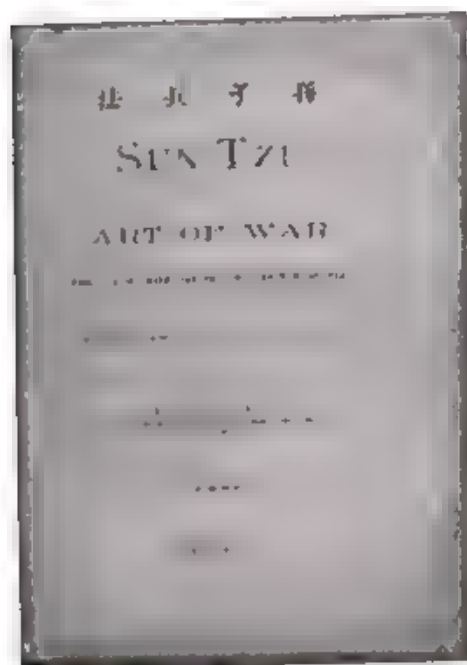
بزانە ! سون بەرنامە و پىساي بۆ شەپى مەۋقانە داناۋە چەندەھا
مەرجى بۆ دەستپىكىردنى شەپ داناۋە كەئىش تا نەگاتە قافى خۆي
شەپى لەپىناۋ نەكەيت، خۆ ئەگەر كاتى گونجاۋى خۆي ھات شەپى
..... بەدەست خۆت نىيە خۆ ھەندى جار شەپ دەرگات لىدەگرى.

سون ويستويەتى باسكى حەق بەھىز و بە توانا بىت. ھەتا بۆي
كراپىت بەرچاۋ پوۋنى پىشان داۋە. خۆ پاستە شەپ ئاگرە ، ئاگرىش
دەست دەسوتىنى ، لى دەست بۆ گەرمكەنەۋە پىۋىستى بەئاگرە !

تۆ شەرخواز مەبە لە سەر ڕینگایەکی پاستی ئەدی چی دەکە ی که
شەریان پێی فروشتی و تۆش هیچت لە شەر نە دەزانی؟

با بێینە سەر لەتی دوو دەمی پرسبارە که مان، میژووی وەرگێرانی
ئەم کتێبە چۆن بوو؟ جا خۆ ئەگەر ئێمە زمانی چینی نەزانین چۆن
لەم کتێبە بە هادارە تێبگەین؟

یە که مین ولات دوا ی ولاتی چین ژاپۆن بوو که ئەم کتێبە ی تیدا
بلاوبویە وە گەورە سوارچاکانی ساموڤرای زۆر خویان بە شپۆفە کردن
و جیبە جیکردنی بەندەکانی ئەم کتێبە
خەریک دەکرد.

پاش چەندە ها سال که سیکی فەرەنسی
ئەم کتێبە ی لە ساڵی ۱۷۷۲ وەرگێرپایە سەر
زمانی فەرەنسی. پاش ماوہیەک وەرگێردرایە
سەر زمانی ئینگلیزی و ئەلمانی...

ئێمە زیاتر دەربارە ی چاپە ئینگلیزییە که
دەدوین که وەرگێرپانە که ی دکتۆر لیونیل جیلزە (Lyonel Gilles).

د. جیلز ئەندامی بەشی دەستنوس و کتێبی چاپکراوی پۆژەلانی
بوو لە مۆزەخانە ی بەریتانی لە شاری لەندەن ئەم کتێبە ی لە زمانی
چینی یە وە وەرگێرپایە سەر زمانی ئینگلیزی لە ژێر ناوێشان ی (Sun
Tzu on The Art of war)، پیش وەرگێرپانە که ی د. جیلزیش

چەند وەرگىپرانىكى تىرىش ھەبوون بەلام پىر لە ھەلە و كەموگورتى بون. وەرگىپرانەكەى د.جىلز لەوانەى پىش خۆى باشتىر بون چونكە د.جىلز ھەم پاشخاننىكى لە بوارى سەربازىدا ھەبوو، ھەم بەجوانى زمانى چىنى دەزانى و سەردەمانىكىش نوینەرى حكومەتى بەرىتانيا بوو لە چىن ئەم كىتەبە لەسالى ۱۹۱۰ لەشارى لەندەن و شانگاھى لەلايەن لۆزاك و كۆبو بلاوكرايەو.

دواى وەرگىپرانەكەى د.جىلز لەسالى ۱۹۶۳ وەرگىپرانىكى تىرى ئەم كىتەبە لەلايەن ساموئىل گرىفس كرا. ئەم وەرگىپرانەى ساموئىل لەوەرگىپرانەكەى د.جىلز پوون و ئاشكراترە ھەروەھا چەندەھا تىببىنى و شىرۆفەى پەخنەگران و لىكۆلەرانى لەخۆگرتوو.

نايىت ئەوەش فەرامۆش بكەين كەتا ئىستا ئىمە چوار وەرگىپرانى ئەم كىتەبەمان بەزمانى عەرەبى بىنيو و لەھەندىكى سودى چاكمان وەرگرتوو.

چاپە عەرەبىەكانى ئەم كىتەبە:

- ۱- سمير خادم (مؤسسة دار الريحاني)
- ۲- محمود حداد (دار القدس)
- ۳- رؤوف شبايك ۲۰۰۷ (لە ئىنتەرنىت)
- ۴- اكرم مؤمن ۲۰۰۶ (دار الطلائع-القاهره)

ئەم ۋەرگىپانانە و ۋەرگىپانەكەى د. محمد ھادى مۇذن جامى
۱۳۸۹ (بەزمانى فارسى) نۆدبەيان ۋەرگىپانەكەى د. جىلزيان كوردۆتە
سەرچاۋە و بۇ سەرزمانى خۇيان ۋەريانگىپاۋە.

پاش ئەۋەى ھۆى نوسىن و كارى ۋەرگىپان و كەلكى ئەم كىتئەت
بۇ دەرگەوت ، ھىشتا بيانويك لەلاى خويئەر ماۋە بلىت خۇ ئىمە
زمانى چىنى يان ئىنگلىزى نازانىن دەى چۆن موتالالى ئەم كىتئە
بەكەين؟ لەۋەرامدا دەلىم: سەريارى چەند تەگەرەيەك^(۱) لەبەردەم
ۋەرگىپانى ئەم كىتئە بەلام بۇ پەۋاندەنەۋەى ئەم بيانۋەش ناۋى
خودامان لىھىنا و كىرمانە كوردى^(۲).

بەلام يەكىۋتى: خۇ تۆ ھەستى ئەدەبىت ھەيە بۆچى بەلاى
باسى شەر و كوشتار دادەچى و ئۆين بۇ كوشتن دەدۆزىتەۋە؟
ۋەرامى ئەم پىرسىارەتان عەرزەكەم: زمانى كوردى ۋەكو ھەموو
زمانە زىندوۋەكانى ترى جىهان ئاخىۋەرى نۆرى ھەن، بۆچى لەم
بەھرەيە بىيەش بىن؟ ھەروەھا مىللەتى كورد دوزمنى نۆرى ھەيە
ئەو دوزمانە لەھەۋلى دروست كىردى تەگەرە و لەمپەرن نۆريان
دەيانەۋىت ئىمە ماندوۋىن لەنىۋان دورىانىكدا ، ھەرچەند بېۋىن
ماندوۋىتر بىن و لە شوۋىنى خۇشمان بىمىنىنەۋە . بۆتەختكىردى ئەم
لەمپەرە و دەست بېرىنى ستەمكاران و نەيارانى گەلى كورد و زمانى
كوردى، ئىمە ناچارى شەپكى پىرۆزىن جا كوردى مەرد ئەو

بنه مایانه ی سون تزو بۆ گە یشتن به ئاواته کانت به کار بیته مافی خۆتی
پی بستینه، چاوی دوژمن ده ریینه، ههردوو دهستی نه یار بشکینه.

وریابه! پهلاماری هیچ زیانداریک مه ده به لام ته گهر زیانداریک
ویستی زهره ریکت پی بگه یه نی^۶ به ره وانی بکه چۆن؟ به کتیبی
هونه ری شه ر

با بیینه سه ره به شی کوتایی پرسیاره که مان: هونه ری شه ر
به که لکی چی دیت؟

بۆ سانا کردنی وه رامی ئەم پرسیاره چه ند خالیک ده خه مه پروو:
۱- کتیب وه ک ته مه نی مرۆڤ وایه هه ندی به مردووی له دایک ده بن
هه ندیک ده سال هه ندی پتر، هه ندی سه د، هه ندیکی که میش
نه مرن، تا مانی ژین له سه ر زه وی باسیان ناسرپه ته وه.

به پیی داتای زانستی له ده هه زار کتیب یه ک کتیب به نه مری
ده مینپه ته وه، کتیبی هونه ری شه ر یه کیکه له و کتیبانه.

۲- دوا ی تیپه ربونی زیاتر له ۲۵۰۰ سال هیشتا بنه ما و پرسیاکانی
ئه م کتیبه کاریان پیده کریت ته نانه ت زۆر به بایه خه وه سه ر
ده کرین. له سه ر ئاستی جیهان ئەم کتیبه دانی پیدانراوه.

۳- کتیبخانه ی بواری سه ربازی (به تایبه تی کوردی) زۆر هه زاره
بۆیه ئەم کتیبه که لینیکی گه وره پرده کاته وه.

۴- ئەم كىتېبە بۇ زياتر لە ۲۵ زامانى زىندوى جىھانى
وەرگىردراوه وەكو: ژاپۆنى ، ئەلمانى ، فەرەنسى ، فارسى ،
ەرەبى ، سويدى ، كوردى...ەتد.

۵- تا ئىستا چەندەها كۆپ و سىمىنار دەريارەى ئەم كىتېبە
نەجامدراوه.

۶- سود و كەلكى ئەم كىتېبە تەنها بۇ بواری سەربازى نىيە بەلكو
لەسەر رىسا گىشتىەكانى ئەم كىتېبە چەندەها كىتېب و لىكۆلىنەوه و
شروڤە و شىكار لەبوارەكانى ئابورى، بازىرگانى، تەنانەت وەزىشى
نەجام دراوه. پىم باشە لەسایتەكانى ئىنتەرنىت بگەپىت ئەوجا
بۆت دەردەكەوئىت بەهاى ئەم كىتېبە چەندە؟

۷- چەندەها كەسایەتى ئاودار و سەركردەى سەربازى
لەسەردەمانى كۆن و ئىستاشدا بەبايەخەوه لەم كىتېبەيان پوانىووه
وەكو: پاشا هوو لوو ، سامۆپای ، ناپلیۆن پۆناپارت ، ماوتسى
تۆنگ...ەتد.

۸- زۆر لەئەكادىمىا و قوتابخانە سەربازى و ھىزە چەكدارەكان
سود لەم كىتېبە وەردەگرن وەكو بابەتێكى خویندن بەكارى دەھىنن.

۹- پراستە ئەم كىتېبە باسى شەپ و كوشتار دەكات بەلام ھەرگىز
پەوشتى جوان و بەجىئى فەرماۆش نەكردوه. بەندى ۴۲ بەشى نۆيەم
باسى شەپ دەكات بەلام مەرفانە باسى دەكات.

۱۰- ھیزی ئەمەرىكى لەپزگاركرنى كۆيت داپىداگىرى لەسەر ئەو
دەكرد كە پىويستە ھەموو سەربازىكى ئەمەرىكى كۆپىيەكى ئەم
كتىبەى لەلايىت و بىخوينىتەو .

۱۱- كۆمپانىا ژاپۇنىيەكان چەندەھا كۆپ و سىمىنارىيان ئەنجام
داوہ بۇ تىپرامان و گەنگەشەى بەندەكانى ئەم كىتەبە. كۆمپانىا
چىنىيەكان ئەم بىنەمايانەى كە سون تىز دايانۇن، لەكاروبارى
دەستگرتن بەسەر بازارگەى دەرەوہ جىبەجى دەكەن. كاتىك
كۆرياي باشور توشى پالەپەستوى دەرەوہ بوو لەبوارى بازارگەرى
بىنچىنەكانى ئەم كىتەبەى بەكارھىنا.

۱۲- لە دوو توى ئەم كىتەبە چەند زانىارىيەكى گرېنگى مېژووى
سپارىژداون.

۱۳- گەرە سەركرەدەكانى سەربازى دەبىژن: ئەگەر بىنەماكانى
ئەم كىتەبە لەبەرچاۋ گىرابان ھەرگىزاۋ ھەرگىز ئەو ھەموو كوشتن و
كوشتارە لەجەنگى جىھانى يەكەم و دووہم پوويان نەدەدا.

۱۴- پىت وانەپىت ئەم كىتەبە ماوہىيەكى زۆرى بەسەر تىپەريوہ
و بەسەرچوہ. بەلكو شاينى ئەوہىە خویندەنەوہى نوى و تازەى بۇ
بكرىت و لەگەل بارودۇخى ئىستا بگونجىنرىت، خۇ زىپ و زىو با
كۆنىش بىن نرخی خۇيان لەدەست نادەن.

۱۵- ھەر بەندىك پىئويستى بە پوونكرىنەۋە بىت پەراۋىزىمان لە
كۆتايى بەشەكە بۇ دانائە (نۆرىي پەراۋىزەكانم لە شەرھەكانى
كتىبەكە ۋەرگرتوۋە). لە كۆتايى ھەر بەشىكدا پوختەيەكى كورتى
بەشەكەمان نوسىۋە تا خويىنەر ئاسانتر بگاتە كاكلىي بەشەكە.

۱۶- دوا خالى نۆر گرىنگ! لەم كىتەبە تەنھا باسى سەرگەۋتن
نەكراۋە بەلكو بەزەقى و ئاشكرايى باسى شىكست و دۆپانىش كراۋە
تا لەخۇبايىبون بالمان بۇ سىرست نەكات.

پەراۋىزەكان:

(۱) ستراتىژى: strategy

ۋشەيەكى گرىكىيە (strategos-strategia) نەخشەي ئاراستەكرىنى
ھىزى چەكدارىيە بۇ ھەر جموجۇل و بزاۋتنىك. ھەرۋەما ھونەرى پلاندانان
ۋشەپكرىنە.

(۲) تاكتىك: پىچ و پەنا: tactic

۱-چالاكىيەك يان ستراتىژىيەكى زىرەكانەي بە پلان بۇ ۋەدەستخستنى
مەبەستىك.

۲-ھونەرى نەخشەدانانى شەرە، ھەموو ئەۋشىۋاز و ھۆكارانە دەگرىتەۋە
كەبەپىي نەخشەيەك بەرپوۋەدەچن. تاكتىك بەشىكە لە ستراتىژى.

(۳) تەگرەكانى بەردەم ۋەرگىپانى ئەم كىتەبە:

يەكەم - ئالۋىزى پىستەكان: لە بەرئەوھى مەن زەمانى چىنى نازانم (وابزانم دەقە پەسەنەكەى ئەم كىتەبە ھەر نەماوھ) بۆيە دەقى زەمانى دووھم (ئىنگلىزى، غەرەبى، فارسى) لە بەردەستى ئىمە بوو. ھەندى شوئىن و پىستەى سەختى تىدا بوو كە تىگە يىشتن لىيان زەحمەت بوو.

دووھم - بىرۆكەى دەقەكە: جارى واھەيە كە بىرۆكەكانى نىو بەندىك تەباو پىكەل نىن.

سىيەم - سىستەمى ژمارەبى: دەقى بەردەستى ئىمە لە پووى پىزىەندى ژمارەبىيەوھ (١، ٢، ٣،١) بۆ ئەژماركردنى بەندەكانى بەشىك و خالەكانى نىو بەندىك بەكارھىناوھ.

چوارەم - پەيوەستى بەندەكان: لە ھەندى شوئىن چەند دىرەك يەك بىرۆكەيان ھەيە كەچى بەچەند بەندىكى جيا وەك لە دانراون بەندى ٥، ٤ لە بەشى دەيەم جارى واش ھەيە چەند دىرەكى لە يەك جودا خراونەتە قەفەسى يەك بەند وەكو بەندى ٢٢ لە بەشى تۆيەم.

٤) لە وەرگىزانى ئەم كىتەبە سەيرى چەند فەرھەنگىكم كردووھ لەوانە:

١- فەرھەنگى كاوھ ب ١، ٢، ٣ عەبدولائىبراھىمى دەزگای ئاراس

٢- فەرھەنگى شىرىن عربى - كوردى فاضل نظام الدىن ٢٠٠٩ سلیمانى

٣- فەرھەنگى ئازادى د.حمەد شەيد قەرەداخى چاپى يەكەم ٢٠٠٩ اسوھ

ژياننامه‌ی سون تزو

سون تزو (Sun Tzu) که به‌فایده‌سوفی سهربازی، سوپاسالاری
مه‌زن، فره‌زانی چینی، باوکی هونری شهر ناوزه‌دکراوه)
سه‌رله‌شکری شانشینى وو(Wu) بووه. سون له‌سالى ۵۵۱ پ.ز
له‌دايک بووه و له‌کۆتای سه‌رده‌می (به‌هار و پايین) ژيانى به‌سه‌ر
بردووه. کاتيک که کۆمه‌لگه‌ی چینی له کۆمه‌لگه‌ی کی ديلي و
به‌نده‌ی بۆ کۆمه‌لگه‌ی به‌کی ده‌ره‌به‌گایه‌تی (فیودالی) گۆراوه.

به‌شیوه‌یه‌ک که شه‌پێکی زۆر له نیتوان ۱۳۰ میرنشینى گه‌وره
له‌سه‌ر ده‌سه‌لات و پایه‌ سه‌ری هه‌لداوه. ئەم شه‌پانه زۆر درێژه‌یان
کیشاوه. سون ئەزمونیکی زۆری له‌و هه‌موو شه‌په‌په‌یدا کردوه.
هه‌روه‌ها گه‌شتیکی بۆ شانشینى وو کردوه له‌پۆژه‌لاتی چین (که
پۆژئاواى شارى شانگه‌های نه‌مرویه).

نوسراوه چینییه کان ده گپړنه وه که سون تزو وو هاو نیشتمانی و
 سهربازیکي شانشیني تسو (Zhou) بووه. به هوی نه و نه زمونه
 زوره ی که هه یبوو دوو له سهر کرده مه زنه کانی سهربازیی داوایان
 له پاشا هوو لوو کرد که سون تزو پابسپړی بۆ نویسی کتیبیک. بویه
 پاشا داوای له سون تزو کرد که پوخته ی نه زمون و بۆچونی خوی
 بنوسیته وه. دواي ته واو کردنی هه ر سیزده به شی کتیبه که، پاشا
 موتالای کتیبه که ی کردو به سونی گووت: نه ری ده توانی له زیر
 پۆشنایی نه و ریساو بۆچونانه بۆ کاروباری شهر تاقیکردنه وه یه کی
 ساده ی سهربازیمان نیشان بده ی ؟

سون نه ریپانه وهرامی پاشای داوه. پاشا وتی: ده کریت
 به تاقیکردنه وه که ت له سهر ئافره تان جیبه جی بکه ی؟ سون وتی:
 به لی خواهن شکو زور ئاساییه. ده موده ست سهد وه شتا ئافره تی
 دهرباره ی کۆشکیان ئاماده کرد. سون ئافره ته کانی کرده دوو
 کۆمار: هه رکۆمه ره و سهر کرده یه کی و بۆ دیاریکردن و به رگی
 سهربازیان پۆشی و شیرو خه نجه ریان دانه دهستی. سون وتی:
 "ئاگادارین ئافره تان با فیرتان بکه م پیش و پاش دهسته راست و
 دهسته چه پ چیه". ئافره ته کان وتیان به لی. سون وتی: "که دهنگی
 ته پل هات و وتم: بۆلای راست بسورین یه کسه ر بۆلای راست
 بسورین. که ته پل لیداو وتم: بکشینه وه دواوه ده بیئت یه کسه ر
 بکشینه وه. هه موو ئافره ته کان وتیان: "به چاکی تیگه یشتن و

ئاماده‌ی فرمانین". پاشا له‌نزیک شوینی پاهینانه‌که‌وه وه‌ستا بوو
له‌وکاره‌ی ده‌پوانی.

سون فرمانی به ئافره‌ته‌کان کرد: بۆلای چه‌پ بسورین
ئافره‌ته‌کان له‌دریقه‌ی پیکه‌نینیان دا گوێپایه‌لی سونیان نه‌کرد.
سون له‌دلی خۆی وتی: له‌وانه‌یه تیڤه‌گه‌یشتین با دووباره‌ی بکه‌مه‌وه
فرمانی کرد و وتی: "بۆلای راست بسورین" ئافره‌ته‌کان راقه‌نان
له‌گه‌ل پیکه‌نین. سون به‌خۆی گوت له‌وانه‌یه له‌فرمانه‌که‌م نه‌گه‌یشت
بن با سی باره‌ی بکه‌مه‌وه، ده‌نگی ته‌پل هات، ئافره‌ته‌کان له‌سه‌ر
گازی پشتی که‌وتن هیڤده پیکه‌نین وایان ده‌زانی نه‌بایه و نه‌بارانه.

سون که‌ دیتی فرمانه‌کانی جیبه‌جی ناکرین داوای کرد که
دادوه‌ری سه‌ربازی کیشه‌که به‌کلایی بکاته‌وه. دادوه‌ری سه‌ربازی
ئاماده‌بوو. سون به‌دادوه‌ره‌که‌ی وت: "سزای ئه‌و سه‌ربازه‌ جیبه‌که
له‌مه‌یدانی شه‌پۆی ملکه‌چی فرمانی سه‌ر له‌شکر نه‌کات؟" دادوه‌ر
وتی: "سزای ئه‌و سه‌ربازه‌ ئه‌وه‌یه که سه‌ری بپه‌پینریت" بۆیه سون
بریاریدا له‌سه‌ری هه‌ر دوو سه‌ر کۆمه‌ران بده‌ن. به‌لام پاشا په‌یامیکی
نارد: ئیمه له‌توانای ئه‌فسه‌ری خۆمان دلتیابوین که ده‌توانی پاتیه‌ری
سه‌ربازان بکات نه‌گه‌ر چاوپۆشی له‌سزادانی ئه‌و دوو که‌نیزه‌یه
نه‌کات من نان و ئاوم نامینیت. هیوادارم که‌له‌سه‌ری ئه‌و که‌نیزه‌یه
نه‌ده‌یت. سون وه‌رامی په‌یامه‌که‌ی پاشای دایه‌وه و نویسی: من
به‌داوا و فرمانی ئیوه سه‌رکردایه‌تی چه‌کداریم وه‌رگرتوه له‌به‌ر ئه‌و

فرمانه‌ی جه نابتان، ناتوانم داواکاریه که تان جیبه جی بکه م هر بۆیه
له بهرده م هموو ئافره ته کانی تر له سهری ههردوو سهر کۆمه ره که ی
په پاند.

یه کسه ر دوو ئافره تی تری به سهر کۆمه ر دانا و پاهینانه که ی
دوباره کرده وه. هه رکه ئافره ته کان دهنگی ته پلایان ده بیست به پێک
و پێکی گوێ پرایه لی فه رمانه کان ده بون به بی ئه وه ی یه ک بزه ش بکه ن
(کوته ک ده زانی قوناغ له کوێیه). ئه وجا سون هه والی به پاشا دا که
پاهینانه سه ربازیه کان ته واوبون و ئاماده ی هه موو شتیکن. به لام
پاشا وه رامی نارد: که پاهینانه کان پابگری و خه ریکی پێگه یاندنی
سه رکرده ی سوپایی بیت چونکه من ئاره زوم له سه یرکردنی نمایشی
سه ربازی ئافره تان نییه.

له م کاته دا سون وتی: خولیای پاشا هه ر قسه یه و ناتونی چ
بکات! پاشا هه ولوو بریاری دا که سون تزو بکریته سه رکرده ی
گشتی سوپا. بۆ شه پی شانیشینی تشوی هاوسی نارد. سون توانی
ئه و شانیشینه بروخینیت و (ینج) ی پایته ختیشیان داگیر بکات. پاشان
به ره و باکور پۆیشت تا ترسی له ناو هه ردوو شانیشینی تشی و تشن
بلاوکرده وه. توانی سه رکه وتن له دوا ی سه رکه وتن به ده ست به ینیت
تاوه کو شانیشینی هه ولوو زۆر فراوان بوو. له کتیبه کۆنه کانی چیندا
هاتوه سون به سی هه زار سه رباز توانیویه تی به سهر دوو سه د
هه زار سه ربازی دوژمن زال بیت.

شتىك ھەيە كە بەباشى دەزانىن خوينەرانىش بىزانن ئەويش
ئەوھەيە بەھۆي تىپەپېوونى ئەو ھەموو سەدەيە زۆر بېرورا دروست
بوينە. لەوانە ھەندىك دەلەين سون تىز ھەر بونى نىيە و كەسانىك ئەو
ئاوھيان دروست كىرە. ھەندىكى تر دەلەين كە دۆست و ھەوادارانى
سون زۆر شتىان لەسەر كىتەپكەي زىاد كىرە. ھەندىك سەرچاۋە
دەلەين كە ئەم كىتەپكە لەبنەپەرەتا ۸۲ بەش بوو بەشە زۆرەكەي
فەوتە. بەلام ئەوھەي گرینگە ئاۋەپۆكى كىتەپكەي سون تىز
ھەرچەندە ئەو پاۋ بۆچونانە بونيان ھەيە بەلام لەنرخ و بەھەي
كىتەپكەي سونى مەزىن كەم ناكەنە.

۲۰۱۵/۲/۱۸

دەفەرىي بالەكايەتى

گوندى سولى — ناھىيەي ۋەرتى

بەشى يەكەم

نەخشە دانان

۱- سون تزو وتويەتى: ھونەرى شەپى گرىنگىيەكى نۆى بۇ دەولەت ھەيە.

۲- ھونەرى شەپى بابەتى مان و مردنە^(۱)، پىگايەكە بۇ ئاسودەيى يان بۇ ویرانى ھەر بۆيە ئەو بابەتە ئەو دەھىنى كە رافە و گەنگەشەى بکرىت بە ھىچ شىۋەيەك ناکرىت، پىشت گوى بخرى.

۳- پىنچ ھۆكارى چەسپاۋ ھونەرى شەپى بەپۆۋە دەبەن كە پىۋىستە لە بەر چاۋبگىرىن (بەبايەخوۋە لى ي بېۋانرى) بۇ ئەو كەسەى دەيەۋىت ئەنجامى شەپەكە لە گۆرەپانى شەپدا بۆخۇى يەكلا بكاتەۋە.

۴- ئەو پىنچ ھۆكارەش برىتىين لە:

۱- بنەماى پەۋشىتى (تاۋ: Tao)

۲- ئاسمان (ئاۋ و ھەۋا)

۳- زەۋى

۴- سەركردە (فەرماندە)

۵- پەپرەۋە گىشتىيەكان

۶+۵- بىنەماي پەۋشنى دەپىتە ھۆي ئەۋەي كە خەلكى (ژىر دەستە) بەتەۋاۋى لەگەل فەرمانپەرۋا پىك بىكەون. لەبەر ئەۋەي خەلكى شوپىن فەرمانپەرۋا خۇيان دەكەون بى ئەۋەي گۆي بە خۇيان بىدەن و لەمەترسى سل بىكەنەۋە.

۷- ئاسمان ئامازدەيە بۆ شەو و پۆز ، ساردى و گەرمى، كاتەكان و چوار ۋەرزەكان .

۸- زەۋى ئەمانەدەگىتەۋە: ماۋەي دور و نىزىكى، مەترسى و ئاسايش و زەۋى تەخت (دەشتايى) و پىچكەي تەنگەبەر ، ئەگەرى ژيان و مردن .

۹- دەپىت سەرگىردە نەۋەي ژىرى ، پاستگۆيى، چاكەكارى، ئازايەتى و وردەكارى بىت.

۱۰- مەبەستمان لە پەپرەۋە گىشتىيەكان شىۋانى پىكخستنى سوپا و دابەشكىردنى سوپايە بەسەر يەكەكاندا بە شىۋەيەكى دوست، چۆنىيەتى دابەشكىردنى پايدە سەربازىيەكان لە نىۋان ئەفسەراندە، چاكسازى لە پىگايانەي كە يارمەتى لىيانەۋە دەگاتە سوپاكە. زالبون (كۆنترۆل كىردنى) بەسەر بېرى تىچۋە سەربازىيەكاندا.

۱۱- لەسەر ھەموو سەرکۆردەیک پێویستە کە بەتەواوی ئەو پێنج
ھۆکارە بزانییت ئەو کەسە ئەو ھۆکارانە بزانییت سەرکۆتوو
دەبییت، ئەوەی نەیانزانییت شکست دەھێنیت.

۱۲- ھەر بۆیە لە ھەموو پاپرسینیکت کە دەتەوێت بپارێ لەسەر
بارودۆخی (دوو سوپا) بەدەی با ئەم ھۆکارانە خوارەووە ببە بئاغە
لێکدانەووە و بەراوردەکەت :

-۱۳

- کام لە ھەرماندەیی دوو لایەنە کە زیاتر پەڕەوی
بە ما پەشتییەکان دەکات؟

- کام لە سەرکۆردەکان زیاتر توانای ھەیە؟

- ھۆکارەکانی ئاسمان و زەوی لە سودی کامە لایەنە؟

- کام لایەن بەتەواوی پابەندی بە ما گشتیەکانە؟

- کام سوپا بەھێزترە؟

- ئەفسەران و سەریازی کام سوپا زیاتر ئامادەییان
ھەیە و پراوەیان؟

- لە کامە سوپا زیاتر باوەڕ بە سزا و پاداشت بونی ھەیە؟

۱۴- له کاتی بوونی نه نجامی نهو حوت پرسپاره ده توانم
پیشبینی نهو بکه م کامه لایه ن سه رکه وتن به ده ست ده هیئت و
کامه لایه ن شکست دینی.

۱۵- نهو فرماندهی گوی به حکمت و پراویژی من ده دات و
کاری پیده کات سه رده که ویت ده با نهو جوړه که سانه (فرماندانه)
هه ریه ده وام بن له شه پ. نهو فرماندهی گوی به حکمت و پراویژی
من نادات و کاریان پیناکات نازاری شکست ده چیژی. ده لیگه پری
که سی ناوا با ده ربکری.

۱۶- له و کاته ی سودمه ندبوویت له راوژی من ، که لک له هه موو
بارودۆخیکی شیاو و گونجاو وه ریگره تهنات نه گه ر به زاندنی
سنوری یاسا ئاساییه کانیش بیت.

۱۷- (له سه ر فه رمانده پتویسته) به گویره ی نه و بارودۆخه
له باره ی که دیته پیتشه وه نه خشه و پلانی خوی بگوړیت.

۱۸- بناغه ی شه پوشوړ له سه ر فیل و ته له که داندراوه.

۱۹- له بهر نه وه له و کاته ی که ده توانین هیرش بکهین ده بیت وا
خو ده ربخهین که ناتوانین هیرش بکهین. وه له و کاته ی که ده توانین
هیزه کانمان بچولینین پتویسته وا پیشانی دوژمنی بدهین که سست
و خاوین (ته مای شه رمان نییه) کاتیک له دوژمن نزیک بوینه وه
پتویسته وایان لی بکهین که گومان ببهن ئیمه لییان وه دوورین.
کاتیکیش لییان وه دوور بوین پتویسته وا له دوژمن بکهین وابزانیت
لییان و نزیکین.

۲۰- له فریودانی دوژمن به رده وام به تاوه کو هه لیده خه له تینی
به قهستی ئاژاوه و ناپیکی له نیو سوپاکهت پیشان بده پاشان
دوژمنه کهت (بگره) و بیپلایشینه وه .

۲۱- نه گه ر دوژمنه کهت له هه موو لایه نیکه وه دلتیا و قایم بوو،
خۆتی بۆ ئاماده بکه. نه گه ر دوژمن بالا ده ستر بوو خۆتی لی لاده.

۲۲- ئەگەر سەرگەرم و توپە بوو، وەپس و چارپسى بکە^(۱).
لاوازی و بىن ھىزى خۆت نیشان بدە تاوھکو زىدەتر لە خۆبایی و لوت
بەرز بىت.

۲۳- ئەگەر دوژمن لە ئاسودەیی و حەسانەو دابوو بواری
مەدە. ئەگەر ھىزەکانى دوژمن بە کگرتوو بوون بڵاوەیان پىبکە.

۲۴- لەو شوینەدا ھىرش بکە کە دوژمن ئامادە نییە، لەو
شوینەدا بۆى بپۆ کە ئەو ھەر بەخەيالىشدا نەبىت کە تۆ لە وىت.

۲۵- ئەو ھۆیە سەربازیانەى تۆ بەرەو سەرکەوتن دەبەن ھەر
زوو ئاشکرايان مەکە.

۲۶- ھەر ئەو فەرماندەى لە شەپدا سەرکەوتوو دەبىت کە لە
پیش پوودانى شەپەکە نەخشە و پلانى زۆرى ھەبىت. ئەو
فەرماندەى لە شەپدا دەدۆرپىت کە لە پىشدا نەخشە و پلانى کەمى
بۆ شەپەکە ھەبىت. کەواتە نەخشە و پلانى زۆر تۆ بەرەو سەرکەوتن
دەبەن، نەخشە و پلانى کەمى بەرەو دۆرانت دەبەن، ئاخۆ توشى
چ دۆپانىک دەبى ئەگەر ھەر ھىچ نەخشەىەکت نەبىت. ئىستا کە
سەرنج دەدەم، دەتوانم پىشبینى بکەم کە کى ئەگەرى بردنەوھى
ھەيە و کىش ئەگەرى دۆپانى ھەيە.

کورتی بیژ له بهشی بهکم:

۱- هونری شهر پینچ بهردی بناغی هیه نه مانیش: بنه‌مای
په‌وشتی، ئاو و هوا، زه‌وی (پوویه‌ر و دوری)، سه‌رکرده،
په‌یره و یاسا

۲- کوته‌گی شهر بریتییه له فیل و به‌لاریدا بردن.

۳- نه‌گه‌ر له هر بارودوخی‌کدا بویت نه‌وا راستی و دروستی
خوت نیشانی دوژمن مه‌ده.

۴- به‌ر له شهر مه‌لومه‌رجه‌که به‌ملینه و مه‌لسه‌نگاندنی تیر و
ته‌سه‌لی بو‌بکه .

۵- په‌فتارت له‌گه‌ل دوژمن پیچه‌وانه و به‌ره‌واژ بی‌ت.

په‌راویژه‌کان:

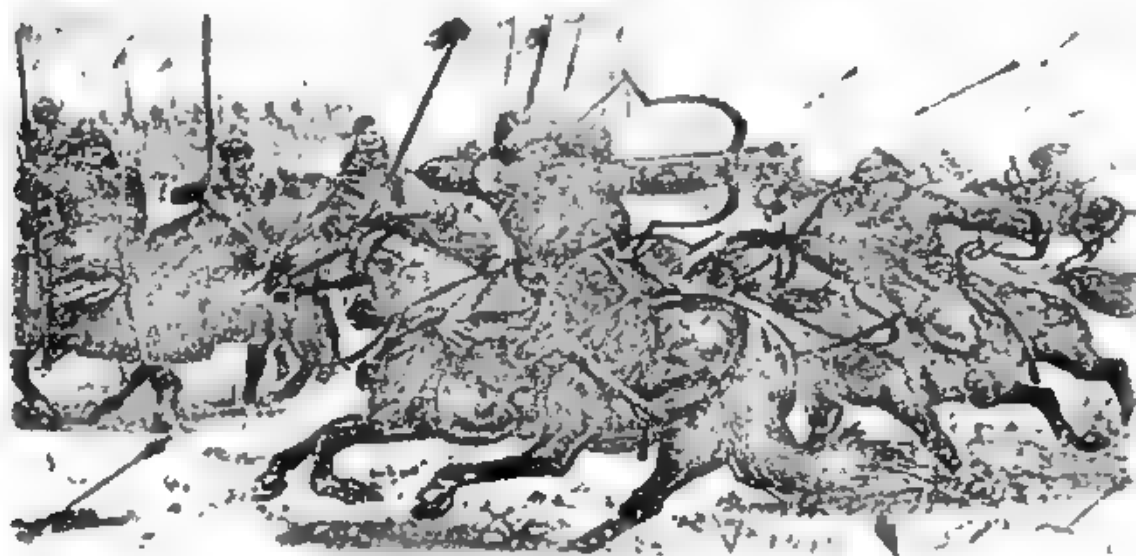
(۱) لی جوان ده‌لایت: چه‌ک نامیری به‌د به‌ختییه . شه‌پیش وه‌کو گوپ وایه .

(۲) وا باشه سه‌ره‌شکری سوپای دوژمن زور توپه بکه‌ین مه‌تا نه‌و پاده‌ی
که به‌بی پلان و بیرکردنه‌وه هیرشمان بکه‌نه سه‌ر. که دوژمن به‌ بی پلان
هیرشی کرد وه‌کو پاروئیکی ئاسان و چه‌وری لیدیت بو‌گه‌روو.

به شی دووه م

شهر به رپا کردن

۱- سون تزو وتویه تی: له کاتی شهردا نه گهر له بهر هی شهر هزار
گالیسکه ی جهنگی خیرا هه بیت، به هه مان شیوه هزار گالیسکه ی
قورس هه بیت و سه ده هزار سهریازی پیاده ی زیردار هه بیت، له گال
نازوخه ی ته و او بو برینی پتی هزار میل، هه روه ها خهرجی ماله وه و
شهر به میوانداری و شته بچوکه کانه وه وه کو که تیره و بویه، که
کوی خهرجی گالیسکه کان و قه لغانه کان و هه مو نه وانه ی تریش
ده کاته هزار ئونسه زیو له پوژیکدا. نه و بره خهرجیه سه رو زیاده
بو ناماده کردنی سوپایه کی سه د هزار که سی^(۱).

۲- ئەگەر بەپاستى كەوتىتە شەپ و سەر كەوتىن دوا بىكەيت و زەحمەت بىت، چەكى سەربازان كول و خراپ دەبىت و ھەروھە جۆش و خرۆشى سەربازان خامۆش دەبىت، ئەگەر ئابلۇقەى شارۋچكەيكىش بەدى ئەوا بەبەلاش ھىزەكەى خۆت ماندوودەكەى^(۳).

۳- ديسان ئەگەر ھىرش و پەلامار درىژەى كىشا، دەولەت ناتوانى خەرجى ئەوشەپە ھەلگى.

۴- ئىنجا كە چەكەكانت كول بوون، جۆش و خرۆش دامركايەو، ھىزەكەت ئەما و گەنجىنەكەت خەرج كرد. فەرماندەكانى تىرى دەوربەر ئەم ھەل دەقۆزنەو و دەتوانن سود لەو زىادەپروپىيەت ۋەرىگىرن. بەم شىۋەيە ھىچ كەسىك ھەر چەند زۆر ژىرىش بىت ناتوانىت خۆى لەو ئاكامە بەدوور بگى.

۵- بەم شىۋەيە، ئەگەرچى پەلەپەل و تاودانى گەوجانە لەشەپدا دەبىنىت، بەلام ھەرگىز زىرەكى لەو ھەدا نىيە كە شەپ دوا بخرىت.

۶- نمونەى ھىچ ولاتىكمان نىيە كە سودمەندوبىت لە درىژەدان بەشەپو ئاكوكى.

۷- بۆيە ئەو سەركردانەى كە لە زىانەكانى شەپەرىپاكردن ھالى نابن، ناتوانن لە سودەكانىشى تىبگەن.

۸- سەربازى شارەزا نە چاۋەپوانى ھاتنى سەربازى زياتر دەكات نە لە دوو جار زىتر گالىسكى ئازوخەگەى بۇ باردەكرىتەوہ.

۹- كەلوپەلى خۆت لەگەل خۆتدا بۇ شەپ بەيتە، بەلام خواردەمەنى لە دوژمن بستىنە، بەمجۆرە سوپاكەت بە پىي پىويستى خۆى خواردەمەنى تەواۋى دەيت.

۱۰- بەتالبوونى خەزىنە، دەولەت ناچار دەكات ئازوخە لە دەرەوہى ولات و شوپنى دوورەدەست ھاوردە بكات. كۆكردنەوہى ئازوخەى سوپا لە شوپنە دوورەكان دەيتە ھۆى ئەوہى كە خەلكى بى دەرامەت بن و ھىزيان لەبەر بېرى^(۳).

۱۱- لەلايەكى تىشەوہ نىكبوونەوہى ھەر سوپايەك دەيتە ھۆى ئەوہى كە نرخى كەلوپەل بەزىيتەوہ، بەزىبونەوہى نرخى كالاگانىش دەيتە ھۆى ئەوہى سامانى خەلكەكە ھىچى نەمىنى و بگەونە سەر ساجى ەلى .

۱۲- لەكاتى نەمانى سامانى مىللەت جوتيار و وەرزياران دەكەونە ژىر بارى ناخۆشى و نەھامەتییەوہ بەھۆى ئەو باج و سەرانە زۆرەى كە لىيان دەسەندرى .

۱۳، ۱۴- ھەر لەگەل كەمبونەوہى دەسمايەى خەلك و لە كورتى دانى ھىز، مالى خەلكى دەيتە ئاشى ئاو لىپراو. ھەرودەھا سى لە دەى دەستكەوتى خەلكى بە فيرۆ دەپوا، لەو كاتەى مەسرەفى

حکومت زیاتر ده بیټ بۆ چاککردنه وهی: گالیسکه شکاوه کان و
ئەسپەگفت و هیلاکه کان، زری و خوده کان (کلای ناسنی سەریان)،
تیروکه وانه کان، ڤم و قەلغانه کان، پۆشاکي جهنگي، گای بن باری و
گالیسکه ی قورس و زل ئەو مەسروفه ده کاته چوار له دهی داهاتی
گشتی ده ولەوت.

۱۵- که وابوو سەرکرده ی شارەزاو ژیر سەرچاوه ی خواردنه مەنی
سوپاکەشی له دوژمنه وه پهیدا ده کات. چونکه یه ک گالیسکه ی
نازوخی دوژمن یه کسانه به بیست گالیسکه ی خۆت^(۴). به هه مان
شیوه یه ک پیکل^(۵) له پیتاکی دوژمن یه کسانه به بیست پیکل له
کۆکه ی خۆت .

۱۶- ئا له و کاته ی ده مانه ویټ ده ست به شه ږ بکه ین له گەل
دوژمندا، ده بیټ سەریازانی خۆمان بخروشینین و سەر گەرمیان
بکه ین به وه ی ئەگەر دوژمن شکا ئەوان (سەریازان) سودمه ند ده بن
و قازانج ده کەن، به خشش و ده سته وتی خۆیان وەرده گرن .

۱۷- هەر بۆیه ئەگەر له شه ږدا ده گالیسکه یان زیاتر ده ستیان
به سەردا گیرا پتویسته پاداشتی ئەو که سه بکری که ده ستی به سەر
یه که مین گالیسکه دا گرتوه . پتویسته ئالاکانی خۆمان له جیاتی
ئالای دوژمن له سەر ئەو گالیسکه نه دا هه لبدەین. ئەو گالیسکه نه شی
تیکەل به گالیسکه کانی خۆمان بکه ین و له شه ږیشدا به کاریان

بهینین. پیویسته بهنرم و نیانی پهفتار له گه ل ديله كان بکهین و
بیانپاریزین .

۱۸- به و کاره دهوتریت بهکارهینانی دوزمنی بهزیوو بۆ
بههیزکردنی خۆمان .

۱۹- بۆیه با له شهردا تاکه ئامانجت بریتی بیت له سهرکهوتن،
نهك دريژه دان به په لامار و هيرش.

۲۰- نه وها زانراوه که سهرکردهی سوپا بهرپرسه له (مامه له کردن
به) چاره نوسی ميللهت. هر نه و سهرکردهیهش بهرپرسه له وهی که
ئاخۆ ميللهت له ئاشتی و ئاسایی دایه یان له مهترسی.

مشتی له خهروالی :

۱- جهنگ مه سروفیکی زۆری دهویت، هر بۆیه له بهریدا
حیسایی تهواوی بۆ بکه، ئاخۆ خهزینهی دهولهت و گیرفانی
خه لکی دهتوانن باری نه وشه په هه لگیرن ؟

۲- دريژه دان به شه پ و بهر بهر هکانی زیانیکی ئیجگار زۆری
ههیه. بهس سهرکردهی به نه زمون و لیها توو دهتوانی زیانی شه پ و
که مارۆ بخه ملینیت.

۳- هاندانی سهر باز پۆلی چاکی ههیه بۆ سهرکهوتن.

پەراۋىزەكان:

(۱) نوسەر لەم بەندە مەبەستى ئەو ەيە: دەبىت بەرپرسان بېرى تىنچى
شەپكە بزانن بەر لە چەخماخەي شەپ. ئەگەر خەرجى شەپكە يەكجار
نۆد بوو دەبىي حيسابى بۇ خۇيان بگەن

(۲) سەرکەوتن تاكە بابەتى گرینگى شەپكە جا ئەگەر كەوتە زارى شىر
و شەپكە درىژەي كىشا ئەوا سەرياز تاقەتى نامىنىت و خەزىنەي
ولاتىش فلسى تىدا نامىنىت.

(۳) راستىك ەيە مەجپەي لى تاكرىت ئەويش ئەو ەيە جەنگ لە ەر
شويىنىك پەيدا بىت نرخی ەموو شتىك گران دەبىت. ەروەها بەمۆي
بلاو بونەو ەي ترس و شەپ و كوشتار بازىرگانی سست دەبىت و ەاتوچۆي
نىوان شار و ولاتان ئەستەم دەبىت دواجار ەموو كپىن و فروشتىك كزو
لاواز دەبىت .

(۴) چونكە تاو ەكو يەك گالىسكەي خۆت دەگەيەنيتە بەرەي شەپ بارى
بىست گالىسكەي دەويت

(۵) پىكل PICUL كىشانە يەكى چىنيە يەكسانە بە ۶۵گم .

وینە ی شەڕ لە سەردەمانی کۆن لە ولاتی چین

وینە ی شەڕێکی سەخت لە سەردەمانی زوودا

به شی سییه م

هیش بردن به فیله وه

۱- سون تزو وتویه تی: له باشتین بنچینه کردارییه کانی شه پ
نه وه یه سهر له بهری ولاتی دوژمن داگیر بکە ی و دهستی به سهردا
بگری به بی کاولکاری چونکه تهخت کردن و تیك و پیكدانی شار
کاریکی باش نییه. ههروه ها وا باشته هه موو سوپای دوژمن به دیل
بگری نه وه ک تاکوجوتیان لی بگری. دهستگیرکردنی دهسته یه ک (
فهوجیک)، تیپیک یا خود په لیک (له سوپا) به گشتی زۆر باشته له
کوشتنی هه موویان.

۲- شه پکردن و سهرکه وتن له هه موو شه په کانتدا نایابترین
دهستکه وت نییه. به لکو نایابترین دهستکه وت نه وه یه به ره لهستی
دوژمن تیکبشکینی به بی شه پ و به ره ره کانی .

۳- باشتین کاری نهفسه ری سوپا نه وه یه نه خشه و پلانی دوژمن
پوچه ل بکاته وه. دووه مین کاری باش نه وه یه که نه هیلتیت هیزی
دوژمن به یه ک بگهن، نه وجا له مهیدانی شه پ په لاماری سوپای دوژمن
بدات. خراپترین پهفتاریش نه وه یه که مارۆی شاری شوره دار بده ی.

۴- به پیتی په پړه وی سهربازی، نابیت نابلوقه ی شاری شوره دار
بدهیت نه گهر بکړی خوتی لی ته ریک بکړی. چونکه ناماده کړدنی
زړیداری گوره و سهنګه ری پاگو یزراو و نه و هموو که لوپه له ی شه پ
سی مانگی ته وای ده ویت. هروها دروست کړدنی ته پولا که بۆ
نه ووی تۆپ هاوینژ(مه نجه نیق) ی له سهر دابنیتی له بهرام بهر شوره کاند
سی مانگی تری ده وی.

۵- نه فسه ری سوپا که نه توانی به سهر توپه یی و ناگری دلی
خوی زال بیت له خورا فرمان به سهربازه کانی ده کات که وه کو شاره
میرووله یه ک هیرش بکن، له نه نجامدا یه ک له سیی سهربازه کانی
ده کوژین و له کاتیکدا هیشتا شاروچکه که دهستی به سهر دا
نه گیراوه. نه و به د نه نجامیه ش به هوی نابلوقه دانه ویه .

۶- فرماندهی کارامه، له شکری دوژمن به بی هیچ شهریک
ده خاته ژیر پکیفی خوی. بی نه ووی که ماروی شاره کان بدات
شاره کانیان لی داگیر ده کات. تهخت و تاراجی دوژمن د هروختنیت
بی نه ووی له مهیدانی شه پ زور بمینیتته وه .

۷- فرماندهی کارامه ده توانیت به خوی و به سوپا که یه وه به
ساغ و سه لامه تی بگه پینه وه و نیمپراتوری دوژمن له سهر تهخت

بهيڻنه خواره وه، به بيته وهى خوښى سهربازيک پرژيت ئينجا به
سهرکه وټنى نهو سهرکرده يه دهوتريت نهو په پرى ته وایى. ئا نه مه
شيوانى په له ماردانى فيلبازانه يه .

۸- پرئسای شهر نه وه يه، نه گهر هيڼى سوپای تو ده به رامبه ر
يه کى هيڼى دوژمن بوو، نه وا ده بيت گه ماروى دوژمنه که ت بدهيت،
نه گهر هيڼى سوپاييت پيڼچ به يه ک بوو ده بيت په لاماريان بدهيت.
نه گهر له ژماره دا دوو هيڼده ي نه وان بوويت سوپاکه ي خوت بکه به
دوو به ش .

۹- نه گهر به قه د يه کتر بوون و تن به تن بوو ده توانين بويان
بچينه مه يدان، نه گهر ژماره ي نيمه پرېک که متر بوو ده کړى خو له
دوژمن به دوور بگرين، نه گهر به هه موو بارېک نايه کسان بووين، چار
نييه ده بيت خومان دهرباز بکه ين و هه لټين .

۱۰- له م سونگه يه وه، هه رچه ند سوپايه کى بچوک ده توانى
شهرېکى قورس و سهخت (له گال سوپايه کى گه وره دا) بکا، وه لى له
کوټاييدا هه ر ده بيت له لايه ن سوپا گه وره که وه به ديل بگيرى .

۱۱- سهرکرده ي سوپا که لاتى (قه لآ) ده وله که يه تى، نه گهر
که لايه که له هه موو لايه نيکه وه توکمه و ته و او بوو ماناى وايه نهو

دهوله به هیز و خوراکره. به لام نه گهر که لاکه که م وکورتی هه بو
نه وا دهوله ته که ش بئ هیزو لاواز ده بیته.

۱۲- له سئ ریگاوه فرمانده، سوپاکه ی خوی توشی به دبه ختی
ده کات.

۱۳- (۱) فرمانکردن به سوپا (له لایه ن فرمانده وه) بۆ پیشپره وی
یان کشانه وه بئ نه وه ی ناگای له و راستیه بیته که سوپاکه ی
ناتوانی نه و کاره بکات. به وه ده گوتریت په کخستنی سوپا .

۱۴- (۲) سه رکردایه تی کردنی سوپا به و شیوه ی که پادشایان
ولات به پتوه ده بن، بیئاگاش له وه ی که نه م جوره په فتاره
ده بیته هوی نه وه ی بیرو میشکی سه ریاзан توشی بیزاری و
نارپه حه تی بیته.

۱۵- (۳) دانانی نه فسه ر بۆ سوپاکه ی بئ هیچ جیاکارییه ک نه مه ش
له نه نجامی بئ ناگایی له و پرسیا سه ربازیانه ی که په یوه ستن به خۆ
گونجاندن له گه ل ه لومه رجه کان. نه مه ش وا له سه ربازه کان ده کات
که متمانه یان به سه رکرده که یان که م بیته وه .

۱۶- لەو کاتەى سوپا توشى بىزارى و بەد گومانى دەبىت فیتە
و ئاشوب لە لایەن پڙىمى مىرەکانى ترەوه بەسەر ئەو سوپایە
دادەبارىت. بەم جۆرە هەر بە ئاسانى پاشاگەردانى و پشێوى دیتە
ناو سوپایەكە و سەرکەوتنىش بە چاوى خۆمان نابینى.

۱۷- هەروەكو دەزانىن كە پىنج بنەما بۆ سەرکەوتن هەبە ؟

(۱) ئەو كەسە سەردەكەوێت كە بزانیت كەى شەپ دەكات و
كەى شەپ ناكات.

(۲) ئەو كەسە سەردەكەوێت كە بزانیت چۆن پەفتار لەگەڵ
سوپای زلەپز و سوپای بچوك دەكات.

(۳) ئەو كەسە سەردەكەوێت كە هەموو جومگەكانى
سوپایەكەى هەمان جۆش و خرۆشيان هەبێت.

(۴) ئەو كەسە سەردەكەوێت كە خۆى ئامادە كردبێت و خۆى
دانوساندبێت تاوەكو لەپەردا بەسەر دوژمندا بدا كە هیشتا
دوژمن ئامادهیى نییه .

۵) ئەو كەسە سەردەكە وېت كە دەسلەتتى سەربازى خۇي
 ھەيىت و پاشا (ى ولات) پىگەي لىنەگىت (و دەست
 لەكاروبارى ئەو سەركردەيە ۋەرنەدات) .

۱۸- وتەيەكى نەستەق ھەيە دەلىت : ئەگەر خۇت و دوزمەنكەت
 ناسى پىويست ناكات لە ئەنجامى سەد شەپىش بترسى. ئەگەر
 خۇت ناسى بەلام دوزمەنكەت نەناسى لە ھەمو سەركەوتنىك كە
 ۋەدەستى دەخەيت لەۋانەيە توشى شىكستىش بېيتەۋە. ئەگەر خۇت
 و دوزمەنكەت نەناسى ئەۋا لەھەمو شەپىكدا (ھەرەس دەھىنىت)
 خۇ بەدەستەۋە دەدەيت.

كاكلى بەشى سىيەم:

بە گوڭرەي راوبۇچونى ھەندى لى شىۋەكارانى ئەم پەرتوكە ئەم
بە شە گرینگىرىن و نايابىرىن بە شە چونكە باسى بېرىپەي سەركەوتىن
كراۋە كە دەلىت (بە بى شەپ شىكست بە دوژمن بەينە) جا لە ژىر
پۇشنایى ئەم وتە جوان و مۇفانەيە ئەم خالانەباس دەكەين:

۱- سەربازى زىرەك بە بى ھىچ گەمارۇدان و شەپك دەتوانىت
بە سەر دوژمن زال بىت.

۲- سەركردەي سوپا پىشت و پەناي حكومەتى ئەم ولاتەيە.

۳- سى بەلا ھەن كە نايىت سەركەشكر لىيان نزيك بىيىتەو
(بەندى ۱۳ _ ۱۴ _ ۱۵).

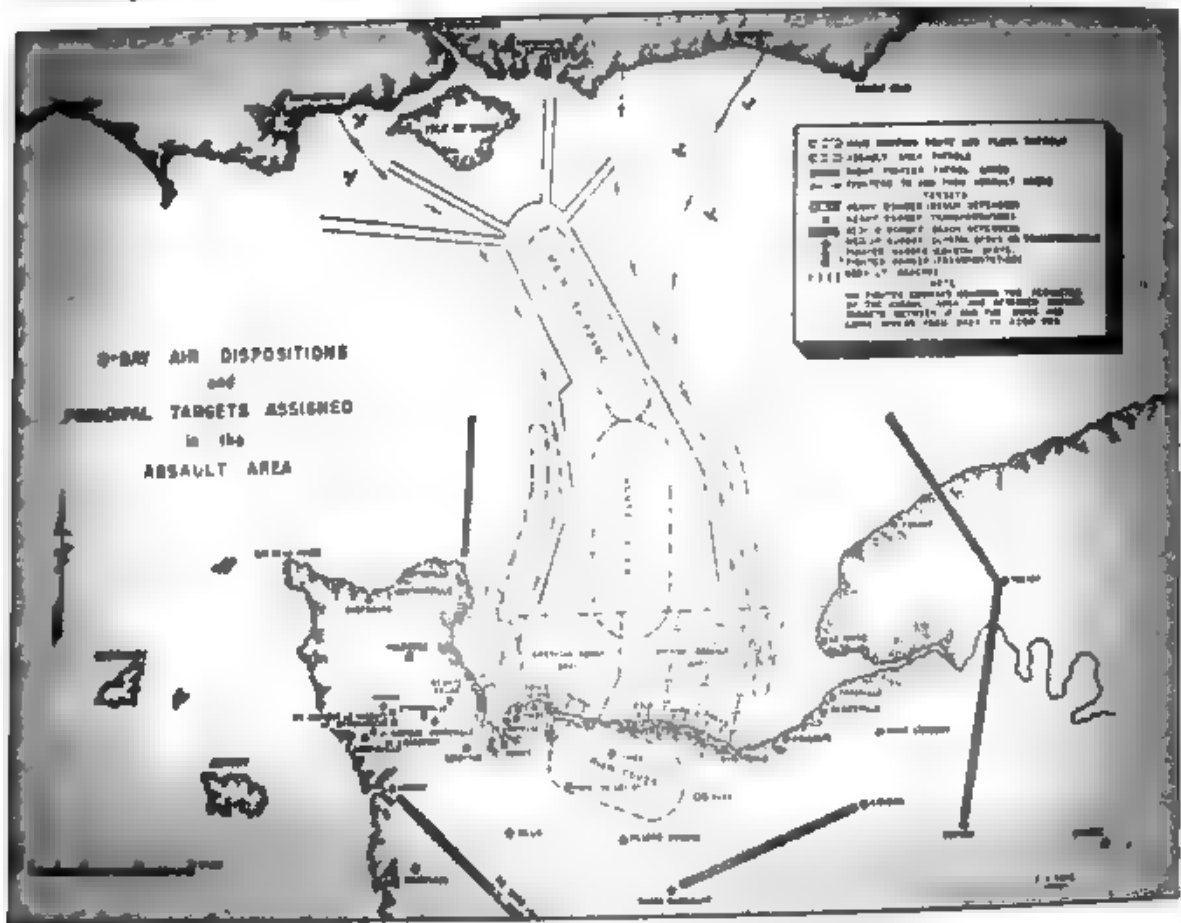
۴- پىنچ بنەماي بنجى بۇ سەركەوتىن ھەيە (خالەكانى بەندى ۱۷)

به‌شی چواره‌م

پیچ و په‌نای سهربازی

۱- سون تـزو وتویه‌تی: جه‌نگاوه‌ره چاکه‌کانی پيشان سهره‌تا خویان له شکست به دووور ده‌گرت دواتر چاوه‌پوانی مه‌لیکیان ده‌گرت تاوه‌کو دوژمن شکست پییه‌یتن.

۲- پاراستن و سه‌لامه‌تی خۆمان له شکست و هه‌ره‌س له به ده‌ستی خۆمانه. به‌لام ده‌رفه‌تی شکاندنی دوژمن، دوژمن هه‌ر خۆی ده‌په‌رخسپینی.

۳- جه نځاوه ری خاس و لیټاتوو نه و هیه که بتوانی خوی له به زین
بپاریزی، به لام ناتوانی له وه د دنیا بیټ که هه میسه نه گه ری شکاندی
دوژمن له گوریدایه.

۴- و ته یه که هیه ده لیټ: له وانه یه که سی وا هه بیټ که بزانیټ
چون سرکه وتوو ده بیټ به لام نه توانی (به کردار) جیبه جی بکات.

۵- مانه وه به سه لامه تی له بهرگریکردنه، نه گه ری سرکه وتنیش
له هیرش بردن دایه.

۶- نه گه ر ته نها له بهر هی بهرگری بوهستی مانای وایه هیژیکی
که مت هیه. به لام نه گه ر هیرش بکه ی واته هیژیکی زورت هیه.

۷- سرکرده ی لیټاتو نه و که سه یه له بهرگری کردندا خوی له بن
حهوت چینی زهوی حه شاربدات^(۱) سرکرده ی شاره زا نه و هیه که له
کاتی هیرش بردندا وه کو بروسک وابیټ که له و په پی ناسمانه وه دیت
و خو ده نویټ. به م جوړه له لایه که وه ده توانین خومان بپاریزین،
له لایه کی تره وه ده توانین سرکه وتنیکی ته واو به ده ست بهینین.

۸- نه و سرکرده یی که وه کو په شه خه لکه که^(۲) هر نه و کاته
سرکه وتن ببینی که به دی هاتوو، شتیکی باش نییه.

۹- بهرترین پله‌ی دانایی نه‌وه نییه که تو شهر بکه‌یت و
سه‌رکه‌وتن وه‌ده‌ست به‌ینیت و هه‌موو خه‌لکی ولات پی‌ت بلین "نه‌ی
ئافه‌رین، ده‌ست خوش".

۱۰- هیزیک‌ی زۆر نیشانه‌ی نه‌وه نییه که تو موو له‌ ماست
ده‌ریینی بی‌ نه‌وه‌ی بشله‌قی^(۳) هه‌روه‌کو چۆن بینینی خۆر و مانگ
نیشانه‌ی چاوتیزی نین. گوئیست بوونی هه‌وره‌ بروسکه نیشانه‌ی
گوئی سوکی نییه.

۱۱- له‌ ده‌وری پیشینان به‌و سه‌رکرده‌یان ده‌گوت(جه‌نگاوه‌ری
چاک) که نه‌ک هه‌ر براوه‌ بوایه به‌لکو ده‌بوایه به‌ ئاسانی سه‌رکه‌وتوو
بوایه و له‌ هه‌مووانیش چاکتر بوایه.

۱۲- بۆیه سه‌رکه‌وتنه‌کانی جه‌نگاوه‌ر نه‌ ناوبانگی ژیری و نه
ستایشی ئازایه‌تی بۆ په‌یدا ده‌که‌ن.

۱۳- جه‌نگاوه‌ری چاک له‌ شه‌پاندا به‌وه ده‌یباته‌وه که هه‌له‌
نه‌کات، مه‌به‌ست له‌ هه‌له‌ نه‌کردن نه‌وه‌یه که جه‌نگاوه‌ره‌که به‌ته‌واوی
دلنیا پی‌ت له‌ سه‌رکه‌وتنی خۆی، هه‌روه‌کو وتراوه‌ زالبوون به‌سه‌ر
دوژمن واته به‌ته‌واوی بیشکینن.

۱۴- جه‌نگاوه‌ری کارامه‌ خۆی له‌و شوینه‌ ده‌نی که شکست تییدا
مه‌حال پی‌ت. هه‌رگیز ده‌رفه‌تی ژیرخستنی دوژمنیش له‌ده‌ست نادات.

۱۵- لە شەپدا سوپاسالارى لىھاتووى سەرکەوتوو ئەو کاتە دەچىتە شەپکە سەرکەوتن وە دەست ھاتى، بەلام لە کاتىکدا سەرکەوتن بە دەستنە ھاتى، دەبى سوپاسالار بە ھىواوہ بچىت بۆ شەپ.

۱۶- سەرکردەى بى ھاوتا و پلەيەك پەرەبە بنەما پرەشتىيەکان^(۴) دەدات و بەتەواوى پەپرەوى لە بنەما گشتىيەکان دەکات. ھەر ئەو ھۆکارانەش وا لەو سەرکردەيە دەکەن سەرکەوتوو بىت.

۱۷ + ۱۸- لە پوانگە سەربازىيەکانىشەوہ. ھونەرى شەپ ئەو بنچىنانەى ھەيە :

۱- پىوانە و ئەندازەگىرى زەوى (بۆ خەملاندنى ھىزى دوژمن)

۲- خەملاندنى چەندايەتى (لەبەرچاوگرتنى بارودۆخى دوژمن)

۳- لىکدانەوہى ژمارەکان (لىکدانەوہ و زانىنى ژمارەى ھىزى دوژمن)

۴- بەراوردکارى و ھاوسەنگى (زانبارى زانستىيە بۆ ئەوہى بزانىن ھىزى ئىمە لە بەرامبەر ھىزى دوژمن چەندە)

۵- ئەگەرەکانى سەرکەوتن (ئەنجامى بەراوردکارىيە)

۱۹- سوپاي سەرکەوتوو بەبەرورد لەگەڵ سوپاي دۆپاو و بەزىو لە تاي تەرازوودا وەك پاوەندىك^(۵) وايە لە ھەمبەر دەنگۆلەيەكدا .

۲۰- تەۋژم و ھاژەى ھىزى سوپاى براۋە ۋەكو دەپەپىنى ئاۋى
پەنگخواردوۋە لە بەرزايىيە ۋە كە بېژىتە كەندەلانىكى ۶۰,۰۰۰ پى^(۱).

دەكرىت بلىين پوختە و كورتەى ئەم بەشە ۋەلامى ئەم پرسىارانەى خوارە ۋەيە:

- ۱- چۆن سەرپەرشتى سوپا بىكەين ۋە چى بىكەين؟
- ۲- چۆن ھىرش بىكەين؟ چەند شىۋازى ھىرشكردن
مەيە؟
- ۳- كەى سەرکەۋتن مسۆگەر دەكەين؟
- ۴- سەرلەشكرى زانا چۆن ھىرش دەكات ۋە چ نەخشە
پىگايەك بەكاردىنيت.
- ۵- بېياردان و ھىرش كردن بەدۋاى يەكتردا دىن، لە
چى دەچن؟
- ۶- چۆن دوزمەنەكانمان چەۋاشە بىكەين؟
- ۷- پۋالەتى و ھەلفريواندن چۆن دەكرىت؟
- ۸- كاريگەرى يەكپىزى سوپا چۆنە؟

په راوړنه کان:

(۱) له دهقه چینییه که دا ده لیت : تو چینی زه وی له وانه په چینییه کونه کان
بروایان وایت که زه وی له تو چین پیکهاتوه .

(۲) په شه خه لک: واته خه لکی ناسایی (که سانیك شاره زاییان له
کارویاریکی تاییه تی نه بیت . مه به ست له م و ته په نه و په ده بیت سه رکړده زور
پیش هوودانی شه په که پیشبینی سه رکه وتن بکات.

(۳) په ندی پیشینانی چینی ده لیت: زلهیزی و زیره کی مانای نه و نه نییه
نه هیلیت موکی توکی که رویشک له وهرزی پایزدا بجلیت له کوردیدا ده لیت
موی له ماست ده ریتنی ناهیلی بشله قی .

(۴) بؤ زانیاری ده ربارهی (پسا په وشتیه کان) و (بنه ما گشتیه کان)
بروانه سه ره تای به شی په که م .

(۵) پاوه ند کیشانه په که ، بریتیه له شازده تونس ، نه ختیک له نیو کیلو
که متره .

(۶) له دهقه په سه نه که دا ده لیت هزار فاسوم هر فاسومیك (fathom)
په کسانه به ۶ پی. fathom بؤ پیوانی قولایی به کار دیت.

بەشى پىنچەم

ھىز و توانا

۱- سون تىز و تويەتى: شىۋازى سەرپەرشتى و كۈنتۈرۈلى زلە سوپايەك بەھەمان شىۋەي كۈنتۈرۈلگۈدنى دەستەيەكە (مەفرەزەيەك) كە لە چەند سەربازىك پىكھاتىي. تەنھا پرسى گرىنگ ئەۋەيەكە چۈن ئەو ژمارەيە دابەش بىكەيت: بۇ يەكە، دەستە، پەل، ھتە...

۲- شەپكردن لەگەل سوپايەكى كەۋرە لەژىر سەركردايەتى تۇدا ھىچ جىاۋازىيەكى ۋاي نىيە لەگەل شەپكردن لەگەل سوپايەكى بچوك. مەسەلەكە دىيارىكردنى شوۋىن و فەرمان دەرگۈدە^(۱).

۳- بۇ دۇنياۋون لەۋەي كە سوپايەكەت دەتۈانى بەرگەي پەلامارى دوزمن بگرى و خۇي پادەگرىت، دەبىت فرت و فىلى پاستەوخۇ و ناراستەوخۇ^(۲) تىكەل بىكەيت تاكو سەر لە دوزمن بشىۋىنى و دەستخەپۇي بىكەيت.

۴- پىۋىستە كارىگەرى سوپاكەت ۋەكو بەردە ئاشىك ۋابىت كە بە ھىلكەيەكى دادەدەيت. ئەم جۆرە ھىزە كارىگەرە بەزانىنى خالە لاۋاز و بەھىزەكانى ھەردوۋلا دەست دەكەۋىت^(۳).

۵- لە ھەموو شەپکدا نەخشە پێگای پاستەوخۆ تا دەستەویەخەبونی شەپ بەکار دیت دواتر نەخشە پێگای ناپاستەوخۆ بەکار دەھێنین بۆ ئەو ھەي سەرکەوتن مسۆگەر بکەین.

۶- جێبەجێکردنی تاکتیکی ناپاستەوخۆ سنووری بۆ نییە ھەر پێک وەکو ئاسمان و زەوی کە ھەرگیز تەواو نابن. تاکتیکی ناپاستەوخۆ بێ کۆتاییە وەکو پۆیشتنی ئاوی پروبار و جۆگەلە، وەکو خۆر و مانگ وایە ئاوا دەبن بۆ ئەو ھەي لە نوێوە سەر ھەلبەدەنەو وەکو چوار وەرزەکان دوايان دیت تاو وەکو جاریکی تر بگەرێنەو.

۷- خۆی لە خۆیدا ئێمە لە پێنج ھەي موزیکی زیاترمان نییە بەلام لە ئەنجامی تێکەڵکردنی ئەو پێنج ھەي ئەوەندەمان ئاواز دەست دەکەوێ کە گۆی دەروستی بیستنی ھەموان نایەت.

۸- خۆ لە پێنج ڕەنگی بنچینەیی^(۱) پترمان نییە. بەلام لە تێکەڵکردنی ئەو پێنج ڕەنگە، ئەوەندەمان ڕەنگ بۆ دیتە بەرھەم کە چاوبە بینینی ھەمویان پاناگات.

۹- لە پێنج تامی سەرەکی^(۲) زیترمان نییە کەچی لە ئەنجامی ئاوێتەکردنی ئەو پێنج تامە دەتوانرێت ئەوەندە جۆر تاممان بۆ پەیدا بێت کە ھەرگیز بە جێز کردنی ھەمویان پاناگەین^(۳).

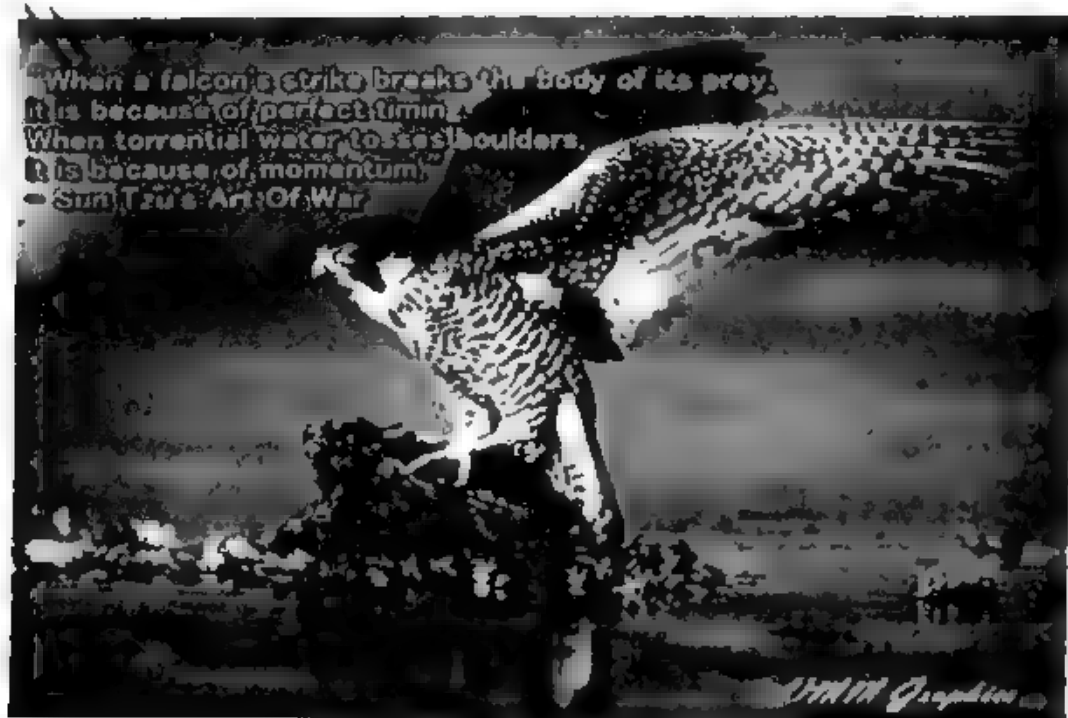
۱۰- لە شەپدا لە دوو نەخشە پێگا پترمان نییە بۆ ھێرشکردن - ھێرشکردنی پاستەوخۆ و ناپاستەوخۆ-، کەچی لە ئەنجامی تێکەڵاو

کردنی ئەو دوو نهخشه پێگایه زنجیره پیلانی بێ شومار دینه
به رههه م.

۱۱- هه ریه که له نهخشه پێگای راسته وخۆ و ناراسته وخۆ بۆ
یه کتری هانمان ده دهه، وه کو خولانه وه له ناو شیوه باز نه ییه که
هه رگیز ناگه یته خالی کوتایی. نه و جا کێ ده توانی بگاته خالی
کوتایی ئەو نه گه رانه ی که له تیکه لکردنی ئەو دوو نهخشه پێگایه
دینه به رههه م ؟

۱۲- هێرشێ سه ربازان وه کو به خوڕ پۆیشتنی لافاوه که ته نانه ت
گاشه به ردیش له پێره وی خۆی گلۆر ده کاته وه.

۱۳- بریاری چاک ، وه کو په لاماری هه لۆیه که وایه که
له کاتی خۆیدا ده کریته سه ر نیچیر و هه لا هه لای ده کات.

۱۴- له بهر نه وه جه نگاوه ری چاک زور پیس هیژش ده بات و له بریار دانیښ دوانا که ویت.

۱۵- هیژ و توانا به و که وانه ده چیت که چه ماوه ته وه تاوه کو تیر ده رپه رینې، بریاریش به ژتی ده ستی تیرهاوژ ده چیت (تا نیشانه که بیځی).

۱۶- له میانه ی هات و هاوار و ژاوه ژاوی شه پښا له وانه یه نارېکی و پشیوی ده ریکه ویت، به س نه ک نارېکی یه کی به راستی. له وانه یه له کاتی نازاوه و شله ژاندا ریزه کانی سوپاکه ت بی سهرویه ر بن که چی ده بیت هر خوت بپاریزیت له شکست و به زین.

۱۷- ده بیت له مهرجی پیشه کیدا رېکو پېکی ته واوت هه بیت ئینجا بی سهرویه ری له (نیو سوپاکه ی خوت نیشان بده ی تا دوژمن لاری بکه ی، هر یه کسه ر دوا ی هیژشی دوژمن له شکره که بکه پښته وه سهرباری ئاسایی خوی) ده بیت نازایه تیت هه بیت ئینجا به پرواله ت خوت به ترسنوک ده ربخه ی. ده بیت توانا و هیژت هه بیت ئینجا خوت به لاواز بنویني.

۱۸- ده بیت رېکو پېکی (طلب) له ژیر. په رده ی بی سهرویه ری و نازاوه بشاریته وه، نه م کاره ش مانای باش دابه شکر دنی یه که کانی سوپایه. ده رختنی ترسنوکی و شاردنه وه ی نازایه تی پیویستی به

بونى ھىزىكى شاردراۋەى تەرخان ھەيە. سوپاكەت بەفرت و فىل
پىكىخە (كە دوژمن) ھىزى بەرگىت بەلاۋازى بېيىت.

۱۹- ئەو كەسەى لىھاتوو و كارامەيە لە يارىكردن بە دوژمن،
لەسەرى پىۋىستە بە شىۋەيەك پۋالەتە تەلەكە بازىيەكەى خۆى
بشارىتەۋە (تا دوژمن بەلاپىدا ببات و دەستخەروى بكات)، با
قورىانييەك بدات تا دوژمن بكەۋىتە داۋەكە.

۲۰- دوژمن لە داۋەكە بەيىلەۋە، بە دلى خۆت يارى پىيكە و
بەسەربازە پالەۋانەكانت بۆ (دوژمن) لە بۆسەدابه و چاۋەپوانيان بە.
۲۱- سەركردهى لىزان لە كاريگەرى يەكپىزى سوپا دەپوانىت .
چاۋەپوانىيەكى وا نۆدى لەتاكە سەربازىك نىيە. بەم شىۋازە
دەتوانىت سەربازى شىاۋ ھەلېژىت و سود لە يەكىتى ھىزەكان
ۋەربگىت.

۲۲- لەو كاتەى (سەركردهكە) سودى لە يەكىتى ھىزەكانى
ۋەرگىت سەربازە شەپكەرەكان ۋەكو گاشە بەرد يان كۆترە دارى
خلۆركراويان لىدىت. ھەر بەعادەتى خۆيان كۆترە دار و گاشە بەرد
لە زەۋى تەخت سەنگىن و نەبىزۆكن، بەلام ئەگەر لە لىژى قەدپالان
بن باكوت دەبن. (ئەگەر چوار لابن ھەر زوو دەچەقن بەلام ئەگەر
خپىن بە ئاسانى بانگلۆر دەبن.)

۲۳- نه و هیزو تواناییه که جهنگاوه ره قاره مانه کان
 دهریده خن وهکو هیز و گوپی خرکه بهرد که له سر پۆپی
 شاخیکه وه بکه ویتته خواره وه که هه زاران پی به رزبیت^(A).

دهسته بژیری بهشی پینجهام:

۱- ده بیت دهستی شه پر له سوپادا پۆلاین بیت. هه چهنده دوزمن
 به هیز و سه رسهخت بیت سلی لی نه کاته وه و هیزی دوزمن وهکو
 هه ویر بشیلیت .

۲- دوو ریگامان ههیه بو هیزشبردن نه وانیش:

ریگه ی پاسته وخۆ: ریگه یه کی چاولیکه ری (تقلیدی) سهرده مانی
 کۆنه دوو سوپا پوو به پوو له یه کتر دهدهن.

ریگه ی ناراسته وخۆ: فرت و فیل، لیڤه دا زیره کی سه رهله شکر
 به دهرده که ویت ناخۆ نه و سه رکرده یه تا چ پاده یه ک دهتوانیت
 تاکتیکه نوی و فیل بازانه به کار بهینیت. له هه ردوو ریگه چاتر نه وه یه
 هه ردوو ریگه که ناویتته بکهیت .

۳- نه گه ر سوپایه کی توکمه و ریکخراوت هه بوو وا پیشانی
 دوزمنی بده که سوپاکه ت بی سر و بهره . نه گه ر ناماده ی شه پر
 بویت نه و جا وا خۆت ده ریخه که ماندوو و سستی و ته مای
 پشودانت هه یه، به مه ده لێن هونه ر.

پهراویزه کان:

- (۱) ئەم دېرەي كۆتايى له چاپه عەرەبىيەكەي ئەكرەم موئەين دا نىيە .
- (۲) فرت و فيل / موناوەرە (maneuver) دوو جۆرى لى باسكراوہ:
- ا. ئاسايى - پاستەوخۆ - ھەموار (الايجابىيە) - شىنچ : direct : ئەو شىوانەن كە ناسراون و ھىزە سەريازىيەكان دەيانزانن و ھىچ شتىكى تاييەتمەندى تىدا نىيە، ھەر لە پۆزى پوناك ھىرش دەكەيت ياخود بەرگري دەكەيت.
- ب. نا ئاسايى - ناپاستەوخۆ - ناھەموار (السلبيە) تشى : indirect : شىوازيكە كە دوژمن پىشبينى نەكات و پىشتر بەكارنەھىنرابىت. بلاوكردنەوہى ھەوالى چەواشەكارى و گەوجاندن بۆ سەرسام كردنى دوژمن بەشيكە لە فرت و فيلى ناپاستەوخۆ.
- (۳) ھىزى خۆت ، ھىزى دوژمن .
- (۴) پىنچ پەنگە سەرەكەيەكە برىتين لە: شىن، زەرد، سور، سېي، پەش.
- (۵) تامە سەرەكەيەكان برىتين لە: ترشى، تىژى، سوپىرى، شىرىنى، تال و تفتى
- (۶) سون ترو ئەم نمونانەي بە ئەوا و پەنگ و تام ھىناوہتەوہ تاكو فرە جۆرى شتەكانمان پيشان بدات پيش ئەوہى باسى چۆنييەتى تىكەلكردنى دوو نەخشە پىنگاكەي ھىرشكردن بكات.
- (۷) جەنگاوەرە قارەمانەكان ھەرچەندە ژمارەيان لە سوپادا كەم بىت بەلام بۆي ھەيە كە بەر ئەنجامى زۆر سەرکەوتوانە و گرینگ بەدەست بھيتن وەكو خپكەي بچوك كە لە ترۆپكى شاخىك دەكەوتتە خوارەوہ تەوژم و تىنكى زۆر مەزن پەيدا دەكات.

به‌شی شه‌شهم

خاله لاوازه‌کان ، خاله به‌هیزه‌کان

۱- سون تزو وتویه‌تی: نه‌و لایه‌نه‌ی که یه‌که‌مجار دیته شه‌رگه و چاوه‌پروانی هاتنی دوزمن ده‌کات، چوست و چالاکتر ده‌بی. لایه‌نی دووهم که دیته مه‌یدانی ده‌بیته په‌له‌په‌ل بکات، که ده‌شگاتی به ماندوویی ده‌گاتی.

۲- جه‌نگاوه‌ری شاره‌زا ویستی خوی به‌سه‌ر دوزمن ده‌سه‌پینیت، به‌لام هرگیز لیناگه‌ری ویست و خواستی دوزمن به‌سه‌ر نه‌ودا به‌سه‌پیت.

۳- به‌له‌به‌رچاوگرتنی سودی خوی، (سه‌رله‌شکری شاره‌زا) ده‌توانی هر به‌خوی وا له دوزمن بکات لیی نزیك بیته‌وه یاخود

به گورز لئوه شانندن ده توانی و ابكات كه هه رگيز دوژمن نه توانی له و
نزىك ببيتته وه.

۴- نه گه ر دوژمن له كاتى حه سانه وهيدا بوو (جه نگاهه رى زيره ك،
سه ر له شكرى ژير) ده بيت هه راسانى بكات. نه گه ر دوژمن تيروپر بوو
ده شى (نه و سه ر له شكره) و ابكات دوژمن برسى ببيت. نه گه ر دوژمن
به ناسوده يى بارگه ي لى خستبوو، سه ر له شكرى ژير ده توانيت وا له
دوژمن بكات جيوارى بگوازيتته وه و بجولى.

۵- له و شوينانه دا خوت به ده ر بخه كه دوژمن په له ي بو ده كات
تا بپاريزي. به خيراى به ره و نه و شوينه برۆ كه هه رگيز پيشبيني
نه كريت تو له وى بيت.

۶- له وانه به سوپاىه ك پىگه به كى دوو دريژ به بى ناخوشى و
زه حمه تى ته ي بكات به مه رجيك به شوينيك دا بپوات كه دوژمنى لى
نه بيت.

۷- ده شى دلنيابيت له سه ركه وتن له و هيرشانى كه ته نيا
ده يكه يته سه ر نه و شوينانه ي كه نه پاريزاون (خالى بيته يى
دوژمن). ده كريت له به رگرى و به ره لستى خوت دلنيابيت نه گه ر
له هه موو نه و شوينانه ش (لايه ن) ناماده بيت كه ته نانه ت نه گه رى
هيرش لى كردنيان نيه ^(۱).

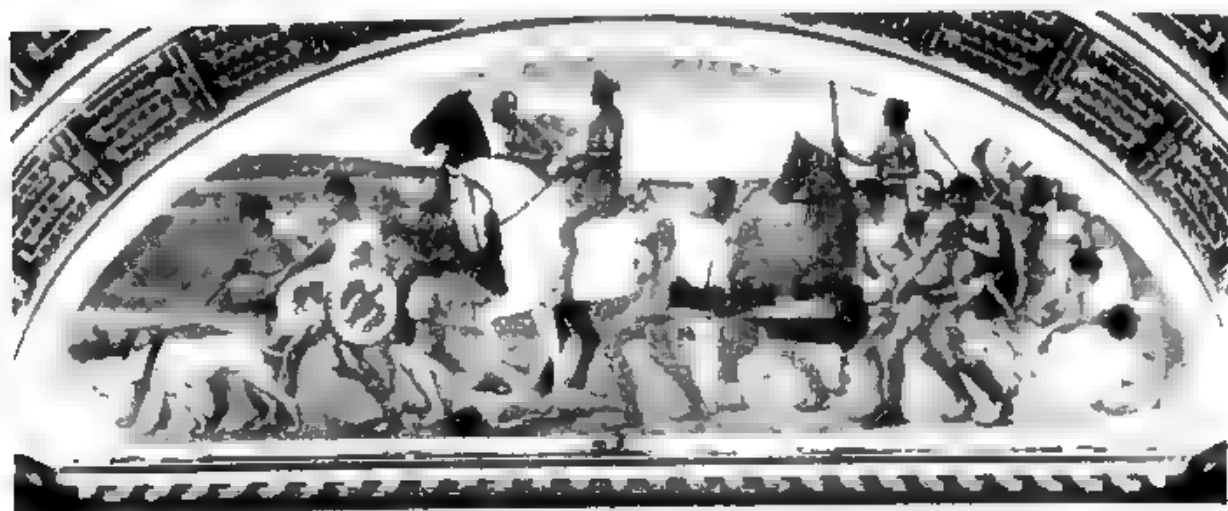
۸-ئەو سەرکردەيە لىھاتوۋە لە ھىرش بىردن كە دوژمنەكەي
نەزانىت (سەرى لىتتىكېچى) كە بەرگى لە چ سەنگەريكى توند
بكات. ئەو سەرکردەيە لىھاتوۋە لە بەرگى، كە دوژمنەكەي
نەزانىت ھىرش بۆ چ سەنگەريكى ببات.

۹-ئەگەر بە دى و پارىزى بىجولتىن وامان لىدىت بە چاۋ
نەبىنرىن، خۆ ئەگەر بە كېرى و بى دەنگى ئىشى خۆمان بىكەين
كەس بە ھاتنمان نازانىت. لە پاشان (كە لە دوژمن نىزىك بويىنەۋە)
چارەنوسى دوژمن دەكەۋىتە بن دەستى خۆمان .

۱۰-ئەگەر تۆ خالى لاۋازى دوژمن بە ئامانچ بگىرى و لەۋىۋە
پەلامارى بدەيت لەۋانەيە بەشىۋەيەك بەرەۋ پىش بچى (كە دوژمن)
نەتوانىت بەرەرەكانىت بكات. ئەگەر جموجۆلى تۆ لە ھى دوژمن
خىراتر بوو لەۋانەيە لە ساتى پاشەكشەكردندا لە مەترسى گرتن و
كوشتن دەرباز بىيت.

۱۱-ئەگەر ويستت شەپ بىكەيت، دەكرى وا لە دوژمن بىكەيت
شەپت لەگەلدا بكات، تەنانەت ئەگەر خۆى لە پشت شورەي بەرز
پەنا دابوو يان خۆى لەناۋ خەندەكى قول دالەدە دابوو. ئەۋەي لەسەر
تۆ زۆر پىۋىستە بىكەيت ئەۋەيە ھىرش بىكەيتە سەر ئەو شوپىنانەي
كە دوژمن ناچارىت (لە پەناگەي خۆى بىتە دەرەۋە تاكو) فرىيان
بىكەۋىت و بىانپارىزىت^(۱).

۱۲- نه‌گەر ویستت له‌سەر شهر نه‌بوو(فیل) له‌ دوژمن بکه .
 ده‌توانیت وا له‌ دوژمن بکه‌یت شهرت له‌گه‌لدا نه‌کات. ته‌نانه‌ت
 پێوشوینی بنکه‌و سه‌نگه‌ره‌کانیشت له‌سەر زه‌وی به‌جی مه‌هیله‌.
 نه‌وه‌ی که‌له‌سەر تو پێویسته‌ بیکه‌یت نه‌وه‌یه‌ شتیکی هینده‌ نامۆ و
 نه‌زانراو ئاراسته‌ی دوژمن بکه‌یت که‌دوژمن به‌ لاریدا بیات.

۱۳- به‌ ئاشکراکردنی نیاز و مه‌به‌ستی دوژمن له‌ کاتی‌کدا که‌
 خۆمان به‌شاردراوه‌ی هیشته‌وه‌ و له‌به‌ر چاوان دوورین، ده‌توانین
 هه‌زه‌کانی خۆمان کۆبکه‌ینه‌وه‌ له‌کاتی‌کدا پێویسته‌ درز و که‌لین له‌
 نێو سوپای دوژمن دروست بکه‌ین.

۱۴- ئێمه‌ ده‌توانین سوپایه‌کی یه‌کگرتوو و یه‌ک جه‌سته‌ دروست
 بکه‌ین له‌ کاتی‌کدا له‌سه‌رمان پێویسته‌ درز بخه‌ینه‌ ناو سوپای دوژمن
 و فره‌ سه‌نگه‌ر و په‌رته‌وازه‌یان بکه‌ین. ئا به‌م شیوه‌یه‌ ئێمه‌ی یه‌ک
 ده‌ست و یه‌کگرتوو ده‌که‌وینه‌ به‌رامبه‌ر دوژمنی‌کی له‌ت و په‌تی لێک
 جیا، واته‌ ئێمه‌ی زۆر و زه‌وه‌ند له‌ به‌رامبه‌ر دوژمنی‌کی که‌م.

۱۵- ئەگەر ئىيمە توانىمان بە سوپايەكى چاك و چالاكەۋە ھىرش
بەكەينە سەر سوپايەكى خراپۆكە و پەشۆكى، دوژمنە كانمان دەكەۋە
ناۋتەنگانەيەكى زۆر خراپەۋە (توشى بەلاى ناگەھان دەبن).

۱۶- ئەو شوپىنەي كە ئىيمە مەبەستمانە ھىرشى بەكەينە سەر
نابىت يەك كەس چىە بىزانىت، چونكە دواتر دوژمن ناچار دەبىت
لە شوپىنەك زياتر خۆى بۇ ھىرشى چاۋەپوانكراۋ ئامادە بكات، بەم
جۆرە سوپاي پەرتەۋازەى دوژمن بەزۆر ئاپاستە دابەش دەبىت
بەمشىۋەيە ئەو ھىزەى كە پوۋبەپوۋى دەبىنەۋە لەبەرامبەر ھىزى
ئىيمەدا كەمە^(۳).

۱۷- ھەر لەبەر ئەۋە ئەگەر دوژمن پىشپەۋى لەشكرەكەى بەھىز
كردبىت ئەۋا پاشەنگى ھىزەكەى لاۋاز دەبىت، ئەگەر دوژمن
پاشەنگى ھىزەكەى بەھىزكردبىت ئەۋا پىشپەۋى لەشكرەكەى لاۋاز
دەبىت. ئەگەر بالى چەپى لەشكرەكەى بەھىز كردبىت ئەۋا بالى
پاستى لەشكرەكەى لاۋاز دەبىت، ئەگەر بالى پاستىشى بەھىزكردبىت
بالى چەپى لاۋاز دەبىت، خۇ ئەگەر ھاۋكارى سەربازى بۇ
بەھىزكردنى ھەموو لايەكان بنىرىت لە ھەموو لايەكەۋە لاۋاز دەبىت.

۱۸- خۇ ئامادەكردن بۇ بەرگرى كردن دەبىتە ھۆى
كەمبونەۋەى ژمارەى سەربازان لە خالەكانى بەرگرىدا. ئىنجا ئەگەر
ۋا لە دوژمن بەكەين خۆى ئامادە بكات بۇ ھىرشى ئىيمە، ئەۋا لە پوۋى

ژماره وه سوپاکه مان بالادهست ده بیټ (له و خاله ی که هیرشه که ی لیوه ده که یین).

۱۹- زانینی شوین و کاتی پوودانی شه پره که ومان لیده کات هر له دووره وه هیزه کانمان گردبکه ینه وه (چه ک له شان بو شه پ ناماده بین) ^(۴).

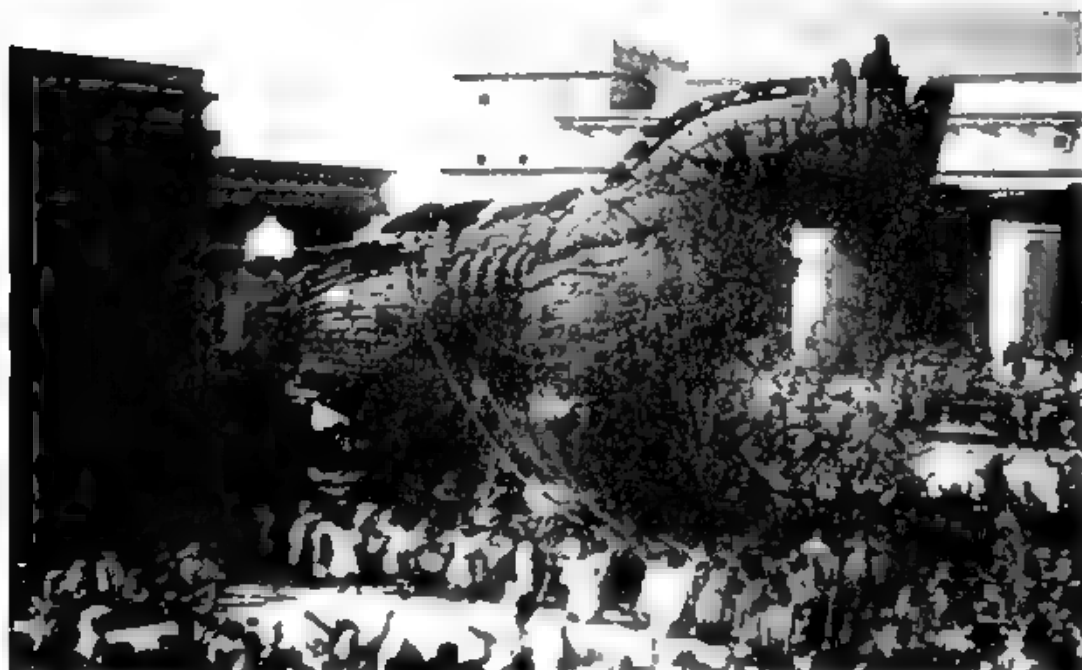
۲۰- نه گهر کات و شوینی پوودانی شه پره که نه زانراو بوون بالی چه پی له شکره که ناتوانیټ به فریای بالی راست بکه ویټ. به هه مان شیوه بالی راستی له شکره که دهسته وه ستانه له یارمه تی دانی بالی چه پی له شکره که. پیشه نگی له شکره که ناتوانیټ یارمه تی پاشه نگی له شکره که بدات. پاشه نگیش له پشتیوانی پیشره وه دهسته پاچه یه. نه دی چ پووده دات نه گهر دوورترین به شی سوپا سه د لی ^(۵) له سوپاکه وه دوور بوو نزیکترین به شیش چه ند لییه ک دوورکه وتبوه وه.

۲۱- نه گهر چی به پی خه ملاندنی من بیټ هر چه نده ژماره ی سه ریا زانی دوژمن له هی ئیمه زیاتر بیټ نه و شته هیچ له بابه تی سه رکه تن ناگورپیټ، بگره ده توانم بلیم: سه رکه وتن بو خوم مسوگر ده که م.

۲۲- نه گهر چی دوژمن به ژماره زیاتر بوو (به هیتر بوو) ده توانین وایان لی بکه یین که شه پریان پی نه کری. نه خشه پیگایه کی

وا دابنئ تاوه کو پیلانه کانی دوژمن بۆ خۆت ئاشکرا بکهیت.
 گریمانه ی سه رکه وتنی دوژمن تاوتوی بکه !!!.

۲۲- دوژمن توپه بکه^(۱) و بیخروشیننه ههروه ها شیوه ی په فتاری
 بناسه، ئاخۆ گورجوگۆله یاخود سست و خاوه؟ دوژمن ناچار بکه
 تاوه کو خۆیت نیشان بدات به و جوړه خالی لاوازی ئه وت بۆ ئاشکرا
 ده بێت.

۲۴- به وردیی و دریایی له شکری دوژمن له گه ل له شکری خۆت
 به راورد بکه، بۆ ئه وه ی بزانیته ئاخۆ خالی به میژ و لاوازی له
 کوێیه؟

۲۵- باشتترین شت که بۆ جێبه جیکردنی فرت و فیل و
 جموجۆله کانت پێی هه لبستی ئه وه یه که فرت و فیله کانت
 به شارینه وه. به شاردنه وه ی رێکخستنه کانت له سۆسه ی سیخوره

زۆرزانەكان سەلامەت دەبیت و لە پیلانی كەسە بێرمەندەكان بەدوور دەبیت.

۲۶- جا چۆن سەرکەوتن دیتە دەست ئەگەر پشت بە فروفیلێ دوژمن ببەستی ؟ ئەو ئەو شتەیه كە خەلكی سادەش ناتوانن لێی هالی بن.

۲۷- هەموو سەربازان دەتوانن فرو فیلەكان ببینن كە بەهۆیانەو سەرکەوتوو دەبن. بەلام كەس ناتوانیت ئەو نەخشە پێگایە (strategy) ^(۷) ببینیت كە سەرکەوتن پێیهو دیتەدی.

۲۸- ئەو فرت و فیلە دووبارە مەكەوێ كە جارێك سەرکەوتنت پێیهو بەدەست هێناوێ بەلام پێكارەكان دیاری بكە كە لە هەلومەرجی گونجاو پەڕەویان لێبکەیت ^(۸).

۲۹- پێچ و پەنای سەربازی (تاکتیک) زۆر لە ئاو دەچیت لەباری ئاساییدا ئاو لە شوێنە بەرزەكانەو دەردەچیت و بەگۆڕ دیتە خواری.

۳۰- لە شەپدا، دەبیت خۆ لە خالی بەهێزی دوژمن بە دور بگرین و لە خالی لاوازیان بدەین . (وەكو ئاو بە درزو كەلێنان دادەچیت و پێڕەویك بۆ خۆی دروست دەكات)

۳۱- ئاو پێڕەوی خۆی دیاری دەكات بە پێی سروشتی ئەو خاكەى بەسەریدا دەروات. سەربازیش لە پێناو بەدەست هێنانی هۆیه كانی

سەرکەوتن کاردەکات بەلام بە گوێرەى ئەو دوژمنەى کە پووبەپووى دەبیتهوه.

۳۲- وهکو چۆن ئاو بەیەك شیوه نامیڤیتەوه بهههمان شیوه دۆخی چهسپاو و نهگۆر له شهپیدا بوونی نییه.

۳۳- ئەو کەسەى کە دەتوانیت تاکتیکی خۆی بەگوێرەى دوژمنەکەى بگونجینیت سەرکەوتن مسۆگەر دەکات، دەتوانین بهو سەرکردەیه بڵین له ئاسمانی بهربۆتهوه^(۹).

۳۴- هه‌رگیز پینچ توخمه‌كان^(۱۰) به‌سه‌ریه‌كدا زال نابن ، وه‌كو چوار وه‌رزه‌كان (كه‌ژه‌كانی) سال یه‌كی بۆ یه‌كیكى تری به‌ جیده‌هیلیت. پۆژی كورت (پۆژانی زستان) و پۆژی درێژمان (پۆژانی هاوین) هه‌یه. هه‌روه‌ها مانگی تابان و مانگی یه‌ك شه‌وه‌مان هه‌یه^{(۱۱)(۱۲)}.

پوخته‌ى به‌شى شه‌شه‌م:

له‌م به‌شه‌دا سون له‌باسیكى زۆر گرینگ دواوه‌ ئه‌ویش خاله‌ لاوازه‌كان بۆ خۆ لێپاراستن و كه‌مكردنه‌وه‌یان هه‌روه‌ها له‌خاله‌ به‌هێزه‌كانیش دواوه‌ تا به‌هێزتریان بکه‌ین.

لېږه دا تهنه باسي خاله به هېزه كان ده كه ين چونكه پېچه وانې
نه مانه خالي لاوانن:

۱- پوښتن بۆ مه يدانې شه پې پېش هاتنې دوژمن،
زانين و كات و شوينې شه په كه.

۲- سه لماندنې ويست و داخواري خۆت (خۆزالكردن).

۳- تېكدانې هم مو بارودوخيكي له بار و
گونجاوي دوژمن.

۴- ده ستخستنې زانباري ته واو دهرباره ي دوژمن تا له
شوينې كاره ي بده ي.

۵- شاربندويه نه خشه و پلانه كانت. چه واشه كړدنې
دوژمن.

۶- دامه زړاندنې سوپا يه كي به كگرتوي چالاك.

۷- دانانې پېككاري گونجاو بۆ هه لومهرجي تاييه ت.

۸- سون پېداگري زۆر له سهر نه وه ده كات كه نه و

شوينه ي لاي دوژمن به هاداره و دوژمن چاوي تيېريوه تو

نه و شوينه بگره. نه و كه سه ي ده يه ويټ له هه موو

لايه نيكه وه به هيزيټ بۆ ناچيټه سهر و له هه موو

لايه نيكه وه لاواز ده بيت.

په راویزه کان:

(۱) واته: بۆ ئه وهی بهرگری و خهبات و نه بهر دبییه کی بۆ وینهت مه بیته. له سه رت پتویسته هه موو لایه نیک (شوینیک به هیژ و پته و بکه یت - تاوه کو دلنیا بیت خو ئه گه ر له هه ر لایه ک هیژشت بۆ بکه ن تو خاترجه می. به لام ئه و ئالییه ی پیشبینی هیژشی لی ده کریت با زۆتر توکمه بیت و جه ختی سوپاکه ت بخه ره ئه و شوینه.

(۲) ئه گه ر دوژمن شه پرکه ر بوو ئه و له هه ولی ئه وه دابه که پتی په یوه ندی و گه یاندنی لیبریت هه روه ها وای لی بکه پاشه کشه بکات به وه ی ریگای یارمه تی لیبره ئه ویش ناچار ده بیت بکشیته وه. ئه گه ر خو ت ویستی شه پت هه بوو ئه و هیژش بکه و ئامانجی هیژشه کشت با سه رانی لایه نی دوژمن بیت.

(۳) له شه پی نێوان پیشمه رگه و داعشدا که ئاله کانی پاگه یاندنی کوردی رۆلێکی خراپ و نابهرپرسانه یان ده بیینی ته نانه ت کات و شوین و جوړی هیژو ژماره ی پیشمه رگه و هه موو ورد و درشتیکی تایبه ت به شه پرکه یان پیشه کشی چه ته تیرۆرسته کانی داعش ده کرد هه ر بۆیه تا راپۆرت و هه والی ئه و که ئالانه له کار بوون زۆربه ی جاران پیشمه رگه زیانی زۆری لیده که وت دوا ی زار به ستانی ئه م پاگه یاندنکارانه حالێ برا پیشمه رگه کان باشتروو.

(۴) یه کێک له خاله گرینگه کانی شه پر ئه وه یه کات و شوینی شه پرکه برانیت تاوه کو به پتی ئه و کات و شوینه پلانی خو ت دابنیت.

۵) لی : Li : پێوانه یه کی چینییه بۆ پێوانی دوری به کاردیت یه ک لی
یه کسانه به ۶۰۰ م.

۶) ئه گهر دوزمن توپه و بیزار بکهیت ئاوا ئه وانیش کاردانه وه یان
ده بیئت خو ئه گهر کاردانه وه یان هه بوو زۆریه ی نه یینی ئه و انت بۆ ئاشکرا
ده بیئت.

۷) strategy : له شکرگێڕی، دانانی پلانی جهنگ و له شکر به رتوه بردن.
بۆ زێده زانین به وانه پێشده ستنی ئه م کتێبه

۸) سه رکه وتن ته نها یه ک شته به لام پێگا کانی گه یشتن پێی ئه ژمار ناکریت.
۹) له ده قه ئینگلیزه که دا ده لێت (heaven-born captain) له
عه ره بیه که دا ده لێت (القائد المُلهم) یاخود (هدیه السماء). له ناو کوردان ئه گهر
که سیك زۆر خو شه ویست و له دلا شیرین بیئت یاخود گرینگ و هیژا بیئت به
تایبه تی ئه و منداله ی دوا ی چه ند سالان ده بیئت خه لاتی دایابی پێی ده لێن له
ئاسمانی به ریۆته وه .

۱۰) پێنج توخمه کان بریتین له : ئاو، ئاگر، دار، کانزا، زه وی (خاک)
به لام له دیروکی دێرینی زۆریه ی مبلله تان باس له چوار توخم کراوه که
سروشتی له سه ر به نده : ئاو، ئاگر، خاک و هه وا.

۱۱) ئه م نمونه هێنانه وه ی سون تزو پێمان ده لێت: شه پ وه کو هه ر بارێکی
تری سروشته — هه رگیز له سه ر یه ک بار نامینێته وه و هۆکاری نه گۆپی نییه
به پێی کات و شوین گۆرانکاری رووده دات.

۱۲) له چاپه عه ره بیه که ی ئه کره م موئمین ئه م به نده بوونی نییه نازانم

لۆ؟

به شی حه و ته م

مانۆفه ر: maneuvering^(۱)

۱- سون ترو و تویه تی: سوپا سالار له شهردا فرمان له پاشای
(ولات) وهرده گریت.

۲- له سه ر سوپا سالار پیویسته له شکره که ی کۆبکاته وه و به هیزی
بکات پیش نه وه ی بنکه ی سه ربازی دایمه زینیت، ههروه ها له سه ری
پیویسته که به شهکانی سوپاکه ی تیکه ل به یه کتری بکات، له گه ل
یه کتریان بگونجینی^(۲).

۳- دوا ی نه وه، پۆلی مانۆفه ری به پیلان دیته گوری. که هیچ
شتی له مه سه ختر و ئالۆتر نییه. هۆکاری سه ختی مانۆفه ر
له وه دایه که ده بیته شتی ناپاسته وخۆ (فرت و فیل) بگۆپی بۆ
پاسته وخۆ نه وه ی له دژی تویه وه های لیبکه یت به سودی تو
بجولیتته وه.

۴- پێگایه کی نوور و دریزی به پێچ بگره (بۆ گه یشتن به
شه رکه) تا دوژمن لاپی بکه ی و له خشته ی ببه یت، به ر له دوژمن

نەخشەپى بۇ سەرکەۋىتى خۇت دابنى. ئەم بەلارنىدا بىردىنە
بەكارامىيى و لىھاتويى گەۋامى زىرەكى تۆن.

۵- ماتۇقەرگىدىن بەسوپا زۆر بەسودە، بەلام ماتۇقەرگىدىن بە
سوپايەكى زۆر و بى سەروبەر يەكجار مەترسىدارە.

۶- ئەگەر تۆ سوپايەكى تەۋاو بەھەمور كەرەستە و
پىداۋىستىيەۋە بىنيرىت تاكو سود و ھەلىكت بۇ ۋەدەست بخەن.
ئەگەرى ئەۋە ھەيە كە زۆر درەنگ بگەن. لەلايەكى ترەۋە ئەگەر
دەستەيەكى خىراۋ بەپەلە (لەسوپا) بۇ مەبەستىك بىنيرىت ئەۋكارەش
دەبىتتە ھۆى ئەۋەى كە كەرەستە و كەلۈپەلى دەستەى دۋاى ئەم
دەستەيە لەپىناۋى ئەۋاندا بىروات^(۷).

۷- بۆيە ئەگەر فرمان بە سوپاکەت بکەي قۆلى لىھەلمان و

دەست بە پۆيشتن بکەن و شەو پۆژ لىکبدەن، بى پچران و سانهو

دوو ھىندەي برى رىگا بېرن و سەد لى (۵۰ کم) تەي بکەن تا سود و

کەلکىک وە دەست بخەن ئەوا سەرکردەي ھەرسى بالى سوپا

دەگەونە بەردەستى دوزمن.

۸- سەربازە ئازاو پالەوانەکان دەگەونە پىشپەوي سوپاکە و

سەربازە بى ھىزەکانىش دەگەونە دواي سوپاکە. بە پىي ئەو

نەخشەيە تەنھا يەك لە دەي سوپاکەت دەگەنە شوپىنى مەبەست^(۴).

۹- ئەگەر تۆ پەنجا لى (۲۵ کم) بېرپىت تاكو دەستى خۆت بە پىش

دەستى دوزمن بخەي (لە دوزمن زىرەکتر و فیلبارزىت) ئەوا

سەرکردەي بالى يەكەمى سوپاکەت لە دەست دەدەيت. تەنھا نيوەي

سەربازەکانت دەگەنە شوپىنى مەبەست. (لە ماندوویەتی و ھیلاکیدا

دەپسین).

۱۰- ئەگەر سى لى (۱۵ کم) بېرىن بۆ ھەمان مەبەست. دوو لە سەر

سىي سوپاکەت دەتوانن بگەنە جیي مەبەست (بە سەلامەت)^(۵).

۱۱- ده بیت له وه بگهین که سوپا به بی کاروانی که ره سغه و

که لوپه لی له ناو ده چیت سوپا به بی نازوخه له ناو ده چیت، سوپا
به بی تفاق له بهین ده چیت.

۱۲- نابیت له هیچ هاوپه یمانیه ک به شدلرین تاوه کو شاره زای

نه خشی هاوستیانمان نه بین.

۱۳- هتا شاره زای هووکاری ولاته که نه بین و ناشنای چیا و

دارستان و کهمین و هه ورازو نشیو و ژۆنگاو و زه لکاوه کان نه بین
شایسته ی سهرکردایه تی و پتبه ری سوپا نابین.

۱۴- ئیمه ناتوانین سود له سروشت وه ریگرین، نه گهر خه لکی

ناوچه که و چاوساغمان له گه ل نه بی.

۱۵- نه گهر له شهردا هه لخه له تینه ربیت، سهرکه وتوو ده بیت.

۱۶- ده بیت بریاری به کپزی و یه ک ده سته یی یاخود

دابه شکردنی سهریازان به گویره ی هه لومه رچی شه ره که بدریت.

۱۷- وه کو با به له خیرایی، له تۆکمه یی و پته ویدا دارستان به،

(چۆن داره کان له نزیك به کترن و پشتیوانی به کتر ده کهن له بهر هه

شالاویک که به ره و پویان بیت)

۱۸- لە ھەلکوتان و تالانی ۋەك ئاگرې، ۋەكو شاخی سەرکەش
جیگر و چەسپاوبە.

۱۹- با نەخشە و پلانت نادیارین ۋەكو شەو بن کەس سەری لی
دەرئەکا. کاتیك جموجۆل دەرکەیت ۋەكو ھەرە بروسکە لە دوزمن
بدەو دایان ۋەشیئە.

۲۰- کاتیك خێرو بیڤی دیھاتان تالان دەرکەیت، دەرستکەوتەکە
لەنیو سەربازانت دابەش بکە. کاتیك ناوچەیک داگیر دەرکەیت بیکە
بەچەند پشکیک تا سەربازەکانت لی سۆدەند بن^(۱).

۲۱- ورد و لەسەرخۆبەپیش ئەوہی جۆلە بکەیت.

۲۲- ئەو کەسە بەشی سەرکەوتنە کەچاک فیڤیوی چۆن فرۆفیلان
بکات، ئەوہ ھونەری مەشق و پیلانی سەربازیە.

۲۳- لەکتیپی سەرپەرشتی سەربازیدا ھاتوہ: لەبەرەوی جەنگدا
وتار ئۆد بڕ ناکات و ناگاتە گوئی ھەموان. بۆیە تەپل لیدان و زەنگل
لیدان پێویستن. ناتوانریت ھیما و دروشمە ئاساییەکان بەچاکی
ببینریت بۆیە پێویست دەرکات ئالا و بەیداغان ھەلدەیت.

۲۴- زهنگل و تەپل و ئالا و بەیداغ ئەو شتانەن كە بەهۆیانەوه
چاو و گوئی سوپای نوژمن لەیەك خالی دیاریکراو دەپوانن.

۲۵- بەمشێوهیە سوپایەكە دەبیته یەك لاشە یەكگرتوو. ئەوجا
مەحال دەبیته كە سەربازی ئازا بتوانیته بەتەنی پێشپەرەوی بكات
هەرۆهەما سەربازی ترسنۆكیش ناتوانیته بەتەنها بكشیتەوه و بۆی
دەریچیت. ئەمەیه هونەری سەریپەرشتی سوپایەکی گەرە^(۷).

۲۶- لەشەپی شەویدا زیاتر دروشمی ناگر و تەپل بەکاریهێنه.
لەشەپی پۆژیشدا زیاتر ئالاو بەیداغ بەکاریهێنه. بەو مەبەستە
کاریگەری لەگوئ و چاوی سوپاكەت بكات^(۸).

۲۷- لەوانەیه هەموو سوپاكە جۆش و خرۆشی دابمرکیتەوه
لەوانەیه فرماندە ی سوپاش بیرو بۆچونی بگۆریت^(۹)!!

۲۸- لەبەیانیدا هۆش و جۆشی سەرباز لەو پەیدایە. لە نیوه پۆیاندا
لەکزی و بی تینی دایە. لی لە ئیواران بیر و هزی سەرباز هەر لەسەر
ئەوهیه كە بۆ بنكه كە ی خۆی بگەریتەوه^(۱۰).

۲۹- هەر بۆیه ئەفسەری شارەزا خۆی لەشەپکردن لەگەل
سوپایەکی بەجۆش و خرۆش بەدوور دەگریت بەلکو لەو کاتە هێرش

دەكات كە ئەو سوپايە سست و خاوە و مەیلی گەپانەووی ھەبیت.
ئائەمەیە ھونەری تیپوانین لە بارودۆخی دەرونی.

۳۰- پێویستە بە پێکوپێکی و لەسەرخۆی بمینیتەو و چاوەپوانی
سەرھەلدانی ئازاوە و دووبەرەکی بیت لەنیو پیزەکانی سوپای دوزمن.
ئائەوە یە ھونەری مانەو بەھیمنی و لەسەرخۆیی.

۳۱- پێویستە لەئامانج و مەبەست نزیک بین (لەشەرگە نزیک بین)
لەکاتیگدا ھیشتا دوزمن لەو ئامانجە دورە. بەئاسودە ی چاوەپوانی
دوزمن بە لەکاتیگدا دوزمن لە پەنجدان و ئارەقە پشتنە. دەبیت تۆ
تیروپربیت لەکاتیگدا دوزمن لەبرسان لاکی دیت. ئەمە یە ھونەری
بەفیرونی دانێ تین و توانای خۆت^(۱۱).

۳۲- پێویستە خۆت بە دور بگری لەبەرەمبەر بەرپەچدانەو و
بەرەنگاری دوزمن کە ئالاکانی بە پێک و پێکی دانراون^(۱۲). دەبیت
ھێرش نەکەینە سەر سوپایە کە بەنەخشە و پلانێکی پێکەو دیت و
پیزەکانی سوپاکەشیان تۆکمە و تژی بپوا بەخۆبونە. ئەمە پێی
دەوتریت ھونەری لیکۆلینەو لە ھەلومەرج و بارودۆخەکان.

۳۳- به گویره‌ی ده‌ستوری سه‌ریازی نابیت له‌دژی دوژمنه‌که‌ت
به‌ره‌و ژوور بپۆیت، هه‌روه‌ها نابیت پڤگایه‌کی لیبگرین و شه‌پیشی
له‌گه‌لدا بکه‌ین له‌کاتی‌کدا نه‌و به‌ره‌و خواری ده‌روات.

۳۴- به‌دوای نه‌و دوژمنه‌ مه‌که‌وه که هینده به‌خیرایی راده‌کات
که‌وا ده‌زانی ئیستا ده‌فریئت. هیرش مه‌که‌ سه‌ر نه‌و سوپایه‌ی که
جۆش و خرۆشیان هه‌یه و پۆحی مه‌عنه‌وییان به‌رزه‌.

۳۵- نه‌هیلیت دانه‌خوره‌ی دوژمن بیت (له‌لایه‌ن دوژمنه‌وه فیلت
لیبگری) به‌ره‌ه‌لستی سوپایه‌ک مه‌که‌ که بۆ ولاتی خۆی ده‌گه‌پیته‌وه.

۳۶- کاتی‌ک تۆ گه‌مارۆی سوپایه‌کت دا، که‌له‌به‌ر و ریچکه‌یه‌ک بۆ
نه‌و سوپایه‌ به‌یل‌ه‌وه تا پیندا هه‌لبیئت. پاله‌ په‌ستۆیه‌کی زۆر مه‌خه‌ره
سه‌ر دوژمنی‌کی بی ئومید.

۳۷- (نه‌دی کاکه‌) نه‌وه هونه‌ری شه‌پیشه‌.

بەخەست و خۆلى ئەم بەشە لەم خالانە كورت دەكەينەو:

- ۱- رېڭخستن و دابەشكردن و بونى پلان بۆ سوپا زۆر گرینگە.
چونكە سوپا شەپ دەكات و تەوهرى سەرەكى بابەتەكەيە.

- ۲- مانۆفەر سەرکەوتن بۆتۆ يەكلا دەكاتەو. مانۆفەر چيە؟
۳- رېڭ بېرىنى دوورو دريژ زەرەرمەندت دەكات.
۴- دەبىت سەرلەشكر ئەم سيفەتەنەى مەبىت : وريايى ،
شارەزايى ولات، تواناي برياردان، خيڤايى، تۆكمەيى،
دادپروهرى.

۵- چۆن فیلّ له چاوی دوژمن دهکهیت؟ له شه ودا چی دهکهیت؟
له پوژدا چی دهکهیت؟

۶- جۆش و خروّش دهزگای هاندانی سهربازن بۆ شه پ.

۷- دواى هيرش چۆن مامه له لهگه‌ل دوژمن بکهين؟

پهراویژهکان:

(۱) مانۆفەر: maneuvering به نوو شیوه نووسین
هاتوه (maneuver, manoeuver) به (verb- کار) واته ۱-
مناوهره به لهشکرکردن. ۲- پیلانی زۆدزانا نه دانان، پیلان گێران،
بهفیلّ ئامانجی خۆ هێنانه دی. (فه رههنگی ئازادی ، لا ۵۶۱)
ئه م وشه یه مانای (نمایشی سهربازی ، فیلّ و ته له کهش) ده دات،
پهگاوه ژوی وشه که: له سه دهی هه ژده وه هاتۆته ناو زمانی ئینگلیزی
به مانای (tactical movement: جموجۆلی به پێچ و په نا)
وشه که له بنه په تدا لاتینییه و له manus: دهست + operari:
کار ده کا.

جا بۆ زانیاریتان له م به شه وشه ی مانۆفەر وه کو خۆی
به کار ده هێنین.

(۲) له سوپادا نابیت چینیایه تی هه بیت پتویسته پله دار و
سهربازێکی ئاسایی به یه که وه بن له میژوی کونی چینی دا هاتوه:
سون تزو وتویه تی: په پره وی گشتی سهربازی ده لیت: ئه و سوپایه ی
به ره و شه پ ده چیت پێشه کی ده بیت په گی ناته بایی و دل ئیشان

دەریهێنی و دوژمنی ناوخۆ پیش دوژمنی دەرەکی لەناو بیات ،
کورەدیش دەلێت: دار کرمی لەخۆی نەبیّت هەزار سال دەژی.

(٣) هەمیشە سون پێداگیری لەسەر ئەو دەکات کە نابێت سوپا
پێگەی دوور و درێژ بپرێت چونکە ئازوخە و بێی تیچوی زۆری دەوێت.
(٤) واتا زۆری لەسەربازەکان ئەو بۆنەوێ پێگایەکی دوور و
درێژ بە ماوەیەکی کەم بپرێ بۆ مەبەستیکی دیاریکراو - هەموو شتێ
لە پێناوی خێراییی دامەنێ.

(٥) ئەگەر مەبەستت شوێن و کاریکی دیاریکراو بێت و بتهوێت
پێگەیەکی دوور ببری کە (٥٠) لی بێت ئەوا تەنها نیوەی سوپاکە
دەتوانن بگەنە شوێنی مەبەست بەلام ئەگەر پێگاکە کورت بکەینەو
بەلام هەمان مەبەست هەبێت ئەوا دوو لەسی سوپاکە دەگاتە جێ
کەواتە چەندە پێگایەکی دوور و درێژ بێت زەرەر و زیان زیاتر دەبێت،
کەمتر لە سوپایەکی دەگەنە ئامانج.

(٦) بەلکو سەربازان کشت وکێلی زەویەکی بکەن و سودی خۆیانی
لی وەرگیرن.

(٧) شارەزایانی سەربازی دەلێن تاوانی ئەو کەسێ بەبێ فرمان
پێشپەرەوی دەکات وەک تاوانی ئەو کەسێ کە هەلبێت و پشت
لە شەربەکان.

(٨) هەرچەندە ئەو پەفتارە سەربازیانە نیستا گۆپاون و شێوەی
تر بەکار دێت بەلام ئەو وتانە پێمان دەلێن میژووی شەپی سەردەمانی
کۆن چۆن بوو.

۹) لىكۆلەران دەلىن: ئەگەر پۇھى پك وتۇپەمى لەناو سوپايەكى
گەردەدا بلۆبۆۋە كاريگەرى ئەو سوپايە زۆر كەم دەبىتتەۋە ھەرىۋىيە
پىۋىستە چاۋەپوان بىن تا ھىمەتى ئوژمن دەپوخىت و ساردەبنەۋە
ئەوجا گەپى خۇمان دادى.

۱۰) مېژوو دەگىرتتەۋە كە سەريازانى پۇمانى لەشەپىكدا لەگەل
ھانىپالپەكان شىكستيان ھىنا چونكە پۇمانىيەكان بە پۇژوو بون و نانى
بەيانيان نەخواردبوو.

۱۱- ئەم بەندە ئوببارەى بەندى يەكەمى بەشى شەشەمە. بۇ
زانبارى بەگوپىرەى وتەى قن الحرب - ۋەرگىپرانى رۇوف شىبەك لەخالى
۲۳ تا ۲۷ گومانى تىدا ھەيە كە ھى سون تىزو بن.

۱۲- ئەگەر سوپايەك ئالاكانى شەكاۋە و چەسپاۋ بن واتە سوپايەكى بەھىز
و پىك و پىكە.

به شی هه شته م

هه مه چه شنه یی فرتو فیلی سه ربازی^(۱)

۱- سون تزو وتویه تی: له شه پدا، سوپا سالار فرمان له پاشای ولات وهرده گریت. پاشان سوپاکه ی کۆده کاته وه وهیژه کانی ناماده ده کات.

۲- کاتیك كه وتیه ناو ولاتیکی ناخۆش و نا هه مواره وه^(۲). نابیت چادر هه لبد هیت (بنكه دابه زرینیت). پیویسته هاوپه یمانی له گه ل نه و ولاتانه بیه ستیت كه ریگه کانیان به یه کتر به ستراون^(۳) و پښگای فراوانیان هه یه. له وشوینه دا مه مینه وه كه شوینیکی لچه پ و مه تر سیداریت. نه گه ر له شوینیکیدا گه مارۆدراو بویت فرت و فیل به کار بهینه. نه گه ر كه وتیه شوینی نا ئومیدی ده بیت شه پ بکه یت.

-۳

۱- پښگای وا هه یه نابیت پیاندا گوزه ر بکه یت^(۴).

۲- سوپای وا هه یه نابیت هیرشیان بکه یته سه ر^(۵).

۳- شاری وا هه یه نابیت ئابلۆقه ی بده یت^(۶).

۴- شوینی وا هه یه نابیت شه پی تی دا بکه یت^(۷).

۵- پاشا فرمانی وای هه یه نابیت گوێرایه لیان بکهیت^(۸).

۴- ئه و سه رکرده یه ی که له سود و که لکی فرتو فیلی هه مه چه شنه بزانی. هه ر خوی ده زانییت چۆن په فتار له گه ل له شکره که ی ده کات.

۵- ئه و سه رکرده یه ی که سوده کانی (جۆره کانی تاکتیک) نه زانییت با شاره زای بست به بستی ولاته که ش بیت هیشتا ناتوانییت نه و زانیینه ی به کردار به لمینییت و که لکی لیوه ریگرییت.

۶- ئه گه ر شه پخوازی ئاشنای هونه ره هه مه چه شنه کانی پلان دانان نه بییت هه رچه نده شاره زای پینج سوده کانیش^(۹) بییت ناتوانییت سه ر یازه کانی خوی به شیوه یه کی باش به کاری بهینییت.

۷- سەرکردەى زۆرزان و زىرەك لە پلانەكانى خۆيدا سود و زيان بە يەكەوە لە بەر چاودەگریت.

۸- ئەگەر بەم رىكايە پيشبىنى سودى ئيمە ھاتەدى و بوو بە راستى ئەوا ئيمە لە جيبە جيكردنى خالى سەرەكى پلانەكەمان سەرکەوتوودەين.

۹- لە لايەكى ترەو ئەگەر لە ناو جەرگەى سەختى و ناخوشيدا بوين و ھەميشە ئامادەبوين و لە ھەولى بە دەست ھيئانى سود و كەلكى خۆمان بين لەوانە يە بتوانين خۆمان لە بەدبەختىە پرگار بكەين.

۱۰- بە ھۆى ناخوشى و ئاشوب نانەو ژیما رەى دوژمنان كەمبەكەو. كيشەيان بۆدروست بكە و وایان لىبكە ھەميشە سەرقالى كيشەو ئارىشەبن. بەردەوام بە لە فرويدانىان. وایان لىبكە بۆ ھەموو لايەك ھىرش بكەن.

۱۱- ھونەرى شەر فیرمان دەكات: ھەرگیز پشت بەو ئەگەرانە نەبەستن كە پیمان دەلێن دوژمن پەلامارمان نادات. بەلكو دەبیّت لەسەر ئەو راستیە بین كە ئیمە لە شوینىكى واين (شوینىكى دۇنيا و بى ترس كە ھىچ دوژمنىك) ناتوانیّت ھىرشیان بكاتە سەر.

۱۲- پینچ ھەلەى ترسناك ھەن كاریگەرى خراپ دەكەنە سەر ھەموو ئەفسەرىك:

۱- بېياكى و سەرکەشى، بەرەو لەناوچونت دەبەن^(۱۰).

۲- نامەردى و ترسنۆكى كە دەبىتە ھۆى بە دىلگىران^(۱۱).

۳- توپەيى و تپۆيى (توپەو تۆسن ، توندە مېزاج) كە ھەر بەوتەيەكى نابەجى (ئەو سەرکردەيە) ھەلدەچىت و دەمارى دەگىرى.

۴- ھەستەو ھەرييون بەناوبانگ و پىز و لەو سەرکردەيە دەكات زۆر بەتەنگ و شەرم و ئابروي خۆى بىت.

۵- ئىجگار پەرۆش بون بۆ سەربازەكانى خۆى، ئەمەش و لەو سەرکردەيە دەكات كە دوودل و ئارپەحت بىت^(۱۲).

۱۲- ئەو پىنج ھەلە كوشندەيەى سەرلەشكر كاريگەرى يەكجار خراپيان دەبىت لەسەر بەرپۆەبردنى كاروبارى شەپەكە.

۱۴- لەكاتى ھەرەس ھىنانى ھەر سوپايەك و كوژرانى سەرکردەكەى بە دۇنيايى ھۆكارى ئەو شكستە لەو پىنج خالە ترسناكەى سەرەو بەدەر نىيە، دەبا ئەو پىنج خالە لەبەر چاوت بن و بەجوانى بىريان لىبكەو (وەكو ئەلقە لەگوپيان بكە).

گولبۇزى ئەم بەشۆكە :

۱- لەھەندى پىگا و شارو شوپىن شەپەكە.

۲- پىشبينى ھەموو شتىك بكە لە خۆت و لە دوژمن.

۳- كيشه نانه وه له ناو ريزه كانى دوژمن نه لغبای تاکتیکی سەربازییه.

۴- فریودانی دوژمن و سەرلێشتواندنی.

۵- نابیت پێگه به پودانی ئەم پینچ هه له كوشندهیه بدهیت (سەرکەشی، ترستۆکی، تپۆیی، ههسته وه ری، زۆرپه روشی)

باوه پێکی سەیر!

ئەم بەشە ناویکی تریشی لێیه ئەویش (نۆ تاکتیکی سەربازی)یە
خۆی ئەم بەشە له (۱۴) به ند پێکهاتوو به بۆچی ناویان به (۹) تاکتیک
لێناوه

- ده لێن: سون زۆر گرینگی به ژماره نه داوه ههروه ها چینییه
کۆنه کان پێیان وابوه که ژماره نو (۹) گرینگترین و گه وره ترين
ژماره یه بۆچی؟

ئەوان ده یان وت (۹) له هه موو ژماره ی پێش خۆی گه وره تره
هه موو ژماره کانى نوای خووشی هه ر له (۱۰- هتد) جگه له دووباره
بونه وه ی (۰ ، ۱ ، ۲ ، ... ۸) زیاتر نین که واته نو لوتکه ی
ژماره کانه.

پهراویزه کان:

(۱) هندی وای بۆ ده چن که ئه م به شه هندیکی له ناو چوبیت چونکه زۆر کورته و هندی به ندیش ناپونیان لی به دی ده کرت.

(۲) مه به ست پی ئه شوینانه یه که سه رچاوه ی ئاو و خوارده مه نی تیدا نییه و که شه وایه کی له باری نییه.

(۳) گواستنه وه و گه یاندن تییاندا به ئاسانییه و ناوچه یه کی گوڤایین (ته خته لان).

(۴) ئه و پێگایانه ی مه ترسی ئه وه یان تیدایه که دوزمن لی جیگیربن یاخود که مینیان تیدا داناوه ته وه.

(۵) ئه و سوپایانه ی که ئه گه ر هیرشیان بکه یته سه ر ئه گه ری هه ره س و به زینت زۆره که واته هیرشیان مه که سه ر.

(۶) ئه و شارانه ی که ناتوانیت داگیریان بکه یته ئه گه ر داگیرشیان نه که یته زیانی نییه.

(۷) شوینیک که تر سودمه ند نه بیت تیدا یاخود به ئاسانی که مارۆ ده دریت.

(۸) ئه و فرمانانه ی پاشا که له گه ل واقعی به ره ی جهنگ یه کناگریته وه چونکه له وانه یه پاشا له ناو کۆشتک، ئاگای له وه نه بیت له مه یدانێ شه ر چی ده گوزه ریت.

۹- سوده کانی هه مه چه شنیه ی تاکتیک که له خالی (۳) باسکرا.

۱۰- هەندێ جار ئازایەتی بەرەو گومراپیت دەبات، ھەروەھا ئازایەتی بەتەنھا ھۆی سەرکەوتن نییە بەلکو سەرکەوتن پزۆر و ژیری و لێکدانەوەی دەوێت.

۱۱ - ترسنۆکی وات لێدەکات: ھەلی گونجاو لەدەست بدەیت. لەکاتی ناخۆشیدا پابکەیت و ھێندەت ھەز بەژیان بێت ھەر خوا خواتبێت بگەرێتەوێ مانی.

۱۲) لەم بەندەدا سون مەبەستی ئەو نییە سەرلەشکر حیساب بۆ سەرباز نەکات (کورد گوێنێ: ماسی گرتن و شەپۆل تەپنەبونیان نەگوێنێ) سەرکەوتنیش فیداکاری دەوێت خۆ نەگەر لە پێناوی سەرکەوتن گیانبازی نەکەیت شەڕ ئێخەت بەرنادات.

بەوا وایە ئەمە شیوەیەکی سون تێو بێت

بەشى تۆيەم

پېشپەرەيىكردنى سوپا

۱- سون تزو وتويەتى: ئەوجا دېيىنە سەر باسى چادر ھەلەدان
(دامەزىراندنى سەربازگە) و چاودېيىكردنى ئەو ھېما و ئامارزىنى كە
لە دوژمنەو دەردەكەون^(۱). بە پەلەپەل لەسەر شاخان بېرۆ و لەسەر
پۇخى دۆلان گوزەر بىكە^(۲).

۲- سەربازگە لەر شوپنە بەرزانە دروست بکە^(۳) کە بەر تاون و پوو
لە پوژن. ھەرگیز بۆ شەپکردن بە سەر بەرزاییاندا ھەلمەگەری. ئەو
سەبارەت بە شەپری سەر شاخانە.

۳- دواى پەپینەووت لە پووبار دەبیئت لەو پووبارە
دووربکەویبەو (تا دوژمن چەواشە بیئت و بەدواتدا بیئت).

۴- لەوکاتەى ھیزی دوژمنی داگیرکەر لە پووباریک دەپەریتەو.
نەکەى لەناو ئەو پووبارە ھیرشی بکەیتە سەر. واکترەکە لیبگەرئی
تاوھکو نیوھى سەرپاکە دەپەریتەو پاشان ھیرشی بکەیتە سەر.

۵- ئەگەر تۆ بەتاسەى شەپیش بیئت، نابییئت لە دەم پووباردا
بەرەو پووی دوژمن ببیتەو کە دوژمن ناچارە لێی بپەریتەو.

۶- کەشتیەکانت لە شوپنیکی بەرزتر لە ھی دوژمن لەنگەر بگرە با
بەر تاویش بن بە پێچەوانەى تەوژمی ئاو جوڵە مەکە بۆ ئەوھى
بەرەنگاری دوژمن ببیتەو. ئەمەش سەبارەت بە شەپری ئاو
پووبارە (ناو ئاو).

۷- له کاتی ته یکردنی زه لکاوه سوږاوه کان ده بیټ ته نه غمت
نه وه بیټ که زور به خیرایی به بی هیچ دواکه وتنیک له و شوینانه
دهرباز بیټ.

۸- نه گهر له زه لکاوه سوږاوه کان که وتیه شه پړه وه، ده بیټ وا
بکه یت ناوی سازگار و گزوگیات له ددوړوبه ردا هه بیټ و دارو و
دره ختیش بکه ونه پشته وه ی سوپاکه ت. نانه مه ش دهرباره ی شه پری
ناو زه لکاوه سوږه کان بوو.

۹- له نزمه لان و وشکاییدا، شوینیک ی وا ئاسان بوخوت داگیر بکه
که به رزایی وای له بالی راست و پاشه نگی سوپاکه ت هه بیټ تا کو
مه ترسی ته نه له پړوی پیښه وه پړوت تیښکات و له به شی پشته وه ی
خوت دلنیاو سه لامه ت بیټ نه مه ش سه باره ت به شه پر له ته خته لاند.

۱۰- نه و چوار لکه به سوده ی زانیاری سه ربازی (زانیاری
دهرباره ی ناوچه ی شاخاوی، پړوباره کان، زونگاوه کان، ناوچه ی
ته ختایی) وا له نیمپراتوری زهر د ده کن^(۶) که به سه ر چوار پاشاکه ی
تر (پاشای باکور و باشور و پوژمه لات و پوژاوا) زال بیټ و بوپیان
بدات.

۱۱- ھەموو سوپايەك شوپىنى بەرز بەباشتر دەزانىت لە شوپىنى

نزم و بەر پۆژى لا چاترە لە سىبەرى.

۱۲- ئەگەر ئاگادارى حال و بالى سەربازەکانى خۆت بویت و

سەربازگەكەشت لەشوپىنىكى توندو تەندروست دروست كرد، ئەوا

سوپاكەت لە ھەموو جۆرەکانى پەتاو نەخۆشى دوور دەبن و پارىزراو

دەبن. ئەمەش ماىەى سەركەوتنە^(۱).

۱۳- ئەگەر گەيشتە گردىك يان كەناراوىك، بەرتاوەكە داگیر

بکە و بەشى راستەى پاشەنگت بدە لىژايى. ئەمە لەسودى

سەربازەكانتە و بەمشيۆەيهش كەلكى خۆت لە بارودۆخى سروشتى

پووى زەوى وەردەگريت.

۱۴- کاتیک له ناو ولاتیک بویت و ویستت له پرووباریک بپه ریته وه که به هوی شهسته بارانه وه پرپوو له کف و کول، پتویسته چاوه پروان بیت تاکو بارودوخه که ئاسایی ده بیته وه.

۱۵- ده بیته هتا پیت ده کریت واز له وناوچانه بهینیت و لیشیان نریک نه که ویه وه که کهنده لانی لیژیان هیه ئاوی به خوپی پيدا ده پروات یان چال و چۆلی سروشتی هیه، یاخود شوینی ویکهاتوی زوره یا دارستانی چپو پری هیه، یان زه لکاو و کهلین و که له بهر تیدا یه.

۱۶- کاتیک خۆمان له و چه شنه شوینانه به دووربوین، ده بیته وا بکهین دوژمن له و شوینانه نریک بیته وه کاتیک پروبه پرووی دوژمن ده بینه وه پتویسته لییان که ریڼ تا پاشهنگی له شکره کهشیان ده که ویته ناو نه و شوینه وه.

۱۷- نه کهر سه رباز که کهت له نریکی گرده لانیک، گوماویکی به ده وهن و گیا، چالیکی جهنگلی، دارستانیکی چپو پرپوو، پتویسته نه و جوړه شوینانه به جوانی بپشکرنین له ناویاندا بکه ریڼ چونکه ده گونجیت له و شوینانه که سانیک خویان له بۆسه دانابیته یاخود سیخوپی فیلباز خویان مه لاس دابیته.

۱۸- کاتیڭ دوزمن نزيك بويه وه و هيمن و له سهرخو بوو، مانای
وايه نه و دوزمنه پشتی به هیزی سروشتی شوینه که ی خوی پنه و
کردوه.

۱۹- کاتیڭ دوزمن خوی دوزمه پریز ده گریټ و ده شیوه ویت
چه خماخه ی شه پ دابگرسیټیت، نه مه مانای وایه (دوزمن) ده یه ویت
لایه نی به رامبه ر به ره و پوی بیته وه ده ست به شه پ بکات .

۲۰- نه گه ر سهریازگی دوزمن به رده ست و به سیټایی بوو، مانای
وايه (دوزمن) ته مای فریودانی توی هیه و ده یه ویت دانه خوره ت
بکات.

۲۱- جموجول و بزوتن له ناو دار و دارستاندا مانای وایه دوزمن
به ره و پومان دیت به لام نه گه ر هندی جول جولا له ناو گزگیادا
هه بوو مانای وایه که دوزمن ده یه ویت گومان له دلماندا دروست
بکات.

۲۲- بارزبوننه وه ی بالفدان له کاتی فرینیاندا نیشانه ی نه وه یه که
بۆسه هیه ترس و سلکردنه وه ی گیانداران مانای وایه هیترشیکی
له ناکاو به پییه وه یه .

۲۳- كاتىك تەپ و تۆز بەرى ئاسماننى گرت واتە گالىسكەى
سەربازى لە پېشپەويدان بەلام كاتىك تەپ و تۆزەكە نزم بوو ھەموو
دەورو بەرى خۆشى داگرت بوو ماناى وايە پۆلىك سەربازى پيادە
دىن. كاتىك تەپ و تۆزەكە ھەموو لايەكى تەنيەو ھە ماناى وايە چەند
كۆمەلە كەسىك نۆردراون تا دارى سوتەمەنى كۆبكەنەو. تەنكە
تۆزۇ خۆلىكى لەم لا و لەو لا ئاماژەيە بۇ ئەو ھى كە ئەو سوپايە
خەرىكى چاىر ھەلدانن .

۲۴- ئاخاوتن و گىفتوگۆى خاكى و برايانە ھەروەھا خىرا خۇ
ئامادەكردن دوو ئاماژەن كە پىمان دەلئىن دوژمن لە سەروپەندى
پېشپەوى كردنە. گوتارى زېر و توند و تىژ و پېشپەوى كردن
ھەرچەند وا پيشان دەدات كە دوژمن ھىرش دەكات بەلام ھەر زوو
دوژمن دەكشىتەو.

۲۵- كاتىك گالىسكە بچووكەكان ھىئرانەدەرەو (لەناو لەشكرەكە)
لە لاچەپەكان دانران. ئەمە نيشانەى ئەو ھى دوژمن خۇى بۇ شەپ
ئامادە دەكات.

۲۶-پیشنیازی ئاشتی بی ئووی هیچ ریکه وتننامه یه کی
 باوه پیکراوی له گەل بیت مانای ئوویه پیلانیکی نهینی و خراپ له
 گۆریدایه^(۷)

۲۷-ئەگەر پشێوی و هاتوچۆ هه‌بوو هه‌روه‌ها هه‌ر سه‌ربازه‌و بۆ
 شوینی دیاریکراوی خۆی ده‌پۆشت مانای پۆژی ره‌ش هات (شه‌ر
 نزیک بۆته‌وه).

۲۸-ئەگەر هه‌ندێ سه‌رباز له‌پێشپه‌وی دابون و هه‌ندێکی تریش له
 پاشه‌کشه‌بون. (وریابه‌!) ئەمه‌ فیل و فریودانه .

۲۹-هه‌ر کاتیك سه‌ربازان خۆیان به‌سه‌ر په‌کانیان شوێ کردبووه
 مانای وایه وه‌خته له‌ برسان بمرن .

۳۰- ئەگەر ئاۋ كېشەكان يەكەمجار بە خۇيان ئاۋيان خواردەۋە
ماناى واىە سوپاكە ۋەختە لە تىنۋىيەتياى بىخنىكى.

۳۱- ئەگەر دوژمن ھەلىكى باشى بۇ پىككەۋت ۋ ھىچ ھەۋلىكى بۇ
نەدا ماناى واىە سەربازەكانيان ماندوو ۋ شەكەتن.

۳۲- ئەگەر بالندە لەھەر شوپىنىك كۆ بونەۋە ماناى واىە ئەۋ
شوپىنە داگىر نەكراۋە. ھات ۋ ھەرا بەشەۋ ترس ۋ شلەژان دروست
دەكات .

۳۳- ھەراۋ ھۇريا لەناۋ سەربازگەدا نىشانەى ئەۋەيە ئەفسەرى
سوپا دەستەلاتىكى كەمى ھەيە. ئەگەر ئالا ۋ بەيداغەكان ئەۋ لا ئەم
لايان پىدەكرا ماناى واىە ياخيپونىك خەرىكە پەيدا بېيىت. ئەگەر
ئەفسەرانى سوپاكە تورپەبن ماناى واىە سەربازەكان ماندوو ۋ
ھىلاكن.

۳۴- ھەر كاتىك سوپايەك دانەۋىلە (گەنم ۋ جۆ ۋ ھتد ...) بداتە
ئەسپەكانى ۋ ئازەلىش (مەپ ۋ بىزن ۋ مانگا ...) بۇ چىشت لىئان
سەر بېپى ۋ ھەر كاتىك سەربازان(دوژمن) تاۋە ۋ مەنجەلىيان لەسەر
ئاگردانى سەربازگەكە دانەنا ھەروەھا نەدەچونەۋە ناۋ چادرگە ۋ

بىنكەكانيان، دەبىت بزانىت ئەوان خۇيان يەكلاكردۆتەو ھەتا مردن
ھەر شەپ بىكەن^(۸).

۳۵- ھەر كاتىك بىنىت سەربازەكانت لەگەل يەكتىرى خەرىكى
پستەپستن و سەر لەبن گوى يەكتىر دەنن و بە نھىنى دەئاخفن .
ماناى ئەو ھە ناپەزايى لە نىوان پلەدار و پىزەكانى سوپا ھە ھە .

۳۶- زوو زوو بەخشىنى پاداشت ماناى واىە كە سامان و دەرامەتى
دوژمن بەرەو كۆتايى دەچىت، زۆر سزادانىش^(۹) كەشىكى پىر
لەتەنگى و ناخۆشى دروست دەكات.

۳۷- ئەو سەركردەيەى كە بەھەرەشە و گۆرەشە دەست پىدەكات
پاشان لەبەر ژمارەى زۆرى دوژمن ترسى لىدەنىشىت ئەو نىشانەى
ئەو پەرى كەم بەھرەيى ئەو سەركردەيە .

۳۸- لەكاتى ناردنى نىردراوى زمان لوس ماناى واىە دوژمن
خەزى لە ئاگر بەستە^(۱۰) .

۳۹- ئەگەر سەربازانى دوژمن ھەر لە پىشپەوى دابوون و
بەردەوام بوون لە پووبەپووبونەو ھە ئىمە بەبى خەسانەو ھە و
گەپانەو ھە . ئەم بارودۆخە پىويستى بە ھۆشيارى و وريايى ھە ھە .

٤٠- ئەگەر هیڤی سەربازانی دوژمن لە هی ئێمه زیاتر بیټ کێشه

نییه هەر ئەوهنده ههیه نابیت هیچ هیڤشیکی پاستهوخویان

بکهینه سەر، ئەوهی ئێمه پیمان بکریټ ئەوهیه که هەرچی هیڤی

هه مانه کویان بکهینه وه و چاو له سەر دوژمن هه لئه گرین و هه ولی

به دهست هیڤانی یارمهتی سەربازی (reinforcements)

بدهین .^(١١)

٤١- ئەو که سهی پیش شه ره که نه که وتبیته خوی نه خشه که ی

دانانه بیټ و به شتیکی کهم له دوژمن بپوانیټ به دلتیاییه وه ئەو

که سه له لایه ن دوژمنه وه به دیل ده گیری.

٤٢- ئەگەر سەربازان پیش ئەوهی پابه ند و په یوهستی تۆ بن

سزادران وایان لیدیټ که ملکه چ نه بن و (فه رمانه کانت بشکینن)

ئەگەر ناچاریش بون ملکه چ بن به کردار گوێپرایه ل نابن، خو ئەگەر

سەربازان به باشی په یوهستی تۆ بون وترسی سزادانیشیان نه بو

له کاتی پتویست (شه پ) سودیان نابیت^(١٢) .

٤٣- له بهرئوه هەر له سه ره تا وه ده بیټ به شیوه یه کی مرقفانه

په فتار له گه ل سەربازاندا بکریټ به لام ده بیټ ئەو جوړه په فتاره له

ژیر سایه ی یاسایه کی پتو و توکمه وه په پره ویی بکریت نه مه رښگا
خاترجه مه که ی سهرکه وتنه .

۴۴- نه گهر مه شق و راهینانی سهربازان به پیی فرمانه کان
به پړوه چوو نه وا سوپایه که به ته وای رښک و پښک ده بیټ نه گهر
ئاواش نه بیټ رښکخستنن سوپا زور خراب ده بیټ .

۴۵- نه گهر سهرله شکر متماننن خوی بو سهربازان نیشان بدات و
سوریش بیټ له سهر جڼبه جڼ کردنن فرمانه کانی، سودی دوو
لایه نه ی ده بیټ^(۱۳) .

بەكۆرتى، ۋەلامى ئەۋپرسىيارانە مەغزى ئەم بەشەن:

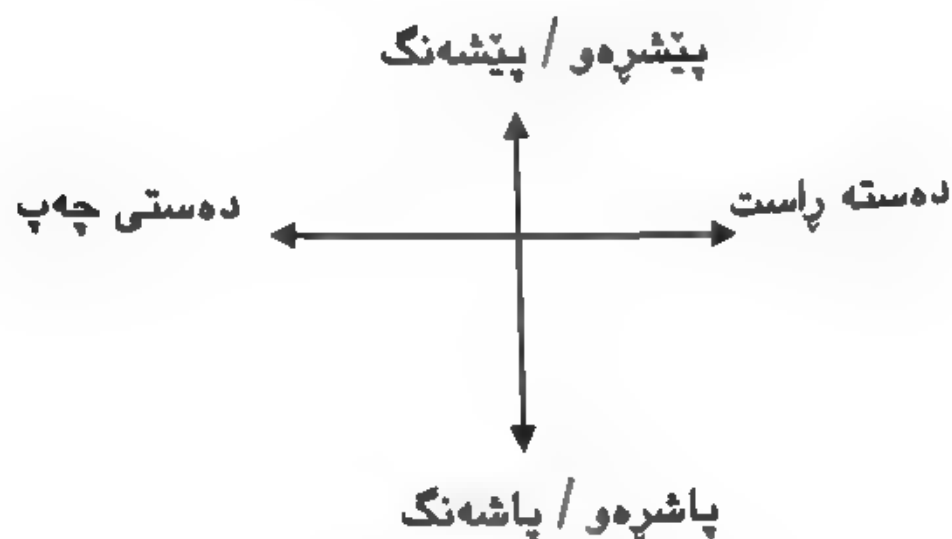
۱- چۆن مامەلە لەگەل پىكھاتەى پووى زەوى بكەين؟ چۆن
پەفتار بكەين لەگەل جوگرافىيائى سروشتى ناوچەكە تا بە تەۋاوى
بەكەلكى خۇمان بىت؟

۲- جۆرەكانى جموجۆل و ئاماژەكانى چىن؟

۳- لە چ جۆرە سوپايەك بترسىن؟ بۆچى؟

۴- سەرلەشكر چۆن مامەلە لەگەل سەربازەكانى بكات؟

تېيىنى: بە گوئىرەى دابەشكارى سون تزو دەبىت سوپا بكەينە
چوار پەل و دەبىت ھەر پەلىك سەركۆمەرى خۆى ھەبىت و ھەر
چوار سەركۆمەرەكەش لەلايەن سوپاسالارەۋە سەربەرشتى دەكرىن

پهراویزه کان:

- (۱) چاودیریکردنی جموجۆل و بزاوتی هیڙی دوزمن هر له دووره وه تاكو بارودۆخی ئهوان بزانی و شیتهلێ بکهین.
- (۲) نابیت له شکر به سهر بهزاییاندا تیپهر بیت چونکه سهرچاوهی ئاو و خۆراکی که مه به لکو له لیواری دۆلان نه م مه به سته دیته جی.
- (۳) مه به سته له شوینی بهرز لوتکهی شاخان نییه به لکو مه به سته سهرگرد و ته پۆلکه یه.
- (۴) چونکه ئاوی سازگاری نییه و بهزۆریش بهرئاوی سویر گۆپاییه و تهختاییه دوزمن به ئاسانی دهتوانیت زه فهرت پی ببات.
- (۵) له سالانی ۷۲۲-۷۶۶ پ. ز فهرمانپره وایی کردوه.
- (۶) مه به ستمان له شوینی تهندروست ناوچه یهکی وشک و خۆشه که نه خوشی تیدا بلکو نابیته وه نهک ناوچه یهکی شیدارو پیس که به هۆیه وه سهریازه کان نه خوش دهکه ون.
- (۷) پیکه و تن ده بیت به به لکه نامه ی مۆرکراو بیت ههروه ها گهرهنتی پابه ندبوونی ههردوو لای له گه ل بیت.
- (۸) ئه و دوو کاره نیشانه ی باریکی ئاسایی چونکه له کاتی ئاسایی ئه سپ و ولاغ گزۆگیا دهخۆن و سهریازانیش دانه ویله دهخۆن لی ئه گهر سهریاز ته مای گه پانه وهی نه بیت هه رچی لایهتی هه موی ده رخوا ردی خۆی و ئه سپه کانی ده دات .
- (۹) ئه گهر سوپایه ک که مارۆ بدریت سهر له شکر زوو زوو خه لات و بهخشیش ده به خشیته سهریازه کانی هه تا خۆ پاگرین و ترسیان

بره ویتته و بیر له یاخی بوون نه که نه وه . نه گهر سزادانیش پتر بوو
ترس و ناره حه تی دلی سهریازان ده کاته تاو .

(۱۰) ناردنی نیردراو مانای وایه دوژمن کزیووه و هیژی له بهر برپاوه
بۆیه ناگر به سستی ده ویت .

(۱۱) reinforcements واته :

سهریاز و چهك و كه ره سته ی جهنگی تازه ی نیردراو بۆ بنگه ی
سوپایی یا مهیدانی جهنگ بۆ به هیژکردنی نه و له شکره ی له ویتیه .

(۱۲) واته : نه گهر سهریاز و سهر له شکر بونه براده ر و ترسیان نه ما
نه و سهریازانه به که لکی شه پی نایه ن .

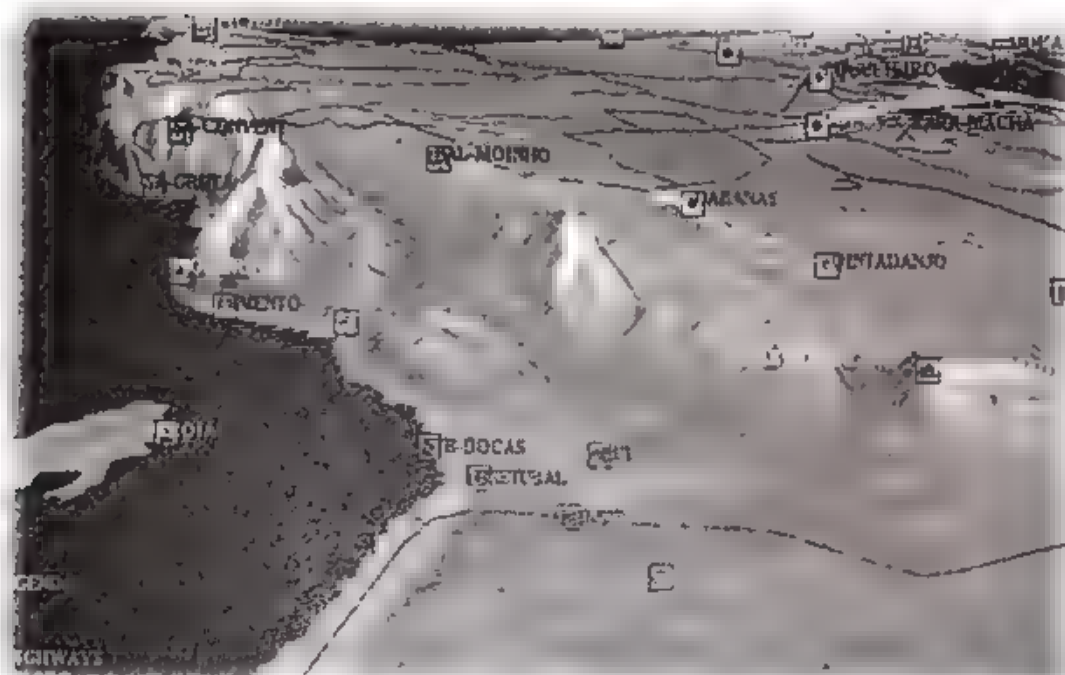
(۱۳) ملکه چی سهریازان له هه مبه ر فرمانه کانی نه و نه فسه ره ،
متمانای سهریازان به نه فسه ره که یان .

ده ستونسیکی کون به نیشانه ی چینی

به شئی دہیہ م

به رزو نزمی پووی زهوی

۱- سون ترو وتویه تی: ده توانین رووکاری زهوی یو شه شه به ش

دایه‌ش بکه‌ین:

- (۱) ناوچه‌ی به‌رده‌ست ^(۱)
- (۲) ناوچه‌ی پر مه‌ترسی ^(۲)
- (۳) نه و ناوچانه‌ی به‌دوات ده‌خن (ته‌ئخیرت ده‌که‌ن) ^(۳)
- (۴) پیچکه ته‌نگه‌به‌ره‌کان
- (۵) به‌رزاییه زۆر لیژّه‌کان

٦) شوینی زۆر دوور له دوژمن

٢- ئەو ناوچانەی کە هەردوو لایەنی شەپەرە کە دەتوانن بە ئاسانی پێیدا گوزەر بکەن پێیدەوتریت: ناوچەی بەردەست.

٣- سەبارەت بە سروشتی ئەو ناوچانەو، دەبێت تۆ پیش دوژمن ئەو ناوچانە داگیر بکە کە بەرز و بەرتاون. بە وردی و دریایی پارێزگاری لەو پێیه بکە کە لێیهو یارمەتیت پێدەگات. ئەوجا دەتوانن شەپەر بکەن و پارسەنگی هیز بە لای تۆوه دەبێت.

٤- ئەو ناوچانەی کە بە ئاسانی دەتوانن دەستیان لێ هەلبگرین و چۆلیان بکەن بەلام بە سەختی دەتوانن دەستیان بە سەر دا بگرینهو پێیان دەوتریت ناوچەی پرمەترسی.

٥- لەم چەشنە شوینانەدا، ئەگەر دوژمن خۆی ئامادەنەکردبوو، دەتوانیت یەكسەر هێرش بکەیتە سەر دوژمن و بیشکێنی. بەلام ئەگەر دوژمن خۆی بۆ هاتنت ئامادەکرد بوو ئەوا تۆ ناتوانیت شکست بەو دوژمنە بهینیت. دواي ئەوه به هیچ شیوهیهك ناتوانی پاشەكشی بکەیت و بەلایەکی ناگەهان یەخت پێدەگرێ.

٦- ئەگەر شوینە کە لەم چەشنە بوو هیچ کام لە دوو لایەنەکە، لە پیشپەرەوی یەكەم ناتوانن داگیری بکەن واتە ئەو ناوچانەی کە بەدوات دەخەن = الأرضي المعوقية^(٤) Temporized ground.

۷- له م جوړه شویناندا، هرچنده دوزمن بیه ویت فیلیکی
سهره نجر اکیښمان لیبکات^(۶) که چی وا باستره پیشپه وی نه که ین،
به لکو پاشه کشه بکه ین. به مشیوه یه بۆ هه لفریواندن دوزمن تاوه کو
به شیک له سوپاکه ی هه نگاو به ره و پیش بنین نه و جا کاتی گونجاوی
هیرشی نیمه دیته پیشه وه و پارسه نگی هیژ به لای نیمه ده که ویت .

۸- ده رباره ی پیچکه ته نکه به ره کان ، نه گهر توانیت هه ر زو
ده ستیان به سهردا بگریت نه و به و په پی هیژه وه بیانپاریزه و
چاوه پوانی هاتنی دوزمن بکه .

۹- نه گهر دوزمن ده ست پیشخه ری کرد له داگیرکردنی پیچکه یه ک
و نه و پیچکه یه ش سهر بازی لیبوو به دواياندا مه چوو به لام نه گهر باش
نه پاریزرا بوو به و پیچکه یه دا برۆ و سهریان له دوو بنی .

۱۰- سه باره ت به به رزاییه لیژه کان، نه گهر تو به پیش دوزمن
که و تبویه وه، له سهرت پیویسته شوینه به رز و به رتاوه کان داگیر بکه ی
و چاوه پوانی هاتنی دوزمن بکه یت^(۷).

۱۱- نه گهر دوزمن له پیشی تو (به رزاییه لیژه کانی) داگیر کرد بوو
به دواياندا مه برۆ به لکو پاشه کشه بکه و له هه ولای نه وه دابه فریویان
بده یت (تا بیته خواره وه) .

۱۲-ئەگەر زۆر لە دوژمن دور بوو، ھېزى ھەردوو لاتان پارسەنگ بوو، ئاسان نىيە شەپ بە دوژمن بفروشى و ھانىيان بەدەي، لەم حالەتەدا شەپ لە سودى تۆدا نىيە.

۱۳-ئەو شەش بنەمايە پەيوەستن بە پووکاری زەوييەو. ئەو سەرکردەيەي کە بەرپرسىاريەتي لە ئەستۆدايە لەسەري پئويستە بەجواني تاوتوييان بکات .

۱۴-ئىستاش (دئينه سەر باسى) شەش بەلای تر کە مەترسيان لیدەکريّت توشى سوپا ببن کە لە ھۆکارە سروشتيەکان پەيدا نابن بەلکو لەو ھەلەئە سەرچاوە دەگرن کە سەرکردە لييان بەرپرسىارە، ھەلەکانيش ئەمانەن :

۱. پراکردن، ھەلاتن

۲. ياخى بوون

۳. ھەرس ھيئان (لەبەر بى و دەيى)

۴. پوخان و فەوتان

۵. بى سەروبەرى

۶. بەپەلە کشانەوہ لە مەيدانى شەپ (خراب

شکان=Route)

۱۵- نه گەر هيژيكي سهربازي له گه ل هيژيكي تری ده هيڼدهی
خوی كه وته شه پړوه. له نه جامدا هر نه و هيژهی په كم ده دوی و
پاده كات (كه په كيك له و كيشانهی سهره وهی هه بيت).

۱۶- نه گەر سهربازه ئاساييه كان زوريش به هيژ بن به لام
نه فسه ره كانيان لاواز و بي تين بن نه و سهربازه كانيان ياخی ده بن.
به لام كاتيک نه فسه ره كان زور به هيژ بن و سهربازه ئاساييه كانيش
زور لاواز بن نه و له شكره هرهس ديتيت^(۷).

۱۷- نه گەر نه فسه ره بالاكان زور توپه و ياخی بوون. له كاتي
پووبه پووبونه وهی دوزمن په كم كهس نه و ان ده ست به ملنه دان
ده كهن، به پك و كينه وه به كه يفي خويان شه پ ده كهن، پيشی
نه وهی سهر كردهی گشتی سوپا فرمان به ده ست پيكردي
شه پكات. نه جامی نه و سوپا په ش پوخان و فو تانه .

۱۸- كاتيک سهر كردهی سوپا لاواز بوو، ده سته لاتيشی كه م بوه
و فرمانه كانی پوون و ئاشكرا نه بوون، وه له كاتي نه بونی نه رکی
دياريكراو بؤ نه فسه ران و سهربازه كانی، هره ها له كاتي به خشيني
پله سهربازيه كان به شيوه په كي له خوو هره مه كي، له نه جامدا
بيسه ر و به ريه كي ته و او له و سوپا په پوود دات .

۱۹- كاتيک سهر كرده نه توانيت هيژي دوزمن بخه ملتيت، هيژيكي
كه م و ناتوان به گز هيژيكي كه وړه و گران وه بني، ده سته په ك سهرباز

پووبه پووی دهسته یه کی به هیژتر بکات. جه نگاوه ره پاله وانه کان له
پیزی پیشه وه دانه نی نه نجامی نه و سوپایه پاشه کشه و شکانه ^(۸).

۲۰- نه مانه نه و حوت پیکه یه ن که به ره و شکست و هه ره ست
ده به ن. نه و سه رکرده یه ی که به رپر سیاریه تی له نه ستو گرتووه
له سه ری پیویسته زۆر به وریایی شروقه یان بکات.

۲۱- پیکوپیک و لات باشترین پشت و په نای سه ریازه. نه مانه
سیفه تی سه رکرده ی مه زنن: توانای مه زه نده کردنی هیژی دوژمن،
به رده ستکردنی هۆیه کانی سه رکه وتن به زیره کی و چاپوکی
خۆی، خه ملاندنی مه ترسی و دووری نیوان دوو سوپاکه.

۲۲- نه و که سه ی نه و شتانه ده زانییت و له شه پدا نه و زانیاریانه
ده کاته کردار سه رده که ویت. به لام نه و که سه ی که نه م زانیاریانه ی
نه بیت و کاریشیان پینه کات هه ر به دلنیا بیه وه ده شکیت.

۲۳- نه گهر (بۆت ده رکه وت) به ر نه نجامی شه په که هه ر سه رکه وتنه
نییدی له سه رت پیویسته شه په که ته واو بکه یت ته نانه ت نه گهر
پاشاش پیشگیریت لیبکات. نه گهر (دلنیا بویت) له شه په که شکست
ده هیئت له سه رت پیویسته ده ست هه لگری و شه ر نه که ی خۆ
نه گهر فه رمانی پاشاشی له سه ر بیت.

۲۴- نه و سه رکرده ی که پیشپه وی ده کات به بی نه وه ی حه زی
له ناوبانگ بیت و بی نه وه ی ترسی له ئابروچونی خۆی هه بیت

پاشه‌کشی ده‌کات، هه‌روه‌ها نه‌و سه‌رکرده‌یه‌ی ته‌نها بیر و هه‌زی
له‌سه‌ر نه‌وه‌یه که ولاته‌که‌ی خۆی بپاریزی و خه‌مه‌تی پاشایه‌که‌ی
خۆی بکات، نه‌و سه‌رکرده‌یه که وه‌ری به‌ه‌اداری شانشینه‌که‌یه‌تی.

۲۵- وه‌کو مندا له‌کانی خۆت سه‌یری سه‌ریازه‌کانت بکه. نه‌وجا
نه‌وانیش له‌ دوات نابنه‌وه نه‌گه‌ر بجیته ناو قولترین دۆل. وه‌کو
خۆشه‌ویستترین کۆپی خۆت سه‌یریان بکه، نه‌وجا نه‌وانیش هه‌تا
پوکیان له‌به‌ردا بیت له‌گه‌لت ده‌بن.

۲۶- به‌هه‌ر حال نه‌گه‌ر توۆ به‌خشنده بوویت و سه‌ریازه‌کانیشت
سنوری ده‌سه‌لاتی توۆیان نه‌زانی، نه‌گه‌ر توۆ دلنه‌رم بویت و
نه‌تده‌توانی فه‌رمانه‌کانی خۆت به‌ زۆر سه‌پینی. توانات نه‌بوو ئازاوه
و کیشمه‌ کیشم دابهرکینیتته‌وه، سه‌ریازه‌کانت ده‌بنه‌ مندا له‌ به‌ناز و
به‌ که‌لکی ئیشی پیاوان نایه‌ن.

۲۷- نه‌گه‌ر بزانیان سه‌ریازه‌کانمان ئاماده‌ی هه‌رش بردن
وناگاشمان له‌وه نه‌بوو دۆژمن لاوازه نه‌و کاته نیوه‌ی پێگای
سه‌رکه‌وتنمان بپه‌وه.

۲۸- نه‌گه‌ر زانیان دۆژمن لاوازه و بی ئاگاش بوین له‌وه‌ی که
سه‌ریازه‌کانمان ئاماده‌ی حاله‌تی شه‌رپه‌نین به‌ هه‌مان شیوه‌ ته‌نها
نیوه‌ی پێی سه‌رکه‌وتنمان بپه‌وه.

۲۹-ئەگەر سوپاي دوزمن درزي تىكەوتبۇو، سەربازەكانى
ئىمەش ئامادەي ھېرش بوون بەلام شارەزاي پووكارى سىروشتى
زەوى نەبوون ھىشتا شەپ لە سودى ئىمەدا نىيە و نىوہى ھەلى
سەركەوتنمان ھەيە.

۳۰-بەم شىوہىە سەربازى بە ئەزمون ھەتا نەكەويتە ناو شەپى
سەرى لى ناشىويى و ناحەپەسى. ھەتا سەربازگەكەي بەجىنەھىلپىت و
بەرەوشەپ نەچىت ھىچ زەرەرەك ناكات.

۳۱-لىرەدا وتەيەكى بەپىز ھەيە دەلىت: ئەگەر خوت و
دوزمنەكەت ناسى گومانەت لە سەركەوتن نەبىت، ئەگەر ئاگات لە
ئاسمان (ئاو و ھەوا) و زەوى (مەيدانى شەپ) ھەبوو ئەوا سەركەوتن
بە تەواوى بوۆ توۋيە.

بژاره‌ی به‌شی ده‌یه‌م:

ئەم بەشە باسی پێکھاتە‌ی پووی زەوی دەکات (له‌ به‌ندی ١ - ١٣).
پاشان دێته‌ سه‌ریاسی ئەو شەش به‌لایه‌ی که‌ توشی له‌شکر ده‌بن
(له‌ به‌ندی ١٤ - ٢٠). به‌نده‌کانی دوا‌یی تا کوتایی هه‌ندی ئامۆژگاری
جو‌راوجو‌ر له‌ خو‌ ده‌گریت.

په‌راویزه‌کان:

(١) ناوچه‌ی به‌رده‌ست: ئەو ناوچانه‌ن که‌ پێ و پێبازیان هه‌یه‌ و
گواستنه‌وه‌ و گه‌یاندن به‌ ئاسانی تیایاندا نه‌ه‌نجام ده‌درێ.

(٢) ئەو ناوچانه‌ن که‌ پێن له‌ ته‌له‌که‌ و داوی دوژمن، بۆسه‌ و شارگه‌ی
زۆری تیدا دانراوه‌.

(٣) ئەو ناوچانه‌ن که‌ چپو پێن و به‌ربه‌ستی زۆریان تیدایه‌ که‌ ده‌بنه
له‌مبه‌ر له‌ هه‌مبه‌ر زوو تپه‌رپون پێیاندا .

(٤) هه‌یج کام له‌ دوو لایه‌نه‌که‌ ناتوانن ناوچه‌ی پێ مه‌ترسی داگیر بکه‌ن؟
چونکه‌ هه‌ر به‌کێکیان چاوه‌پێی هه‌نگاو نانی لایه‌نه‌که‌ی تره‌ به‌مجۆره‌
هه‌ردوو لایه‌ن جو‌له‌ ناکه‌ن و کاتیکی زۆر به‌ فێرۆ ده‌پوات .

(٥) فێلی سه‌یر نه‌وه‌یه‌ که‌ دوژمن وا پیشان ده‌دات که‌ پاشه‌کشی
ده‌کات به‌لام به‌س بۆ فێل و چه‌واشه‌ واده‌کات .

(۶) داگیرکردنی به رزاییه لیژده کان زۆر سهخته و زۆریش به سوده،
 بۆچی سهخته؟ چونکه به ئاسانی ناتوانیت داگیریان بکهی ههتا نه خشه
 پلانی دوژمن نه زانیت. ههروهها زۆر به سوده؟ چونکه پتی قهه پالان
 ده پروانیت نه زمه لان و به ئاسانی ده توانیت له دوژمن بروانیت.

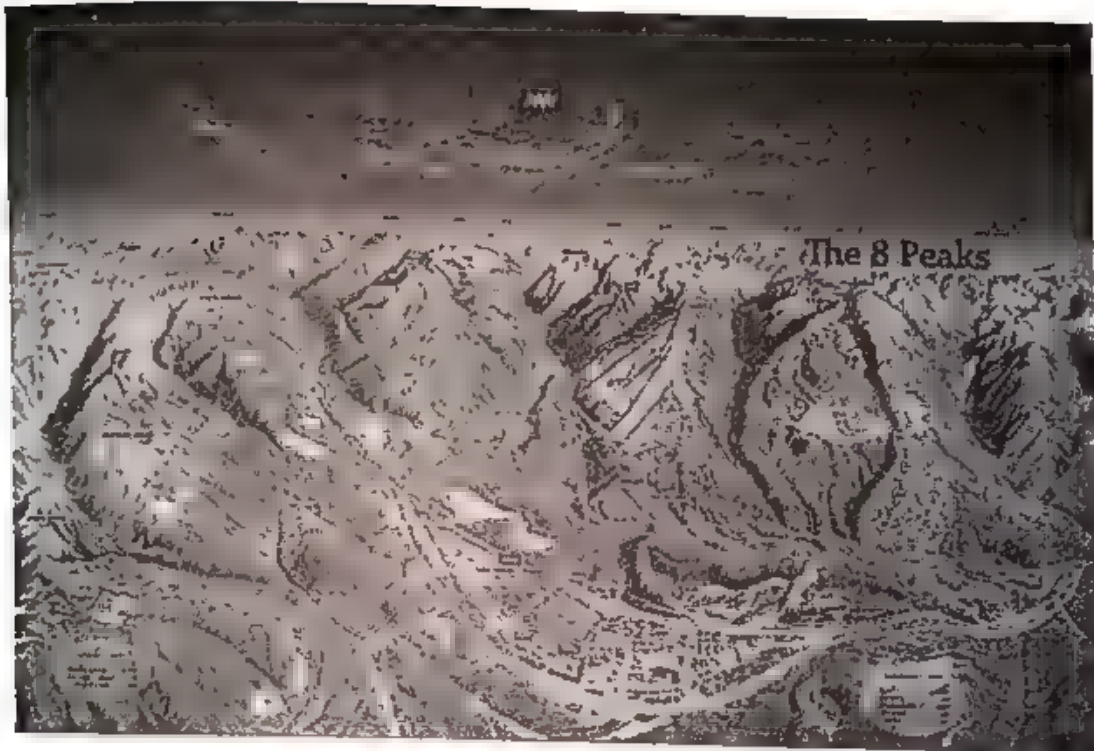
(۷) نهفسه ری به هیز زۆر پاله په ستو ده خاته سه ره ریزی بی هیز تا
 پیشپه وهی بکات. خو نهو جوړه سه بازانهش ناتوانن ههنگاو بنین له وانهیه
 هه ره نهوین تا وایان لی دیت وهکو میگل پاده کهن و به لبه له یه ک دروست
 ده کهن .

(۸) نه گه ره جهنگاوه ره پاله وانه کان له ریزی پیشپه وهی سوپا دابینیت
 ودهی سه ریزان بهرز ده بیته وه و هیزی دلی سه ریزانی دوژمن له کهمی
 ده دات .

به‌شی یازده‌هه‌م

تۆ‌هه‌ریم^(۱)

۱- سون تزو وتویه‌تی: هونه‌ری شه‌ر نو جۆر هه‌ریمی جیاواز
ده‌ستنیشان ده‌کات:

۱- هه‌ریمی به‌ره‌ه‌لا

۲- هه‌ریمی گونجاو و ئاسان

۳- هه‌ریمی به‌کیشه و به‌لا

۴- هه‌ریمی کراوه

۵- هه‌ریمی پیتی خیرای یه‌کترب

۶- ھەريىمى ھەترسىدار

۷- ھەريىمى سەخت

۸- ھەريىمى دەۋردراۋ

۹- ھەريىمى بىي ھىۋايى

۲- ئەگەر سەرگىردە لەسەر خاكى خۆي و لە ھەريىمى خۆيدا شەپ
بكات ئەو لە ھەريىمى بەرھەلا شەپ دەكات ^(۳).

۳- كاتىك سەرگىردە ھەندى چۆتە ناو خاكى دوزمن بەلام زۆر بېرى
نەكردوۋە بەشۈيىنى ئەو شەپ دەۋترىت: ھەريىمى گونجاۋ و ئاسان ^(۴)

۴- ئەو ناۋچەي كە لە سودى ھەردوۋ لايەنى شەپكە ھەلكەۋتوۋە
ھەريىمىكى بە كىشەۋ بەلايە .

۵- ئەو شۈيىنەي كە ھەردوۋ سوپا بە ئاسانى دەتوانن تىيدا
جموجۆل بكن ھەريىمى كراۋەيە .

۶- ھەريىمى پىي بەيەكگە يىشتوۋ : ئەو ناۋچەيە يە كە پىي سى
ولاتى تىخوب (ھاۋسنور) پىيدا تىپەر دەبىت لەبەرئەۋە ئەو كەسەي
كە يەكەمىن جار دەست بەسەر ئەو ھەريىمەدا بگىرئ ئەۋا بەشى زۆرى
ولاتەكە بۇ خۆي داگىر دەكات .

۷- کاتیک سوپایه ک له ناو جه رگه ی ولاتی دوزمن، چنده ها شاری به هیژ و پته وی له دواي خوی به جیهیشت (و داگیری نه کردن) به و هریمه ده لاین هریمی مه ترسیدار^(۱).

۸- ناوچه ی دارستانی شاخوی، هوراز و نشیوی سهخت، زه لکاو و زۆنگاو — هروه ها مهر شوینیکی ولات که گه ران و سوران تیدا زه حمهت و ناخوش بیّت پیی دهوتریت هریمی سهخت.

۹- نه و ناوچانه ی که تنها له ریچکه و تهنگه بهروه دهتوانین بیانگه یی. هروه ها تنها له ریچکه ی پیچاوپیچه وه دهتوانین پاشه کشه بکهین، به جۆریک که دوزمن به ژماره یه کی که می سه ربازان بتوانیت زۆربه ی سوپاکه ی نیمه هرهس پیبهینیت، پیی دهوتریت هریمی ده وردراو.

۱۰- هریمی بی هیوایی نه و ناوچه یه که دواي شه ریکی گران و بی دواکه وتن دهتوانین لیی دهر باز ببین .

۱۱- له هریمی به ره لادا شه پ مه که . له هریمی گونجاو و ئاسان پامه وهسته . له هریمی به کیشه و بیشه دا هیژ سه مه که .

۱۲- له هریمی کراوه دا ریگه ی دوزمن مه گره . له هریمی پیی یه کترپ له گه ل هاوپه یمانان دهست تیکه ل بکه .

۱۳- له هریمی مهترسیداردا تالانی و دهستکهوت کۆبکهوه^(۹). له هریمی سهختدا بهردهوام به له پۆیشتن .

۱۴- له هریمی دهوردراو دهبیئت پهنا ببهیته بهر فرت و فیل. له هریمی بی هیواییدا شهپ بکه^(۱۰).

۱۵- له سهردهمانی زوو نهو کهسانه ی کارامه و زیرهک بون دهیانزانی چۆن پیشهنگ و پاشپهوی سوپای دوژمن لهیهکتری دابپن، تاکو یه که گه وده و بچوکهکانی سوپا له یارمهتی یهکتردا نهبن، تا سهربازه پالنهوانهکان نهتوانن سهربازه لاواز و بهزۆر هینراوهکان پزگار بکهن. ههروهها نهیاندههیشت نهفسهههکان سهربازانی خۆیان کۆبکهنهوه.

۱۶- خو نهگه سهربازانی دوژمن یهکگرتوو بان نهوا (سههکردهکانی پیشان) دهیانتهوانی ئاژاوهیان له ناو دروست بکهن.

۱۷- نهگه پیشپهوی له سود و کهلکی نهواندا بوایه پیشپهوییان دهکرد. لی نهگه روا نهبوایه ههه له جی خۆیان جولهیان نهدهکرد .

۱۸- نهگه یهکی پرسیار بکات ! چۆن پهفتار لهگه سوپایهکی مهزنی دوژمن بکهین که پیزه تۆکههکانیان واخهههکه هیرش دهکهن؟ منیش دهلیم: کهمارۆی نهو شته بده که دوژمن زۆر به گرینگی دهزانیت نهوجا دوژمنیش بهخۆی دهکهوێته بن دهستی تو و گوپراهلی داخوازییهکانی تو دهبیئت.

۱۹- خىرايى بىچىنەي سەرەكى شەرە، سود لە ئائىمادەيى دوژمن
وەرېگرە. پىڭگەيەكى ئاوا بگرە بەر كە ھەرگىز پىشېبىنى نەكرابىت.
لەو شوپنەو ھىرش بگە كە پاسەوانى نەبىت .

۲۰- ئەمانەي خوارەو ھەندى بىنەمان كە پىويستە ھەموو
ھىزىكى شەرپەر بە گرېنگىيەو لىيان بېوانن. ھەرچەندە ھىزەكانى
تۆ بۆ ئاوجەرگەي ولاىتى دوژمن لە پىشپەوي دابىن ئەوئەندە زياتر
سەربازەكانت يەكگرتوو و يەك دەست دەبن. ئا بەم شىوئەيە
دوژمنان ناتوانن لە دژى تۆدا بەرەقانى بگەن .

۲۱- ئەو شوپنە داگىر بگە كە بە پىت و بەرھەمن تاكو خواردنى
سوپاكەت مسۆگەر بگەيت.

۲۲- ئاگاداربە ! لە (ژيان) خوشى و ئاسودەيى سەربازەكانت
بگۆلەو^(۷). لە تواناي خويان زياتر ئەركيان پىمەسپىرە. تىن و
وزەي خۆت كۆبكەو و ھىزو تواناي خۆت بۆ (پۆژى پەش)
ھەلبگرە. بە بەردەوامى جولە بە سوپاكەت بگە و نەخشە و پلانى
ئەوا دابىن (شەيتانىش سەرى لىدەرناكا) شاراوە بن و كەس لىي
تىنەگا.

۲۳- سەربازەكانت بخەرە شوپىنىكى ئاوا كە نەتوانن پىشت
ھەلگەن و پاگەن با مردنيان لە ھەلاتن لا چاتر بىت. ئەگەر
سەربازەكانت پووبەپووي مردن بونەو دەشى ھەموو جۆرە

سەرکەوتنىڭ بەدەست بەيىنن. ئەو كاتە ئەفسەران و سەربازانىش
ئەو پەرى تواناي خۇيان دەخەنە كار .

۲۴- سەرباز لەكاتى ئاتومىدىدا ھەست بەترس ناكات، ئەگەر ھېچ
شۇيىنى بۇ پاكردن نەبىت. ئەوجا سەربازەكان لە شۇيىنەكانى خۇيان
چەسپاۋ دەبن و پاناكەن. ئەگەر سەربازان لە ولاتى دوژمن بوون ئەوا
پىزەكانيان بە پتەوى نیشان دەدەن خۆ ئەگەر ھېچ يارمەتیشيان بۇ
نەچىت ئەوا ھەر بەجدى شەپ دەكەن .

۲۵- بەمشىۋەيە(سەربازان) بى ئەۋەى چاۋەپوانى فرمان پىكردن
بن ئامادەن گيانى خۇيان بىەخشن. بى پىۋتن داخۋازى و ويستەكانت
جىبەجى دەكەن بە بى ھېچ دوو دلىيەك، دلسۆز و ۋەفادار دەبن. بەم
شىۋەيە دەتوانرىت برۋايان پىبكرىت .

۲۶- مەھىلە ھەۋالى خراپ بلاۋبىيىتەۋە، ھەموو گومانىكى پرۋپوچ
ۋەلا بنى تا ئەو كاتەى مردن بە خۇى دىت، پىۋيست ناكات لە ھېچ
كارەساتىك بترسىن^(۸) .

۲۷- ئەگەر سەربازەكانت زۆر گوى بە پارەۋپول نادەن ماناي
ئەۋە نىيە ھەزىيان لە دەۋلەمەندى نىيە. ئەگەر تەمەنيان كورە و
زۆر نازىين لەبەرئەۋە نىيە مەيليان لە ژيانىكى درىژ نىيە^(۹) .

۲۸- لەو پۇژەى كە فرمانى شەپ دەردەچىت لەۋانەيە
سەربازەكانت دەست بە گريان بكەن، ئا لەو كاتەى سەربازەكانت

فرمیسکه کانیان دەوهرینن و بەسەر گۆنایاندا دیتە خواری هەتا جل
و بەرگیان تەر دەبی^(۱۰)، لی له مەیدانی شەپۆ ببینە چۆن وەکو
چوان چوو و تساو کوئی^(۱۱) مەردایەتی و ئازایەتی پیشان دەدەن.

۲۹- ئۆینبازی کارامە هەر لە ماری شوای جان^(۱۲) دەچیت . شوای
جان جۆرە ماریکە لە چیاکانی شانج هەیه . کەتۆ دەتەوێت سەری
پان بکەیتەو . ئەو بە کلکی پەلامارت دەدا ئەگەر تۆ لە کلکی بدە
ئەو بە سەری پەلامارت دەدات. تۆ لە کەمەری بدە، ئەو بە سەر و کلکی
پەلامارت دەدات .

۳۰- ئەگەر پرسیارم لێیکەیت ئەری ئیمەش دەتوانین سوپاکەمان
وەکو ماری شوای جان لێیکەین؟ پێت دەلێم : بەلێ چونکە ئەگەر
سەربازانی وو سەربازانی یوو کە دوژمنی یەکتەر بەهەمان کەشتی لە
پووباریک بپەرنەوێت توشی زریان و گێژەلوکە بوون هەندیکیان
دەستی یارمەتی بۆ هەندیکێ تریان درێژ دەکەن وەکو چۆن دەستی
چەپ یارمەتی دەستی راست دەدات^(۱۳).

۳۱- به ستنه وهی ئه سپه کان به س نییه تا متمانه بکهین که
هه ئنایه ن له قور چه قاندنی چه رخی گالیسه کانیش به س نییه بۆ
دنیاییمان که سهربازه کانمان پاناکن^(۱۴).

۳۲- بۆ سهرپه رشتی سوپایه ك بنچینهیه ك ههیه ئه ویش ئه وهیه که
ستانداردیکی ئازایه تی وا دابنئی که زۆریه ی (سهربازانی سوپاکه)
پیویسته بیگه نی .

۳۳- چۆن ده توانین ئه و په ری سود له به هیز و لاواز وه ریکرین ؟
باش مامه له کردن له و هه ریمه ی که تییدای ئه و پرسه یه کلایی
ده کاته وه^(۱۵).

۳۴- سوپاسالاری کارامه به جورئ سهرپهرشتی سوپاکهی دهکات وهك بلیی تاکه سهریازیکه له بهر دهستی خۆیهتی دهتوانئ جولەیان پیبکات جا بیهوی یان نهیهوی.

۳۵- کاری سوپاسالار نهوهیه که دهبیئت هیمن و لهسهرخو بیئت و نهئینییهکانی خوی بپاریزیئ. ههروهها کهسیکی بهشهرهف و سهر راست و دادپهروهه بیئت. ئابهه جوره دهتوانئ یهکییتی پیزهکانی بپاریزیئ.

۳۶- لهسهر(سوپاسالار) پیویسته نهفسهران و سهربازهکان به راپورتی ههله وشتی پوهلهتی سهرسام بکات ئا بهه شیوهیه بیانخاته بیتاگاییهکی تهواو^(۱۶).

۳۷- (سوپاسالاری ژیر) بههوی گۆرانکاری له پیکخستن وپلانهکانی^(۱۷) وا له دوژمن دهکات که ههرگیز زانیاری تهواوی بهردهست نهبیئت. راگواستنی بنکه سهریازیهکان و گرتنه بهری پئی به پیچ و پهنا وا له دوژمن دهکات که نهتوانیئت پیشبینی مه بهستهکانی نهو (سهرلهشکره) بکات.

۳۸- لهکاتی ناخۆشی و نههامهتی دهبیئت سوپاسالار وهکو کهسیک رهفتار بکات که به بهرزیاییهك سهرکهوتوووه دواتر په یژهکهی وهلاناوه ههروهها سهربازهکانیش بیاته ناو جهرگهی ولاتی دوژمن پیش نهوهی دهستهکهی خوی ئاشکرا بکات^(۱۸).

۳۹- لە و کاتە نەگبەتەدا بە لە مەکان دەسوتینیت و تاو و

هەربارەکان تێک و پێک دەشکێنیت وەک شوانێک کە مێگە لە مەرێک

پادەدات ئەو ها سەربازەکانی بەپێشە خۆی بدات بۆ ئەو هی کەس

بزانیت ئاخۆ بۆ کوی دەپۆن؟

۴۰- هەر لە کارەکانی سوپاسالار ئەو هیە کە سەربازەکانی

کۆبکاتەو و بە جوانی پزیزان بکات تا بەرەنگاری دوژمنیان بکات.^(۹)

۴۱- پێوانە هەمەچەشنەکان لە گەڵ نۆ هەریمەکی زەوی

گونجاون. ئاخۆ باری تاکتیکی هێرش بردن یان بەرگری تا چ پادەیهک

گونجاو؟ هەر و ها یاسا بنجییهکانی سروشتی مڕۆڤ. ئەو شتانە

ئەو دەهینن گفتوگۆیان لە بارەو بەکریت.

٤٢- له و کاتهیدا که کهوتیته ناو خاکی دوژمن (ولاتی دوژمنت داگیر کرد) یاسای گشتی سهربازی ده‌لټ: هه‌تا ناوجهرگی ولاته که پامه‌وه‌سته چونکه یه‌کی‌تی پیزه‌کانی سوپاکه‌ت پته‌وتر ده‌بی‌ت به‌لام نه‌گه‌ر هه‌ر تۆزی ولاتی دوژمنت لی بنیشیت و هیچی تر نه‌وا باوک کۆری خۆی له ناو سوپاکه‌ت ناناسیت‌وه.

٤٣- نه‌گه‌ر له‌نیشتمانه‌که‌ی خۆت دوور کهوتیت‌وه و سوپاکه‌ت له‌خاکی خۆیدا نه‌ما نه‌وا تۆ کهوتیته ناو هه‌ری‌می شلوق^(٣٠). نه‌گه‌ر له هه‌ر چوار لاهه‌ پټ‌گای په‌یوه‌ندی هه‌بوو نه‌وا تۆ له هه‌ری‌می پټ‌گای خیرای یه‌ک‌تر ب‌ر‌دایت.

٤٤- کاتی‌ک پټ‌ش‌ره‌وی تۆ که‌ی‌شته ناوجهرگی ولاتی‌ک نه‌وا تۆ له هه‌ری‌می مه‌ترسیدار دایت، له‌و کاته‌ی هه‌ر ب‌ر‌ۆکه‌ک پټ ته‌ی کرد‌بی‌ت (بۆ ناو خاکی دوژمن) نه‌و شوینه هه‌ری‌می گونجاو و ئاسانه.

٤٥- نه‌گه‌ر که‌لاتی دوژمن که‌وت‌بووه پ‌شتی سوپاکه‌ت و پټ‌چه‌ی ته‌نگه‌به‌ریش‌ت له پټ‌ش بوون نه‌وا تۆ له هه‌ری‌می ده‌وره‌دراو دایت، نه‌گه‌ر هیچ شوینی‌کت بۆ دال‌ده و په‌نا نه‌بی‌ت نه‌وا هه‌ری‌می بی هیواییه.

٤٦- هه‌ر بۆیه له هه‌ری‌می بی هیوایی سهربازه‌کان هان‌ده‌ده‌م و به‌یه‌ک هه‌ل‌و‌ی‌ست ده‌یان‌خه‌مه‌ جو‌له‌وه. ده‌بی‌ت له هه‌ری‌می گونجاو و

ئاسان پىداگىرى لەسەر پەيوەندى پتەو بىكەمەوہ لەنىوان ھەموو
يەكە و دەستەكانى (پاست، چەپ) سوپاكەم.

٤٧- لە ھەريئى بەكىشە و بەلا پەلەپەل لە پاشرەوى سوپاكەم
دەكەم^(٢١).

٤٨- لە ھەريئى كراوہدا چاويكەم ھەر لەبەرەفانىيە. لە ھەريئى
يەكتر بېرو خىرا لەگەل (ھاوسنوران) ھاوپەيمانى وريكەوتنەكانم
بەھيزدەكەم.

٤٩- لە ھەريئى مەترسیداردا ھەولەدەم بەتەواوى لەو پيئە
دنيايم (كە پىگايەكە ناگيريت) كە ئازوخەى ليئەوہ پيئەگات. لە
ھەريئى سەختدا بەردەوام دەبم لەپويشتن بە ريگەدا.

٥٠- لە ھەريئى دەوردراو ھەموو پيئەكى پاشەكشى دەگرم^(٢٢).
لە ھەريئى بىي ھىواييدا بەسەربازەكانم پادەگەيەنم بىي ئوميد بن
لەزيان و ھەولئى پزگاربوون نەدەن.

٥١- ھەر سەروشتى سەرباز وایە ئەوپەرى توانای خۆى دەخاتە
گەر كاتيك گەمارۆى دراييت. لەو كاتەى دەستەوہستانە لە يارمەتى
خۆى، زۆر بەتوندى دەجەنگيت. ھەر كە (سەرباز) كەوتە ناومەترسيەوہ
بىي يەك و دوو گوپرايەل و ملكەچ دەبييت.

۵۲- نابیت هاوپه یمانی له گەل ئەو میرانەى هاو سنور بکەین هەتا
 بەتەواوی شارەزای پلان و مەبەستەکانیان نەبین. ئێمە هەرگیز بۆ
 سەرکردایەتى سوپایەك ناشیین هەتا ناشنای پوکارى (سروشتى)
 ولاتەكە نەبین. هەر بەشاخ و داخ و دارستان و چال و چۆل و هەردازو
 نشیو زەلکار و زۆنگاوەو. ناتوانین ئەو بارە سروشتییەش بۆ
 کەلکی خۆمان بەکار بهێنین هەتا چاوساغی ناوچەكە پێبەریمان
 نەکەن.

۵۳- نابیت سەرکردەى سوپا هیچ کام لەو چوار پێنج بنەمایانەى
 خوارەو پەشت گوی بخت.

۵۴- کاتیك سەر لەشكرێك هێرش دەكاته سەر ولاتیكى بەهێز،
 سەرکردایەتى و مەردایەتى ئەو سەرلەشكرە وەها خۆی دەردەخات
 كە هێزی دوژمن فرسەتى گەردبۆنەوێ نەبێت. تۆوى ترس لە دلى

دوژمن و هاوپه‌يمانه‌كانيش ده‌چيننيت و ناهيلايت يه‌كبگرن له‌دږي
نه‌و^(۳۳).

۵۵- (سه‌رله‌شكر) نابيت به‌ته‌نگ نه‌وه‌ بيت كه‌ هاوپه‌يمانى له‌گه‌ل
هه‌موو چه‌شنه‌ ولاتيك ببه‌ستيت نه‌ خه‌ريكى نه‌وه‌يه‌ ولاتانى تر به‌هيز
بكات. نه‌و سه‌ر له‌شكره‌ خه‌ريكى جيبه‌جيكردنى نه‌خشه‌و پلانى
خويه‌تى وا ده‌كات كه‌سام و هه‌يبه‌تى له‌دلیدوژمندا هه‌بيت. به‌م
شيوه‌يه‌ ده‌توانيت شاره‌كانى دوژمن داگير بكات و ته‌خت و تاراجيان
ويړان بكات.

۵۶- به‌بى په‌چاو‌كردنى ياسا و پيسا خه‌لات و پاداشت ببه‌خشه،
به‌بى گويدانه‌ پلانى رابردوو فەرمان ده‌ريكه‌. نا به‌م جوړه‌ ده‌توانيت
سه‌رپه‌رشتى سوپا‌يه‌ك بكه‌يت وه‌كو نه‌وه‌ى لپسراوى يه‌ك سه‌رباز
بيت^(۳۴).

۵۷- كارو كرده‌وه‌ى خوت پووبه‌پووى سه‌ربازه‌كانت بكه‌وه، به‌لام
هه‌رگيز پريگه‌ نه‌ده‌يت كه‌ پلان و مه‌به‌ستت بزانن. نه‌گه‌ر به‌رته‌نجامى
برپاره‌كانت نوميدبه‌خشبوون (به‌رته‌نجامه‌كه‌) بى هه‌موو سه‌ربازه‌كان
ناشكرا بكه‌. خو نه‌گه‌ر حاله‌ته‌كه‌ ناهه‌موار و ليل بوو هه‌ر هيچ به
كه‌س مه‌لى.

۵۸- سوپاكه‌ت ببه‌ شوينيكى مه‌ترسيدار تا به‌چاكى ده‌رباز بن.
به‌ره‌و جه‌رگه‌ى بى نوميديان ببه‌ تاكو به‌سه‌لامه‌تى لى ده‌رېچن.

۵۹- ھەر بەرپاستى وايە كاتىك سوپايەك بگەويىتە ناو گىژاوى
مەترسى ئەوجا دەتوانىت گورزى گران بوەشىنىت و سەرگەوتن
بەدەست بەينى.

۶۰- (ئەو كاتە دەتوانىن) لەجەنگدا سەرگەوتن بەدەست بەينى
كەبە وريايىيەو خۇمان بۇ پلان ومەبەستى دوژمن رىكخستىت.

۶۱- ئەگەر سوربوين لەسەر گەمارۇدانى دوژمن (ئەوا
سەردەكەوين) و ھەر لەدوور پا دەتوانىين سەر لەشكرى دوژمن
بكوژين.

۶۲- بەوكارە دەوترىت دەستخستنى شتىك بەھوى زۇرزانى
خۆتەو.

٦٣- هر له و پۆژهي كه فرماني شهر كردن دهرده كهيت پيگاكاني
سهر سنور دابخه و تۆماره فهرميه كان له ناو بيه و هاتووچۆي ههيت
نهينييه كان رابگره^(٢٥).

٦٤- له ناو هوئي نهنجومهني شهر به زهبر به تاكو بتواني به سهر
بارودوخه كه دا زال بيت.

٦٥- نهگر دوژمن دهرچه و دهر وازه يه كي به كراوه يي به جيتهشت
بوو هر به په له ليي برۆ ژوورئ.

٦٦- دهست به سهر نهو شته ي دوژمن دابگره كه نهو به گرنكي
دهزانييت و زۆر به چاكي نهخشه بۆ هاتني دوژمن دابني كه دهگاته
شهرگه.

٦٧- به پي پيساي سهربازيي به پيدا برۆ هه ميشه خۆت بۆ شهر ي
يه كلاكه ره وه ي دوژمن پيگ و ئاماده بكه^(٢٦).

٦٨- له سهره تادا وهكو كچيكي شهرمن خۆت نيشان بده ههتا
دوژمن ههليكت ده داتي نهوجا وهكو كه رويشكي خوشبهز هه له متيان
بۆ بيه، جا دوژمن كاتي نه وه ي نامينييت و درهنگ دهكه وي
له بهر هنگاري تۆدا.

تييبيني: له بهر دوورودريژي نه م به شه پوخته ي نه م به شه مان
فه رامۆش كرد.

په راویزه کان:

(۱) له م به شه دا سون ترو باسی تو بارودڅی شه پ دهکات که په یوه سستی کردوون به پووکاری زهوی و بۆ چەند هەریمیک دابهشی کردوون .

(۲) به و هەریمه دهوتریت به رهه لا چونکه سەربازان له مال و حالی خوځیان نزیکن دهتوانن هەر به ئاسانی به مالی خوځیان پابگن که وایی له شه پ سارد دهنه وه و ههروادهکی له بهرچاوان بز دهن .

(۳) به و جوړه شوینه دهلین ئاسان چونکه هەر به سینایی دهتوانین پاشهکشه بکهین و بۆی دهرچین .

(۴) که سوپا به و خاله گهشت که وتوته شوینیکی مهترسیدار ده بیت له خوځی وریا بیت .

(۵) هەریمی مهترسیدار له بهندی (۷) باس کراوه، به لام نه و بهنده دژی پړسا په وشته کانه چونکه تو له ناو خاکی دوژمن دا بیت هەرگیز شیاو نییه دهست به جهردهیی و پړگری بکهیت، به لکو نه رم و نیانی تو ده بی و له خه لکی بکات بیته ناو پیزه کانی تو و په گه ل تو بکهون .

(۶) چونکه شه پ له شوینی بی هیوایی و له سەرباز دهکات به هه موو هیزو توانای شه پ بکات تا نه ستیره ی به ختی له ئاسو دهرکهوی .

(۷) مەبەست لىي: نەرم و نىان بە و تىر و پريان بگە. لە كاتى
نەخۇشى و برىندارى چارەسەرى بە پەلەيان بۆ پەيدا بگە و لە غەمیاندا
بە. با چا و لە دەستى كەس نەبن و زەبون نەبن .

(۸) نابىت سەركرده بهيليت ئەفسانەى بى بنەما بالوبىتتەوہ چونكە
مەندى ئەفسانە و چىرۆكى مەلبەستە بىھىوایی و ترس و بىم دروست
دەكەن. مەروەھا نابىت سەركرده لىبگەپى جادوو و ئەستىرەگەرى و
بەخت گرتەوہ لە نىوان سەريازان سەرھەلبدات. چونكە لە و كاتە ھىزى
عەقل و ژىرى دەوہستىت.

(۹) كەواتە سەرياز پىش ئەوہى سەرياز بىت مەوىكى ئاسايە ھەزى
لە تەمەنىكى پىر فەپ و پىتە مەروەھا ھەزى لە پەنگ و خەملى ژيانە .

(۱۰) ئەو فرمىسكانە ئامازەى دىسۆزى و ھىمەتى سەريازانە.

(۱۱) چوان چوو و تسا و كوئى: دوو جەنگاوەرى ھاودەمى سون
تزو بون.

(۱۲) شوای جان: ئەم وشە چىنىيە واتە خىرا و لە پىر. ئەم جۆرە
مارەش چونكە ئەم سىفەتانەى لەكاتى پەلەمار تىدايە بۆيە ئەم ناوہى
بەسەردا بپاوە. لەم سەردەمەى ئىستا ھاو واتاى موناوہرەى شەپە .

(۱۳) واتە: ئەگەر دوو سوپاى نەياری يەكتر توشى مەترسىيەك بن
يارمەتى يەكتر دەدەن و دەستبارى يەكتر دەكەن ئەدى چۆن بەشەكانى
سوپايەك كە ھەمان ئامانج و خواستيان ھەيە يارمەتى يەكتر نادەن؟

چەندەھا سوپا بەھۆی پچپانی پەيوەندی لە نێوانیاندا قوشی ھەرەس
بوون .

(۱۴) ئەسپ ھۆی پاکردنی سەربازان بوو لەسەردەمی سون تزدادا.
کەواتە بە پیتی بوچونی سون تزدو ئەوھى وا لە سەرباز دەکات پانەکات
بیروباوەرپێکی پتەو و پابەندی ئەو بە بەرنامە و پەوتی شەپەکە.

(۱۵) سون مەبەستی ئەوھى: کە ھێزی لاواز لەو شوینانە جیگیربکەین
کە شوینێکی پارێزراو و تۆکمە بن کە ئەگەری شەپیش لێیان کەم بێ وە
کەسانی بەھێز لەو شوینانە دا بنیین کە مەترسیان لەسەر زۆرە و ئەگەری
ھێرش لەسەریان پترە .

(۱۶) مەبەست لەبیتاگایی ئەوھى کە تەنانەت ئەفسەران و
سەربازەکانی خوشی ھەموو کون و کەلەبەرەکانی پلانەکانی ئەزانن
نەوھکو بەھۆی سیخوڕانەو پلانەکان ئاشکرا بن، ئەوجا ئەگەر پلانەکان
ئاشکرا بوو چت بەسەر دێ!

(۱۷) گۆرانکاری لەپلان زۆر پێویستە چونکە نابێت پلانیک لە جارێک
زیاتر بەکاربھێنیت.

(۱۸) واتا نەخشە پێگایەکی جەھەنمی وا دابنێت کە سوپاکەت
نەتوانن پابکەن یا بیر لە پاشەکشە بکەنەو. وەکو سوتاندنی کەشتیگەل
لەلایەن تاریقی کوری زیاد لە کاتی پزگارکردنی ئەندەلوس. ئەم
سەرکردەھى بە سەربازەکانی خۆی پاگەیاندا بوو: دوزمن لە پێشتانە و
دەریاش لە دواتانە (بیر لەھیچ مەکەنەو).

(۱۹) واتە: دواى تاكتيك و فروفيل و جولانەو و پراھىتان، بەرەنگارى
و پوبەروبونەو دەست پىدەكەت بۆيە لەسەر سوپاسالار پىويستە بەپەلە
ريزەكانى سوپاكەى پىكەكەت و خۆي بۆ شەر ئامادە بكەت.

(۲۰) لەو جۆرە شوپىنانە دەبىت زۆر بەپەلە ئەوئە دەتەوئەت بەدەستى
بەپىنىت و لەپى بىرپىندا تەتەرىت.

(۲۱) تاوئەكو لەگەل پىشەرەوى سوپاكەمدا نىوانيان زۆر نەبىت لە يەك
كاتدا ئەو دوو بەشەى سوپاكە بگەنە شوپىنى مەبەست.

(۲۲) پافەى ئەم دىرە ئەوئە: پىي پاشەكشى دەگرىن تاوئەكو
پارىزگارى لە شوپىنى خۆمان بگەين. بەلام مەبەستى سەرەكى ئەوئە كە
دەبىت بروسك ئاسا ھەموو پى و پىيازىكى دوژمن بگرىن و پىگايەكى
دەربازبوون بۆخۆمان بەپىلەنەو.

(۲۳) تىكشكاندى ريزەكانى دوژمن جگە لەوئە تۆ بەپىزتر دەكەت و
دوژمنەكەت دەترسىنىت وا لە ھاوسىيەكانى دوژمنەكەشت دەكەت نەوئە
يارمەتى ئەو دوژمنەت بدەن خۆ ئەگەر ھاوسىيەكانى دوژمنەكەت ترسان،
ھاوپەيمانانى دوژمنەكەت زراويان لە ترسان دەپژىت.

(۲۴) پاداشتى سەريازى بەجەرگ و ئازا بگە و گوئى ترسنۆك و
ھەلاتوان بگرە!

(۲۵) لەدەقە وەرگىپراو ھەرەبىيەكاندا ماناى ئەم بەندە بەم شىوئە:
لەو پۆزەى (كە سەر لەشكرى دوژمن دەكوژى و سەرکەوتن بەدەست
دەھىنى جەلوى سەركردايەتى وەردەگرى) ھەموو رىگاكانى شەپكەكە

دابخه و هاتووچۆ مه‌هیلّه و هه‌موو هه‌تیه‌کانی ناوخۆ و ده‌ره‌کی له‌کار
پاڤگره. (emissary: هه‌یته)

(٢٦) له‌به‌ر ئه‌وه‌ی سه‌رکه‌وتن تاکه ئامانجی شه‌ره هه‌ریۆیه ده‌بیئت
جۆره‌ها نه‌خشه و پلانی شه‌ر ب‌خه‌یته پێش چاوی خۆت و بیریان لێیکه‌وه
ته‌نانه‌ت واز له نه‌ریته کۆن و دووباره‌کانی شه‌ر به‌ینه.

به شی دوازه هم

هیرشکردن به ناگر

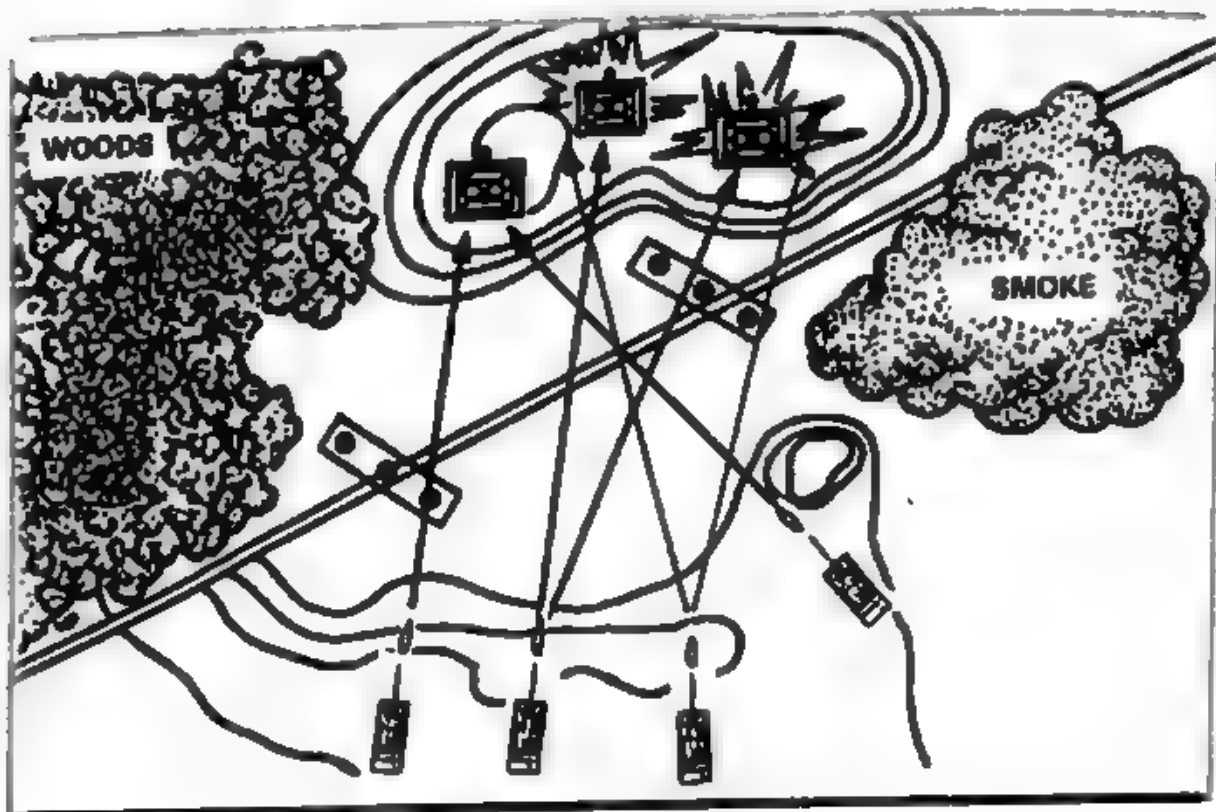

Figure 4-71 Attack by Mine

۱- سون ترو وتویه تی: پینج ریگه هیه بۆ هیرشکردن به ناگر:

- ۱- سوتاندنی سهریاز هر له سهریازگه که ی خۆیدا.
- ۲- سوتاندنی کۆگه کانیا^(۱).
- ۳- سوتاندنی که لوپه ل و هۆیه کانی گه یاندن.
- ۴- سوتاندنی جبه خانه و نه مباری نازوخه و ته قه مه نی.
- ۵- هاویشتنی چه په گر بۆ ناو دوژمن^(۲).

۲- بۆ ئۇەى بە ئاگر ھىرش بکەیت دەبیت کەلوپەلى گونجاوت
لەبەر دەست بىت. ئۇ ماددە و کەلوپەلانى کە بۆ ھەلدانى ئاگر
بەکار دىن، دەبیت ئامادەبن بۆ ئۇ کارە.

۳- وەرزى گونجاو بۆ ھىرش کردن بەئاگر ھەيە، پۆڭى
تایبەتیش بۆ ئاگرى گەرە و بەتاو ھەيە

۴- وەرزى گونجاو ئۇ کاتەيە کە کەش و ھەوا وشک و برینگە.
پۆڭى تایبەتیش ئۇ پۆڭانەن کە مانگ ھەوتەمین شەو (پۆڭى
ھەوتەم) یاخود مانگى تابان (پۆڭى چواردەھەم) یاخود کوتای مانگ
(پۆڭى بیست و ھەشتەم یان بیست و نۆیەم) لەو کاتانەدا با
دەکەویتە جموجۆل.

۵- لەکاتی ھىرش کردن بەئاگر پىئویستە خۆمان بۆ پىنچ ئەگەر
ئامادە بکەین کە لە وانەيە پوو بدەن.

۱. کاتیک ئاگر ناو جەرگەى سەربازگە کە ھەتا دەوروبەرى
سەربازگە کەشى داگرت. پىئویستە بى یەك و دوو لە دەرەوہى
سەربازگە کە ھىرش بکەین.

۲. کاتیک ئاگرە کە لە ھەموو لایەکی سەربازگە کە بلاوبۆوہ کەچى
سەربازانى دوزمن ھىچ تىکنە چوون و لە سەرخۆبوون چاوەپوانى کاتى
گونجاو بکە و ھىرش مەکە^(۴).

۳. ئەگەر ئاگرەكە بلىسى دەستى لەگەرى دوزمن نا، ئەوجا ئەگەر گونجا ھىرش بىكە، خۇ ئەگەر نەگونجا لەجىتى خۇت مەجولى^(۱).

۴. ئەگەر دەكرى لەدەرەوھى سەربازگەى دوزمن ھىرش بىكەيت (بە ئاگر) چاوەپىي ئەوھ مەكە ھەتا ناو سەربازگەكەش دەسوتى. بەلكو ئەگەر كاتى گونجاو ھاتەپىش ئاوى لىمەخۇوھو ھىرش بىكە^(۲).

۵. لەو لايەوھ چەخماخەى ئاگر لىبىدە كە پووەو بايە، ھەرگىز بەرەو ئەو لايە ھىرش مەكە كە با بۆى ھەلدەكات.

۱۱- ئەو بايەى كە لەپۆژدا ھەلدەكات بۆماوھىكى زۆر بەردەوام دەبىت بەلام شەنبای شەوان زوو دەوھستىت.

۱۲- لەھەموو سوپايەكدا دەبىت ئەو پىنج پىششەچونەى كە تايبەتن بە ھىرشكردن بە ئاگر بەچاكى بزانرىت، دەبىت ھاتووچۆى ئەستىرانىش بەچاكى لىكبدرىتەوھ ھەروھە دەبىت ئاگادارى كات بىن تادەگەينە پۆژىكى گونجاو^(۳).

۱۳- ئەوكەسانەى كە ئاگر بۆ فرىاي خۆيان بەكاردەھىنن (بۆ ھىرشكردن) زىرەكى و بلىمەتى خۆيان نىشان دەدەن وھ ئەو كەسانەش ئاو بۆ يارمەتى خۆيان بەكاردەھىنن ئەوپەپى ھىزيان بەدەست ھىناوھ.

۱۴- له وانه یه له به کارهینانی ئاو کۆسپ له پیش دوزمن دروست
بکهین به لام ناتوانیین دهست به سهر هه موو سه رومالیان دابگرین^(۷).

۱۵- ئای ئه و که سه چه ند به دبه خته ! که هه ولّ ده دات له شه پدا
براهه بیست و سه رکه وتن له هیرشه کان به دهست بهینّ به بیّ ئه وهی
که شه به گیانی هه ولّ و هیمه تی سه ربارانی بدات (به بیّ پوچی هه ولّ
و تیکۆشان) هه موو هیرشبردنیك کات به فیروّدان و به هه ده ردانی
هه ولّ و ماندوبونه.

۱۶- وته یه کی جوان هه یه ده لّیت: فه رمانپه وای زانا و چاوکراوه
هه ر زوو نه خشه و پلانی خۆی داده نیّت. سوپاسالاری چاکیش په ره
به سه رمایه ی ولات ده دات.

۱۷- هتا هەلیکی چاکت بۆ هەلنەکهوی مەبزوئی. هتا سود و
که لکێک بەرچاو نەبێت سەربازەکانت مەجولێنە. هتا هەلومەرجه که
پەر مەترسی نەبێت شەر مەکه.

۱۸- نابیت پاشا بەس لەبەر پک وتورەبونی خۆی سەربازانی (بی)
گوناه و بەستەزمان) بنێریتە بەرەوی جەنگ. نابیت سوپاسالاریش
تەنها لەبەر پەستی و تۆرانی خۆی سەربازان پاپیچی بەرەوی شەر
بکات^(۸).

۱۹- تەگەر بارودۆخە که لە سود و که لکی تۆدا بوو پیشەرەوی بکه.
خۆ ئەگەر ئاواش نەبوو هەر لە جێی خۆت بمێنەرە.

۲۰- بە تێپەربونی کات تورەیی دەبیته دلکرانەرە، پەستی
ویزاریش دەبیته ئاسودەیی و خوشی.

۲۱- لە و کاتە ی که سەراپای شانشینیک (ولاتیک) تەخت و وێران بوو
هەرگیز وەکو جارانی خۆی لێنایه تەرە، هەر وەکو چۆن مردوانیش
هەرگیز ژيانیکى نوێ و تازەیان بە بەردا ناکریت^(۹).

۲۲- هەربۆیه پاشای زیرەك و زانا دەبیته وریا بیته و سوپاسالاری
چاکیش دەبیته ئاگادار بیته هەر زوو بپاری شەر نەدەن) ئا ئەمە
تا که پێگایە تا کو ولات لە ناشتی و ئاسایی و تەنایی و تەبایی دابیت و
سوپاش سەلامەت و ساخەم بیته.

پوختەى وتە:

- ۱- پېنج رەوشى ھېرشېردن بە ئاگر ھەيە.
- ۲- كات و ساتى گونجاو ھەن بۆ ھېرشېردن بە ئاگر تا پۆڭى خۆى نەيەت پەل بزاوتى ھەكە.
- ۳- فەرمانرەواى دانا و چاك بىر لەو شەپە دەكاتەو و پرس و پاى ھەموو لايەك وەردەگرېت ئەوجا بېرىدەدات. سەرلەشكرى چاك ھەتا مەفايەك (قازانچ) وەبەرچا و نەگرې دەست بە شەپ ناكات و ئۆردو ھەكەى (سوپا) بەرەو نەبەردىيەكى پوچ نابات.
- ۴- كەسى زانا و تووئۆر پىكەوتن دەكا. پىاوى نەزانىش دەچىتە شەپ.
- ۵- ھەرگىز ناتوانىت بەسەر دوژمنەكەت زال بىى ھەتا ھەلى لىو ھەرنەگرېت.

په راویزه کان:

- (۱) کڅگه ی خوارده مهنی و ئازوخه و پیتاک.
- (۲) چه په گړ: توبه له ناگر و تیری ئاورین... هتد
- (۳) به زوری مه به ست له هیرشی به ناگر دروستکردنی پشیوی و هه لایه له نیتو پیزه کانی دوزمندا. خو نه گهر دوزمن به ناگر نه ترسا ده بیت وریا بیت! دیاره نه وان خو یان ناماده کردوه.
- (۴) نه گهر زانیت هه لیکت هاتوته به رده م بیقوزه وه. خو نه گهر توشی به لایه ک بووی له شوینی خوت بمینه وه.
- (۵) نه گهر ناگر له سهربازگه ی دوزمندا په یدا نه بوو چاوه پي به هه تا ناگره که سهربازگه که داده گړی.
- (۶) له سهرده مانی کوندا له ناو هه موو میله تان و میله تی کوردی خوشمان نه ژماریان بۆ هه موو وهرز و مانگ و هه فته یه ک هه بوو ناوی تایبه تیشیان بۆ هر هه فته یه ک له و وهرزانه دانابوو بۆ نمونه: پیریژنه به فال، خدر و نه لیا س، مریه م وئوغه ن... هتد. نه وجا به و نه ژمارکره ده یانزانی که ش و هه وای نه م هه فته یه چۆن ده بیت و هه فته ی داهاتوو چۆن ده بیت؟ (وه رگي)
- (۷) هه رچه نده ئاو کاریگه ری زوری هه یه به لام بۆ ویرانکردن هینده ی ناگر کاریگه ری نییه.
- (۸) که واته هه تا ده کریت له شه پ دور بن و خو دوره په ریژ بگرن ژیان شیرینه با به شه پ تیکی نه ده ین و تراوه ناگر سوره له خوم دوره.
- (۹) به لکو ده بیت له پیناو هه ق ونیشتماندا بچینه شه په وه نه ک له بهر مه به سستی که سی.

بەشى سىزدەيەم

بەكارھىننى سىخوپ

۱- سون تىز و تويەتى: كۆكردنەۋەي سەد ھەزار سەرياز و بەرىكردنىيان بۇ پىگايەكى دوور زۇر لەسەر خەلك دەكەۋىت و سەرمایە و گەنجىنەي ولات لوش دەكات. تىچوى ھەر پۇژىك خوى لە ھەزار ئۆنسە زىو^(۱) دەدات. ئازاۋە و پىشوى ناوخۇ و دەرەۋەش لەۋلاۋە بوەستى. سەريازان لەبەر ماندويەتى لەسەر پىيان دەكەون . زياتر لە ھەوسەد ھەزار خىزان ئىش و كاريان لە دەست دەدەن.

۲- لەۋانەيە دوو سوپاي نەيار بۇماۋەي چەند سال پوۋبەپوى يەكتر بىنەۋە لە پىناو سەركەۋتن خەبات بكن. كەچى سەركەۋتنىش لە تاكە پۇژىك يەكلا دەيىتەۋە. بەمشىۋەيە بىت، ئەۋپەپى نامرۇفايەتییە بە بارودۇخى دوژمن ئاگادار نەبىت.

۳- ئەو كەسەى بەم شىۋازە پەفتار بىكات شايەنى سەر كىردا يەتى نىيە و ناتوانىت ھىچ پېشكەشى پاشا بىكات و پىاوى سەر كە وتنىش نىيە.

۴- بەم جۆرە، پېشەكى زانىن^(۳) وا لە پاشاى ژىر و سوپاسالارى چاك دەكات كە بتوانن دەست لە دوژمن بوە شىنن و سەر كە وتوو بن بە سەرياندا چونكە بە دەستەينانى ئەو شىتانه لەلايەن سەربازانى ئاسايى ناكىيت.

۵- ئەو پېشەكى زانىنە ئە لە پوچ و ئە لە خوداۋەند ۋە رىناگىرىت. ھەروا بە ئەزمونى چەند سالەش نايىتە دەست، لە ژمىركارى ئەستىرە و ئاسمانى ۋە ناگىرى.

۶- تەنھا لە پىگەى سەربازانە ۋە (سىخوران) دەتوانىن ھەلومەرجى دوژمن بزانىين.

۷- بەم جۆرە گرىنگى سىخورمان بۆ دەر كەوت كە بە سەر پىنچ بەش پۆلىن دەبن:

- ۱- سىخوپى ناۋچەيى (ھاۋنىشتمانى ۋلاتى دوژمن)
- ۲- سىخوپى ناۋخۆيى (كارمەندانى حكومەتى دوژمن)
- ۳- سىخوپى ھەلگەراۋە (سىخورانى دوژمن)

٤- سیخوپی به دبخت (له ناو دهچن و دهفهوتین،
چونکه له خاکی دوژمن کارده کړه هه والی هه له به دوژمن
ده ده ن).

٥- سیخوپی نه مر (نه و سیخوپرانه ن بق ناو خاکی دوژمن
نیردراون و زه حمه ته بگه پینه وه).

٨- نه گه ر هه ر پینج جوړی سیخوپر له کار دابوون. که س ناتوانیت
په ی به سیسته می پاز و په نهانی نه مانه بیات. به م کاره ده وتریت
(مه زنتین توپی سیخوپی) که له لایه ن جه نابی پاشاوه زوړبایه خداره.

٩- مه به ست له سیخوپی ناوچه ی (به ندی ٧ خالی ١) که لک
وه رگرتنه له زانیاری دانیشتونانی ناوچه یه ک^(٣).

١٠- به کاره ی نانی سیخوپی ناوخوا سود وه رگرتنه له نه فسه ران و
کاره ندانی سوپای دوژمن^(٤).

١١- بونی سیخوپی هه لگه پاره، زالبونه به سه ر سیخوپرانی دوژمن
تا وایان لیکه یت به گویره ی ویست و داخوازی تو کاریکه ن.

١٢- به کاره ی نانی سیخوپی به دبخت (که ته نها خه ریکی)
نه نجامدانی کار یکن به به سستی چه واشه کردنی دوژمن، تا
سیخوپرانه ن بناسن (و هه والی هه له به دوژمن ده ن).

١٣- سیخوپی نه مر^(٥) نه وانه ی که هه والی بنکه و سه رپازگی
دوژمن ده هیئن.

۱۴- ھەر لەبەر ئەو دەپ ھیچ شتێك لە کاروباری پەيوەست بە سوپا
لە بوونی پەيوەندییەکی تۆکمە و پتەو لەگەڵ سیخوپان گرینگتر
نییە. نابێ کەسیش لەو سیخوپانە بەخشیشی زیاتر بێت. پێویستە
لە بواری سیخوپیدا ئەوپەڕی نەهێنی بپاریزی^(۶).

۱۵- بەبێ ژیری و کارزانی و ھۆشیاری ناتوانین بە شیوەیەکی
باش سیخوپ بە کاربەھێنین^(۷).

۱۶- بە بێ دل و دەرونیکی چاک و پەشتێکی پاک ناتوانین
بە تەواوەتی پەفتار لەگەڵ سیخوپاندا بکەین.

۱۷- بەبێ ھۆشمەندی و زۆرانی، کەس ناتوانێت لە راستی و
دروستی راپۆرتی سیخوران دایا بێت.

۱۸- ئامان وریابە ئامان وریابە! ئەوجا دەتوانیت لە ھەموو کارێک
لە ھەموو بواریک سیخوپ بە کاربەھێنیت.

۱۹- ئەگەر پێش کاتی گونجای خۆی ھەر زانیاریەکی نەهێنی
لە لایەن سیخوریەکەوە ئاشکرا کرا، ئەو سیخوپە و ھەموو ئەوانەش
کە ئەو نەهێنییەیان پێ و تراوە دەبیت بکوژێن.

۲۰- ئەوجا ئەگەر مەبەستت شکاندنی دوژمنێک یان تەخت کردنی
شارێک یان کوشتنی کەسیکی دیاری کراوە. پێویستە ناوی ھەموو
ئەو کەسانە بزانیت کە خزمەتگوزار و کەرەول و ئێشکگری دەرگا و

پاسهوانی سوپاسالارن. پیتویسته سیخوپره کانمان به ته‌واوی له
زانپاریه‌کانیان د‌لنیابن و دروست بن.

۲۱- پیتویسته به‌دوای نه‌و سیخوپرانه بگه‌ریت که دوژمن بۆ
سیخوپری کردن به‌سەر تۆوه ناردونی. (نه‌گەر نه‌وانت دۆزییه‌وه و
که‌وتنه به‌رده‌ستت) به به‌رتیل و دهم چه‌ورکردن فریویان بده و له
دووره‌ده‌ستیک جییان بۆ دابین بکه‌و خزمه‌تیان بکه. به‌م جوړه نه‌وان
ده‌بنه سیخوپرکی هه‌لگه‌پاوه و له‌خزمه‌تی تۆدا کارده‌که‌ن.

۲۲- به‌هۆی زانیاریه‌کانی نه‌و سیخوپره هه‌لگه‌پاوانه که چنگ ئیمه
ده‌که‌ون ده‌توانین سیخوپره ناوچه‌یی و ناوخۆیه‌کانیش ده‌سته‌به‌ر
بکه‌ین (تا بۆ ئیچمه کار بکه‌ن).

۲۳- هه‌ر به‌پیی نه‌و زانیاریانه‌ی که هه‌مانه (که له‌لایه‌ن
سیخوپری هه‌لگه‌پاوه به ده‌ستمان گه‌یشته‌وه) ده‌توانین وا له‌سیخوپره
به‌دبه‌خته‌کان بکه‌ین که هه‌وال و زانیاری هه‌له به دوژمن بده‌ن.

۲۴- له‌کو‌تایشدا، به‌و زانیاریانه ده‌توانین سیخوپری نه‌مر بۆ
حاله‌ته دیاریکراوه‌کان (نه‌و کارانه‌ی که زۆر گرینگن) به‌کاربه‌ئین.

۲۵- تاکه مه‌به‌ست و ئامانج له‌به‌کاره‌ینانی هه‌ر پینج جوړی
سیخوپر ده‌ستکه‌وتنی زانیاریه ده‌رباره‌ی دوژمن. نه‌و زانیاریانه‌ش
هه‌ر له جوړی به‌که‌می سیخوپر دینه ده‌ست که نه‌ویش سیخوپری

هه‌لگه‌پاوه‌یه بۆیه پێویسته به به‌خشیشیکی ئۆده‌وه مامه‌له له‌گه‌ڵ
سیخوپی هه‌لگه‌پاوه بکه‌ین.

٢٦- له‌سه‌رده‌مانی کۆن ده‌یانوت: پایه و ده‌سته‌لاتی میرنشینی
(ین) به‌هۆی (ئای شی)^(٨) بووه که له‌ ده‌ریاری (ه‌سیا) خزمه‌تی
ده‌کرد. به‌هه‌مان شیوه پایه و مایه‌ی میرنشینی (چۆ) به‌هۆی
(لویانگ)^(٩) بووه که له‌خزمه‌تی خانه‌واده‌ی (ین) کاری کردووه.

٢٧- ته‌نها پاشای زیره‌ك و سوپاسالاری ژیر نه‌وپه‌پی زیره‌کی و
به‌هره‌ی خۆیان به‌ سوپا به‌کارده‌هێنن به‌مه‌به‌ستی سیخوپی‌کردن نا
به‌م کاره‌ش چ ده‌سته‌که‌وتیکی چاکیان وه‌چنگ ده‌که‌وی
(سه‌رکه‌وتن). سیخووران^(١٠) گرینکترین بنه‌مای شه‌پن چونکه هه‌ر
به‌هۆی نه‌وانه‌وه سوپا ده‌توانی‌ت بجو‌لێت.

پوختەى بەشى سۆزدەھەم:

۱- پاشای ژیر و سەرلەشکری شایستە ئامادەیی و ئاگاداری
پیشتریان ھەيە.

۲- بونی زانیاری دەربارەى دوژمن کلیلی سەرکەوتنە بۆیە
بەکارھێنانی سیخور ھەنگاوێکی زیرەکانە و گرینگە بۆ رۆژی
سەرکەوتن و زالبوون.

۳- پێنج جۆر سیخور ھەيە: ناوچەیی، ناوڤویی، ھەلگەراو،
بەدبەخت و نەمر. ھەر جۆرێک لەو سیخورانە بۆ جۆرە کاریکی
دیاریکراو سودی لێ دەبینرێت و شیچوازی پەفتار کردن
لەگەڵیان جیاوازە.

۴- ھیچ کاریک ھێندەى سیخورپی سەخت و زەحمەت نییە
چونکە شوپێنێک نییە کە دەستی سیخورپی نەگاتی.

۵- پاراستنی پاز و نھێنی پەيوەست بە سوپا و شەر لە ھەموو
شتی گرینگترە.

۶- پێویستە زۆر بەوریاییەوہ چاودێری کاروباری سیخوران
بکریێت .

په راویژه کان:

(۱) له وه رگتپانه کې Samuel B.Griffith ده لیت: هزار پارچه زیر به لام له همو چاپه کانی تر ده لیت هزار تونسه زیو.

(۲) پیشه کی زانین: Foreknowledge: ناگاداریونه له شتیك پیش بونی یان پرودانی.

(۳) دواى داگیرکردنى نه و ناوچه په نه و سیخوپانه به کارده هیترین تا کو زانیاریمان بده نی و باس و خواسی دوزمنانیاں لی وده دست بهینین تهنات نه گر کرا داویان لیکه یین وه کو سیخوپ بۆ خومان کاریکه ن.

(۴) تو مو Tu mu (که شرفه کاریکی نه م پرتوکه په) ده لیت: پیویسته زور به ناگابی تاخوت له نه فسر و سهریازانی دوزمن نریک ده که پته وه. به تاییه تی خوت له و پله دارانه نریک بکه وه که له پله کی خویان پازی نین یاخود زور ه لپه رستن یاخود ه لپه کیان کردو وه و سزاسراون بویه دلشکاون.

(۵) سیخوپى نه مر ده بیټ که سیکی زور زیره ک و به هر مه ند و چوست و چالاک بیټ زانیاری پیویستمان بۆ بهینیت.

(۶) له سر سوپاسالار پیویسته هوشیار و زورزان بیټ تا بتوانیت پاستی له درو جیا بکاته وه و که سی دلسوز له ته له که باز جیا بکاته وه نه وه که سیخوپه کان نوو پرو بن و فریومان بده ن.

(۷) پیویسته که شیکى وا بسازینین که سیخوپان بتوانن له همو کات و ساتیکدا سرله شکر ببینن. سیخوپان هر به سروشتی خویان کار بۆ نه و لایه نه ده که ن که بره پاره په کی زیاتریان بده نی. هروا پیویسته له پرفتارکردن

لەگەڵ سیخوپان نۆد وریا بین و هەردەم چاویکت لەسەریان بێت ئەوەك بۆتۆو
بۆ دوژمن کاربەكەن (لە ئال و لە بزماری بدەن).

(۸) ئای شی (I chi): وەزیریکی میرنشینى ھسیا بوو.

(۹) لویانگ (Lu yang): وەزیریکی میرنشینى (chou) بوو.

(۱۰) چیا لین دەلیت: سوپا بەبێ سیخوپی نەیتى پێك وەكو كەسیكى كەپو
لال وایە.

پهیکری سون تزوله ولاتی چین

تاكه كتيبي سريازي بهزماي كوردى!

هونري جنگ كتيبىكه له نوسيني فيلسوفى گورهى سريازي سون تزوه
نم كتيبى :

– يكمين كتيبى بواري سريازيه له جيهاندا.

– دهبن هر سريازىكى نهمريكى نم كتيبى له لا بيت و بيخوينتوه.

– نم كتيبى به "كتيبى نهمر" ناسراوه و پيش دوو هزار و پينج
سال نوسراوه

– بو زياتر له بيست و پينج زماي زيندوو وهرگيرپراوه.

– منهجى خويندنى زوريهى نكاديميا و قوتابخانه سريازيىكانى جيهاندا.

– سركره جيهانيىكانى وركو ناپليون و تونگ و ساموپاي بردهوام نم
كتيبىيان خويندوتوه

– تا ئيستا چندان كور و سمينار بهريارهى نم كتيبى نهمر نهم.

هولير- بازارى پوشتيى - تنيشت پارزگا

موبایل: ۰۷۰۰۰۶۶۶۷۸

1234567890

نرخى (۳۰۰۰) رها/ Raha

ناوهندي رها
موبایل: ۰۷۰۰۰۶۶۶۷۸